

نگاهی به

فعالیت ها و دستاوردهای قوه قضائیه

جمهوری اسلامی افغانستان

در سالهای ۱۳۹۴ - ۱۳۹۷ ش

سلام

مشخصات کتاب:

نام کتاب: فعالیت ها و دستاوردهای قوه قضائیه (۱۳۹۴-۱۳۹۷).

ناشر: ریاست نشرات ، ستاره محکمه ج.ا.ا.

تالیف و تدوین: محمد صدیق «ژوبل»

کمپوز و دیزاین: وحیدالله اسدیار

نوبت چاپ: اول: سنبله ۱۳۹۸

تیراژ طبع: ۱۰۰۰ نسخه

محل چاپ:

مقدمه	۱
معرفی رئیس و اعضای ستاره محكمه	۱۱

فصل اول

اصلاحات ادارى ، مالى و قضايى

قسمت اول - بازنگرى ساختار تشكيلاتى	۴۷
قسمت دوم - تعيينات قضايى	۵۳
قسمت سوم - تعيينات ادارى	۵۸
قسمت چهارم اصلاحات مالى و ادارى :	۶۴
قسمت پنجم - بازنگرى قوانين ، مقررات ، طرز العملها ،	۷۳
لوايح و متحدالمالهاى قضايى و ادارى	۷۳
قسمت ششم - بازتاب فعاليت هاى قضايى	۷۹
قسمت هفتم : تفسير مطابقت قوانين با قانون اساسى	۸۶

فصل دوم

عمليه اصلاحات و برنامه عمل قوه قضائيه

قسمت اول : برنامه عمل قوه قضائيه (۱۳۹۶ - ۱۴۰۰)	۸۹
قسمت دوم : پيشرفت هاى پلان تطبيقى برنامه عمل :	۱۱۵

فصل سوم

ستراتيژى قوه قضائيه درمبارزه با فساد ادارى

قسمت اول - مبنا و اولويت هاى ستراتيژى مبارزه با فساد ادارى	
در قوه قضائيه	۱۲۹
قسمت دوم - وظائف اجرا شده در قبال پلان عمل ستاره محكمه درخصوص مبارزه	
با فساد ادارى	۱۳۰

فصل چهارم

فعالیت‌های مسلکی و ممد قضایی

- قسمت اول : فعالیت های مسلکی ۱۴۵
- الف : رسیده گی به استهداات و تدقیق اسناد تقنینی : ۱۴۵
- ب : نظارت و تفتیش از فعالیت محاکم..... ۱۴۶
- رهنمود ارایه خدمات قضایی واداری..... ۱۵۴
- قسمت دوم : آموزشهای قضایی ۱۷۰
- قسمت سوم : انتشارات و معارف قضایی ۱۷۸
- قسمت چهارم : انجام سفر های خارجی ۲۰۴
- قسمت پنجم : عقد تفاهم نامه ها ۲۰۶
- قسمت ششم : ملاقاتهای خارجی..... ۲۴۱
- قسمت هفتم : اقدامات در ساحه زیربنایی..... ۲۵۰

فصل پنجم

نتیجه گیری و اهداف بعدی

- قسمت اول : ارزیابی اجراات انجام شده ۲۵۷
- قسمت دوم : چالشهای فرا راه قوه قضائیه..... ۲۶۸
- قسمت سوم : اهداف و برنامه های بعدی..... ۲۷۱

مقدمه

بر اساس حکم ماده یکصد و شانزدهم قانون اساسی ج.ا.ا، قوه قضائیه رکن مستقل دولت جمهوری اسلامی افغانستان بوده و مرکب است از ستره محکمه، محاکم استیناف و محاکم ابتدائیه که تشکیلات و صلاحیت آنها توسط قانون تنظیم میگردد. ستره محکمه به حیث عالترین ارگان قضایی در رأس قوه قضائیه کشور قرار دارد.

بر مبنای حکم ماده یکصد و بیستم قانون اساسی افغانستان صلاحیت قوه قضائیه شامل رسیده گی به تمام دعاوی است که از طرف اشخاص حقیقی و حکمی به شمول دولت به حیث مدعی یا مدعی علیه در پیشگاه محکمه مطابق به احکام قانون اقامه شود.

متکی بر حکم ماده یکصد و بیست و یکم قانون اساسی افغانستان بررسی مطابقت قوانین، فرامین تقنینی، معاهدات بین الدول و میثاق های بین المللی با قانون اساسی و تفسیر آنها بر اساس تقاضای حکومت و یا محاکم، مطابق به احکام قانون از صلاحیت ستره محکمه می باشد. محاکم کشور با استقلال کامل قضایی وظایف شانرا در حدود صلاحیت های مندرج قانون تشکیل و صلاحیت قوه قضائیه وسایر قوانین نافذه دنبال مینمایند.

با توجه به رسالت خطیری که قوه قضائیه در قبال دارد و به منظور ایجاد یک اداره کارآ و پاسخگو در برابر نیازمندیهای شرایط کنونی، طی چهار سال گذشته ساختار تشکیل قوه قضائیه مورد بازنگری قرار گرفته و یک تشکیل متناسب به نیازمندی در بخشهای قضایی و اداری تنظیم و با رعایت حکم مقام عالی ریاست جمهوری عملیه اصلاحات یا ریفورم در بخشهای اداری ستره محکمه مجدداً آغاز گردید، درپهلوی آن ارجحیت لازم به ضوابط نسبت به روابط داده شد و نظام مکافات و مجازات به میان آمد. و با یک ارزیابی همه جانبه و با توجه به اهلیت، شایستگی، صداقت، مسئولیت پذیری و داشتن اوصاف نیک حدود دوهزارتن از قضات شامل بخشی از روسای ادارات مرکزی ستره محکمه، مستشاران قضایی، روسای محاکم استیناف ولایات، روسای دیوانهای ابتدائیه و استیناف و قضات محاکم در مرکز و ولایات کشور، براساس اهلیت و ضرورت کاری مجدداً جابجا شدند و درمراسمی که در قصر سلام خانه ارگ ریاست جمهوری به همین منظور برگزار شده بود، رئیس ستره محکمه در محضر جلالتماب رئیس جمهوری رهنمودهای مشخص کاری را فرا راه قضات قرارداد که کاهش فاصله میان مردم و محاکم، رسیده گی به شکایات اصحاب دعاوی در حدود صلاحیت های قانونی، تامین روابط محاکم استیناف بامقام ولایت باحفظ استقلال و بیطرفی قوه قضائیه، تدویر جلسات علنی قضایی، مبارزه با فساد اداری، رعایت اهلیت

درانتصاب کادرهای قضایی و اداری و رعایت اصل گزارشدهی و گزارشگیری بارعایت سلسله مراتب ازین جمله است .

به همین ترتیب با یک ارزیابی کلی از وضعیت نظام قضایی و نیازمندیهای آن ، پنج اولویت مهم قوه قضاییه دایر برارتقای ظرفیت و توانایی محاکم در راستای تامین حاکمیت قانون ، عدالت و استقلال قضایی ، بلند بردن سطح دانش مسلکی قضات ، تجهیز سیستم اداری با امکانات مدرن تکنالوژیکی ، تامین امنیت قضات و محاکم و فراهم آوری تسهیلات زیر بنایی برای قضات و محاکم مشمول دفاتر کاری و منازل رهایشی قضات مشخص و به هدف انعکاس در کنفرانس بین المللی بروکسل به مقام عالی ریاست جمهوری تقدیم و تحقق اولویت های پیشنهادی درعمل مستلزم کمک های جامعه جهانی و سازمان ملل متحد دانسته شد .

ستره محکمه ج.ا.ا باوجودمحدودیت هاوچالش های مختلف کاری توانست درمدت کوتاه تحولات کیفی ومطلوب راواردنظام قضائی کشورنمایدکه به اثر همین توجهات محاکم کشور همین حالا درمطابقت کامل با قوانین نافذه عمل کرده و تمامی تلاشها را به خرچ میدهند تادر راستای احقاق حقوق مردم و رسیده گی به قضایا ، کمال عدالت و قانونیت را تطبیق نمایند و به منظور تامین شفافیت اجراءات محاکم تدویر جلسات علنی قضایی که دران اکثرمردم اشتراک بعمل میآورند ، چنانچه همین اکنون هشت دیوان ستیره محکمه وظایف شانرا از لحاظ بررسی

قانونیت فیصله های محاکم تحتانی به گونه منظم انجام میدهند و تراکم دوسیه ها در این دیوانها به مشاهده نمیرسد .

محاکم ابتدائیه و استیناف کشور نیز با توجه به گزارشهای مفتشین قضایی در وضعیت بهتری قرار داشته و اکثریت مطلق دوسیه ها درمواعید معینه قانونی مورد رسیده گی قرار گرفته و حل و فصل میشوند برعلاوه اقدامات های آگاهی دهی از فعالیت های قوه قضائیه ترویج یافته و محاکم کشور روز تا روز در مسیر شفافیت ، نزاهت و اجراءات سالم گام میگذارند و این اطمینان حاصل گردیده که خدمات قضایی به نحو مطلوب و به اسرع وقت عرضه و محاکم با رعایت پروسیجر های قانونی و سلوک پسندیده قضایی درتعامل با مردم قراردارند. درپهلوی ان فلتريشن نظام قضایی به منظور شناسایی عاملین فساد اداری و مبارزه بی امان علیه فساد اداری چی دربدنه قوه قضائیه و چی بیرون ازان به شدت ادامه دارد که باعث افزایش میزان اعتماد مردم و همچنان جا معه جهانی نسبت به قوه قضائیه گردیده است .

درپهلوی این فعالیتها ، شورای عالی ستره محکمه برمبنای برنامه اصلاحات سکتورعدلی و قضایی دولت ، برنامه عمل قوه قضائیه و پلان تطبیقی انرا که برموارد ذیل استوار بود :

- اصلاحات ساختاری
- ارتقای ظرفیت قضات و کارکنان اداری

- مبارزه با فساد اداری
  - شفافیت و پاسخدهی
  - برنامه های آگاهی عامه در مورد نقش و اهمیت محاکم
  - بازنگری و اصلاح قوانین
  - و سایر اولویت های مهم
- تدوین نموده و بعد از تصویب شورای عالی حاکمیت قانون و مبارزه با فساد اداری تحت ریاست جلالتماب محترم رئیس جمهوری اسلامی افغانستان به منصفه اجرا قراردادده است که از پیشرفت ها در زمینه منظمآ به مقام عالی ریاست جمهوری گزارش ارائه میشود .
- بر علاوه تهیه و تدوین پلان استراتیژی ستره محکمه در مبارزه با فساد اداری با توجه به استراتیژی دولت در امر مبارزه با فساد اداری صورت گرفته و تعهد ستره محکمه در مبارزه با فساد اداری یکبار دیگر برجسته نموده است ، با این همه ستره محکمه در کا مپکت مبارزه با فساد اداری ، برنامه مشارکت دولتداری ، سیستم مدیریت قضایا ، کمیته نظارت از استراتیژی مبارزه علیه فساد اداری و سکرتریت ویژه مبارزه با فساد اداری عضویت داشته و از تجارب این جلسات در امر مبارزه با فساد اداری در قوه قضائیه جمهوری اسلامی افغانستان استفاده موثر نموده است .

در امور مالی و بودجوی و استفاده از تخصیصهای منظور شده نیز
نظم بهتری به میان آمده و سایر فعالیت ها در عرصه های زیر بنایی ، رفع
مشکلات ترانسپورتهی قوه قضائیه ، وضعیت مخازن اسناد شرعی ، ارتقای
توانایی قطعه محافظت قضات و همچنان تامین هماهنگی با ادارات عدلی
حقوقی و قضایی در مطابقت به برنامه عمل قوه قضائیه صورت گرفته که
مجموع دست آورد ها و فعالیت های ستره محکمه در عرصه های فوق
تحت عناوین و فصول جداگانه در همین مجموعه تنظیم گردیده و به هدف
شفافیت و نزاهت اجراءات قضایی و اداری اینک به نشر میرسد، امید
مورد استفاده قرار گیرد .

جلالتمآب محمد اشرف «غنی»
رئیس جمهوری اسلامی افغانستان ورئیس شورای عالی حاکمیت
قانون ومبارزه با فساد اداری

جلالتمآب قانونپوه محمد سرور «دانش»
معاون دوم رئیس جمهور و رئیس کمیته عدلی و قضائی

معرفی رئیس و اعضای ستاره محکمه
جمهوری اسلامی افغانستان

قانونپوه سيد يوسف «حليم»
قاضى القضاة ورئيس ستره محكمه

سید یوسف "حلیم" ولد: سید حسین
سال تولد: ۱۳۳۸ هـ ش (۱۹۵۹ میلادی)

محل تولد: ولایت ننگرهار

سال شمول در مکتب: ۱۳۴۳

سال فراغت از مکتب: ۱۳۵۵

سال شمول در پوهنتون کابل: ۱۳۵۶

سال فراغت از پوهنتون: ۱۳۵۹

درجه تحصیل:

۱ - لیسانس حقوق و علوم سیاسی پوهنتون کابل

۲ - ماستر حقوق عمومی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد افغانستان.

۳ - رتبه علمی: در بخش قانونگذاری قانونپوه (Professor)

سال شمول به وظیفه: ۱۳۶۴

وظیفه فعلی: قاضی القضاات و رئیس ستره محکمه

وظایف و تجارب قبلی:

۱ از سال ۱۳۶۴ الی ۱۳۶۷ به حیث عضو مسلکی دیپارتمنت قوانین

جزایی انستیتیوت امور قانونگذاری و تحقیقات علمی حقوقی .

۲ - از سال ۱۳۶۴ الی ۱۳۶۹ به حیث عضو مسلکی دیپارتمنت مطالعه

و تشریح قوانین انستیتیوت امور قانونگذاری .

۳ از سال ۱۳۶۹ الی ۱۳۷۱ در بست رتبه (دوم) به حیث معاون دیپارتمنت مطالعه و تشریح قوانین انستیتیوت امور قانونگذاری و تحقیقات علمی حقوقی .

۴ از سال ۱۳۷۱ الی ۱۳۷۵ در بست رتبه (اول) به حیث رئیس دیپارتمنت مطالعه و تشریح قوانین انستیتیوت امور قانونگذاری و تحقیقات علمی حقوقی.

۵ - از سال ۱۳۷۶ الی ۱۳۷۸ در بست (فوق رتبه) به حیث معاون ریاست عمومی انستیتیوت امور قانونگذاری و تحقیقات علمی حقوقی .

۶ - از سال ۱۳۷۷ الی ۱۳۷۹ در بست رتبه (پنجم) به حیث عضو مسلکی دیپارتمنت قوانین حقوق بین الدول انستیتیوت امور قانونگذاری و تحقیقات علمی حقوقی .

۷ - از سال ۱۳۷۹ - الی ۱۳۸۱ در بست (فوق رتبه) به حیث معاون انستیتیوت امور قانونگذاری و تحقیقات علمی حقوقی .

۸ - از سال ۱۳۸۱ الی ۱۳۸۸ در بست (ما فوق رتبه) به حیث رئیس عمومی انستیتیوت امور قانونگذاری و تحقیقات علمی حقوقی .

۹ - از سال ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۰ بحیث معین اداری وزارت عدلیه

۱۰ - از سال ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۳ به حیث معین مسلکی وزارت عدلیه .

۱۱ - از سال ۱۳۹۳ الی ۱۳۹۴/۵/۵ به حیث معین مسلکی و سرپرست وزارت عدلیه ج.ا.ا.

۱۲ - به اساس فرمان شماره ۴۸ تاریخ ۱۳۹۴/۵/۵ رئیس جمهوری اسلامی افغانستان به حیث رئیس ستره محکمه ج.ا.ا.

سید یوسف «حلیم» در گذشته با هیچ حزب و جریان سیاسی وابستگی نه داشته و فعلاً هم ندارد.

در دوره ماموریت دوبار به اخذ تقدیرنامه درجه اول، دوبار به اخذ تقدیرنامه درجه دوم و سه بار به اخذ تقدیرنامه درجه سوم و تحسین نامه های متعدد نایل گردیده و غرض ارتقای ظرفیت مسلکی و تبادل تجارب به کشورهای ایالات متحده امریکا، روسیه، ایتالیا، ترکیه، ایران، امارات متحده عربی، اطریش، بلجیم، تاجکستان، ازبکستان، سنگاپور، مالیزیا، هندوستان، اردن، فرانسه، عربستان سعودی، تایلند، چین، هالند، قطر، آلمان، افریقای جنوبی و تایلند سفرهای رسمی متعدد نموده است

آشنایی به زبانها :

- پښتو (تسلط کامل).

- دری (تسلط کامل).

- انگلیسی (متوسط).

دوكتور عبدالملك «كاموى»
عضو شوراي عالي ستره محكمه

دوكتور عبدالملك كاموى فرزند مولوى عبدالعلى كاموى ولدیت مولوى غلام نبی كاموى در سال ۱۳۴۷ هجری شمسی در ولسوالی کامه ولایت ننگرهار دریک خانواده علمی و روحانی متولد گردیده است .

تحصیلات عالی لیسانس را در رشته فقه و قانون از پوهنځی شرعیات پوهنتون دعوت و جهاد در پاکستان به درجه اعلی به پایان رسانیده و سپس غرض کسب و حصول تحصیلات عالی عازم جامعة الازهر گردیده و تحصیلاتش راتا سطح ماستری و دوکتورا در رشته فقه و قانون از پوهنځی شرعیات و قانون جامعة الازهر شریف در جمهوری عربی مصر به اتمام رسانیده است . بایجاد حکومت موقت به اساس تقاضای وزارت محترم عدلیه به حیث مشاور وزیر عدلیه تعیین و سپس به حیث معاون دارالانشاء کمیسیون قانون اساسی و مشاور حقوقی رئیس لویه جرگه تصویب قانون اساسی اجرای وظیفه مینمود .

متعاقباً به حیث مشاور حقوقی کمیسیون مشترک انتخابات و مسئول دفتر کاندیدان انتخابات ریاست جمهوری تعیین و در سال ۱۳۸۳ به اساس لزوم دید دولت به حیث امر عمومی اداری قوه قضائیه تعیین گشت بعداً در سال ۱۳۹۱ از جانب مقام عالی ریاست جمهوری به صفت عضو ستره محکمه پیشنهاد و سپس از اخذ رأی ولسی جرگه به این سمت عز تقرر حاصل کرد و در ماه میزان سال ۱۳۹۲ به حیث رئیس دیوان امنیت

عامه ستره محکمه مقرر گردید. محترم دوکتور کاموی به سلک قضاء منسلک بوده و دارای درجه کادر قضایی قضاوتپوه میباشد .

موصوف بیش از ۱۵ اثر علمی در مسایل مختلف فقهی و حقوقی تدوین و تألیف کرده که از انجمله میتوان آثار ذیل را یاد آوری کرد :

۱ - استرداد و اثر آن در عقود معاملات .

۲ - مسئولیت ناشی از عقد در قضایای مدنی .

۳ - مضاربیت و تطبیق آن در بانکداری اسلامی .

۴ - تطبیقات معاصر عقد سلم

۵ - ضوابط فقهی بیع تقسیط .

۶ - اجتهاد از دیدگاه فقهی .

۷ - عقد رهن

۸ - تدوین کتاب حقوق بین الملل خصوصی افغانستان

بر علاوه ده ها مقاله و مضمون علمی و حقوقی که اکثراً در مجلات داخل و خارج کشور به چاپ رسیده است .

همچنان سهمگیری دوکتور کاموی در تدوین آثاری زیر عناوین « فعالیتها و دستاورد های پنج ساله قوه قضائیه » ، « تصویری از اصلاح اداره و مبارزه با فساد اداری در قوه قضائیه » و « نگاهی به همکاری های قضایی مصر و افغانستان » که انتشار یافته اند نیز شایان ذکر است . همچنان که در بیش از ده کنفرانس بین المللی حقوقی در کشورهای جرمنی ، هالند ،

ترکمنستان ، فرانسه ، اسپانیا ، ایتالیا ، ایرلند و مصر اشتراک ورزیده و
به زبانهای دری ، پشتو ، عربی و انگلیسی تحریر و تکلم نموده میتواند .

قضاوتپوه برات علی «متین»
عضو شورایعالی ستره محکمه

قضاوتپوه براتعلی "متین" فرزند جانعلی ولدعلی احمد، در سال ۱۳۳۸ هجری شمسی در قریه سرخ ده ککرک، ولسوالی جغتوی ولایت غزنی، در یک فامیل دهقان چشم به جهان گشوده، زبان مادریش "دری" بوده، به لسانهای پشتو و عربی مسلط میباشد، و به زبان انگلیسی به حد معمول تکلم کرده می تواند، در هیچ حزب و سازمان سیاسی عضویت نداشته و ندارد.

دوره تعلیمات ابتدایی را در مکتب ابتدائیه ککرک، ولسوالی مذکور و دوره تعلیمات متوسطه ولیسه را، در روح المدارس "دارالعلوم روحانی" در شهر گردیز مرکز ولایت پکتیا فرا گرفته. مضامین درسی دوره متوسطه ولیسه که آغاز آن از صنف پنجم بوده، شامل کلیه مضامین عصری و شرعی چون: ساینس، اجتماعیات، لسانها، فقه و اصول فقه، حدیث و اصول حدیث، تفسیر و اصول تفسیر، علم کلام و منطق بوده که در دوره متوسطه ولیسه اول نمره صنفش و در ختم دوره لیسه بحیث اول نمره عمومی از دارالعلوم مذکور فارغ گردیده است.

در سال ۱۳۵۹ هجری شمسی بعد از سپری نمودن موفقانه امتحان کانکور شامل پوهنځی شرعیات پوهنتون کابل گردیده و در سال ۱۳۶۳ به حیث اول نمره عمومی از پوهنځی مذکور فارغ و در ریاست دارالانشای ستره محکمه به صفت کارمند رسمی مقرر گردیده است.

در دوره لیسه و دوره تحصیلش در پوهنتون کابل، در کنفرانسهای علمی تحقیقی همواره اشتراک فعال داشته و در زمینه تحسین نامه ها و

تصدیق‌نامه های زیاد بدست دارد. به مطالعه و کتاب خوانی و مباحثات علمی علاقمندی زیاد داشته و در احکام فرایض الله (علم میراث) دسترسی لازم دارد.

بعد از سپری نمودن دوره مکلفیت عسکری و خدمت زیربیرق و فراغت از کورس ستاژ قضابه درجه اعلی و منسلک شدنش به سلک قضا در محاکم مختلفه کشور اعم از ابتدائیه ، استیناف و مرحله فرجام در بخشهای جزایی ، مدنی ، حقوق عامه و احوال شخصیه ایفای وظیفه نموده است. در دوره های متعدد ستاژقضاء ، در مرکز تعلیمات قضائی ستره محکمه ج.ا. بحیث استاد مضمون قانون مدنی تدریس نموده و می نماید. از سال ۱۳۸۵ به بعد بحیث مستشار قضائی ستره محکمه در بخش قضایای مدنی و حقوق عامه مقرر و مصروف خدمت بوده. در جریان کار رسمی ، کورس یک ساله حقوقی - قضایی سازمان بین المللی انکشاف حقوق (IDLO) را تعقیب و تصدیق‌نامه فراغت بدست آورده است. در تدوین و تألیف دوره سه جلدی کتاب حقوق و جایب که به تجویز کمیته عالی قضائی ستره محکمه توسط گروپی از حقوق دانان کشور برای ضرورت ریاست تعلیمات قضائی تنظیم و انتشار یافته بحیث یکی از مؤلفین سهم فعال داشته ، در سیمینار های متعدد حقوقی - قضائی ستره محکمه ، در پروسه ساده سازی اجراءات قضائی و کنفرانسهای علمی - حقوقی همواره نقش فعال داشته است.

اشتراک و سهم گیری موصوف در امور علمی - تحقیقی که در جنب
وظیفه اصلی و رسمیش صورت گرفته بطور ذیل خلاصه می شود:
عضو کمیته ساده سازی اجراءات قضائی.
عضو بورد ملی دفاع از حقوق و ملکیت های فکری و معنوی.
عضو کمیته تدوین و تألیف دوره سه جلدی حقوق و جایب.
عضو کمیته تدوین طرح جدید قانون اصول محاکمات مدنی.
عضو کمیته نشر فیصله های محاکم در ستره محکمه ج.ا.ا.
عضو کمیسیون تثبیت و ارتقای درجات کادر قضائی.
عضو و منشی کمیسیون مدنی سیمینار عالی رؤسای محاکم در سال ۱۳۸۶
هجری شمسی.
عضو و منشی کمیسیون مدنی و حقوق عامه کنفرانس ملی قضائی سال
۱۳۹۰ هجری شمسی.
مدرس مضمون قانون مدنی در مرکز تعلیمات قضائی ستره محکمه ج.ا.ا.
قضاوت پوه براتعلی "متین" پس از رأی اعتماد از ولسی جرگه به موجب
فرمان مقام عالی ریاست جمهوری بتاريخ ۱۳۹۲/۷/۱۱ هجری شمسی
به صفت عضو شورای عالی ستره محکمه ج.ا.ا عز تقرر حاصل نموده
است.

قضاوتپوه عبدالقادر «عدالتخواه»

عضو شورایعالی ستره محکمه

پوهنوال عبدالقادر عدالتخواه فرزند خوش محمد در سال ۱۳۳۳ در قریه دلشاد ولسوالی حضرت امام صاحب ولایت کندز متولد و دوره ابتدائیه را در مکتب غرو آن ولسوای سپری نمود. در سال ۱۳۵۶ از مدرسه تخارستان کندز به درجه اعلی فارغ و بعد از سپری نمودن امتحان کانکور تحصیلات عالی خویش را در پوهنخی شرعیات کابل آغاز و سپس ماستری خویش را در بخش قضایی و خانونالی پوهنخی حقوق با درجه ممتاز کسب نمود و با در نظر داشت تمام معیارهای اکادمیک در سال ۱۳۶۲ افتخار عضویت کدر علمی دیپارتمنت حقوق خصوصی پوهنخی حقوق و علوم سیاسی پوهنتون کابل را بدست آورد و در جریان مدت بیست و سی و پنج سال گذشته به تدریس مضامین مختلف حقوقی از قبیل: حقوق وجایب، حقوق فامیل، حقوق عینی، سیستم های بزرگ حقوقی معاصر، حقوق میراث، اساسات حقوق اسلام، مبادی حقوق، حقوق جزا و سایر مضامین پرداخت. علاوه مضمون حقوق مدنی را در پوهنخی شرعیات و مضمون مبادی حقوق را در پوهنخی ژونالیزم پوهنتون کابل، مضامین حقوق بشر و قانون طرز تحصیل حقوق را در کورسهای ارتقای ظرفیت برای کارمندان وزارت عدلیه تدریس نموده است. هم چنان عهده دار تدریس مضمون قانون طرز تحصیل حقوق در کورس ستار قضایی ستره محکمه و ترینر سیمینار قانون اساسی و لویه جرگه ها و مضمون حقوق مدنی در کورسهای وکلای

مدافع در موسسه اجتماع زنان حقوقدان افغان نیز بوده است. عدالتخواه در کنار وظایف استادی در سال ۱۳۶۸ بست (۳) مدیریت عمومی استادان پوهنتون کابل را به عهده داشته و در سال ۱۳۷۳ به حیث مدیر عمومی محصلان پوهنتون کابل ایفای وظیفه نموده است. در جریان سالهای ۱۳۷۱ تا ۱۳۷۵ آمریت دیپارتمنت حقوق خصوصی پوهنځی حقوق را به عهده داشته و در سالهای ۱۳۷۷ - ۱۳۸۰ به صفت وکیل مدافع به شغل وکالت دفاع پرداخته است.

موصوف نماینده منتخب مردم ولایت کندز در لویه جرگه های اضطراری و تصویب قانون اساسی و منشی منتخب کمیته نمبر اول لویه جرگه تصویب قانون اساسی نیز بوده است. در دوران حکومت اداره موقت از اواخر سال ۱۳۸۰ الی اخیر برج اسد سال ۱۳۸۱ بست (۲) ریاست حقوق ولایت کندز را به عهده گرفت و سپس در بست اول به حیث رئیس حقوق ولایت کابل با حفظ تمام حقوق و امتیازات کادر علمی تقرر حاصل و در اوایل سال ۱۳۸۴ تبدیلا در بست فوق رتبه به حیث رئیس عمومی حقوق وزارت عدلیه ایفای وظیفه نمود.

عدالتخواه بر اساس حکم مقام عالی ریاست جمهوری اسلامی افغانستان با حفظ حقوق و امتیازات کادر علمی در بست مافوق رتبه به حیث معین اداری وزارت عدلیه به تاریخ ۱۳۸۹/۳/۱۹ به حیث عضو و به تاریخ ۱۳۸۹/۵/۴ به حیث معاون کمیسیون نظارت بر تطبیق قانون اساسی

در بست خارج رتبه با حفظ کادر علمی برای مدت ده سال به حیث عضو
ستره محکمه تعیین گردید .

موصوف بر علاوه حيازت رتبه علمی پوهنوالی دارای درجه کادر قضایی
(قضاوتپوه) نیز میباشد.

عدالتخواه، مؤسس و اولین مدیر مسئول نشریه آگاهی حقوقی
وزارت عدلیه بوده در عین حال مدیر مسئول مجله قانون اساسی و
عضویت هیئات تحریر مجله عدالت ارگان نشراتی وزارت عدلیه را به
عهده داشته است. اکنون عضو هیات تحریر مجله قضا نیز میباشد.
موصوف به زبانهای دری، پشتو و ازبکی کاملاً مسلط بوده و بزبان
عربی کاملاً آشنایی داشته و بزبانهای روسی و انگلیسی نیز بلدیت دارد.
به مناسبت های مختلف به کشور های عربستان سعودی، جمهوری عربی
مصر، اندونیزیا، ترکیه، تاجکستان، ترکمنستان، ازبکستان، قزاقستان،
پاکستان، بنگله دیش، سریلانکا، هندوستان، استرالیا، ایالات متحده
امریکا، ایتالیا، فلپین، اتریش، بلجیم، فرانسه، آلمان و روسیه سفرهایی
داشته است.

از موصوف تاکنون بیش از ۵۵ مقاله علمی - تحقیقی در مجلات
معتبر داخلی از قبیل مجله علوم اجتماعی پوهنتون کابل، دکابل پوهنتون
پوهنیزه مجله، مجله عدالت، نشریه آگاهی حقوقی، تبیان، آریانا، مجله

شرعیات، مجله حقوق، مجله قضا، مجله حقوق و اجتماع، مجله ملیت
های برادر و غیره اقبال چاپ یافته است.

قضاوتپوه عبدالحسيب «احدی»

عضو شورایعالی ستره محکمه

قضاوتپوه عبدالحسيب «احدی» ولد عبدالاحد متولد سال ۱۳۴۸ هجری شمسی ولایت کابل، فارغ مدرسه عالی امام ابوحنیفه «رح»، لیسانس دیپارتمنت فقه و قانون فاکولته شرعیات پوهنتون کابل، فارغ کورس ستاژ قضائی، کورس قضائی IDLO و کورس قضائی سیدا.

درجه کادری : قضاوتپوه

سوابق کاری :

از سال ۱۳۶۹ الی ۱۳۷۳ محرر محکمه ناحیه اول و محرر محکمه شکر دره کابل .

از سال ۱۳۷۴ الی ۱۳۷۵ ستاژیر دوره نهم کورس ستاژ قضائی و محرر در محکمه شکر دره کابل .

در سال ۱۳۷۶ عضو مسلکی احصائیه قضائی ریاست تدقیق و مطالعات ستره محکمه .

در سال ۱۳۷۷ عضو قضائی دیوان مدنی و حقوق عامه محکمه مرافعه سمنگان .

در سال ۱۳۷۸ آمر ثبت اسناد و علایم تجارتی محکمه مرافعه کابل .

از سال ۱۳۷۹ الی سال ۱۳۸۴ به صفت عضو قضائی در محاکم ابتدائیه شهری میدان وردک ، محکمه ابتدائیه ناحیه چهارم، ناحیه هشتم، ناحیه دهم ، ناحیه سوم شهر کابل .

در سال ۱۳۸۵ رئیس محکمه ناحیه ششم کابل.

در سال ۱۳۸۶ عضو دیوان مدنی محکمه ابتدائیه حوزه سوم شهر کابل.
در سال ۱۳۸۷ رئیس محکمه ابتدائیه ولسوالی پغمان ولایت کابل .
از سال ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۰ مستشار دیوان امنیت عامه ستره محکمه .
در سال ۱۳۹۰ سرپرست ریاست دیوان امنیت عامه محکمه استیناف
کابل .

از سال ۱۳۹۱ الی ۱۳۹۳ رئیس محکمه استیناف میدان وردک، عضو
قضائی محکمه استیناف کابل بانک ، استاد مضمون وسایل اثبات در
دعوی مدنی وقانون جزاء در کورس ستار قضاء وترینر مضمون ادله اثبات
در قضایای جزائی، و استاد ورکشاپ ارتقاء ظرفیت قضات.
از سال ۱۳۹۳ الی دلو ۱۳۹۴ رئیس دارالانشاء شورایعالی ستره
محکمه.

از تاریخ ۱۰/۱۰/۱۳۹۴ الی اکنون عضو شورایعالی قضاء ورئیس دیوان
رسیده گی به قضایای تجارتی ستره محکمه
سفرهای رسمی به خارج از کشور :

اشتراک در ورکشاپ تحت عنوان مبارزه علیه تروریزم به کشور های
اطریش ورومانیا، اشتراک در ورکشاپ ارتقاء ظرفیت قضائی در
جمهوری عربی مصر، اشتراک در ورکشاپ حکمیت ویا میانجیگری
درایتالیا، اشتراک در سیمینار محیط زیست جنوب آسیا در هندوستان،

بازدید از محاکم کوریای جنوبی و تبادل تجارب در مورد سیستم قضائی
افغانستان و کوریای جنوبی .

مکافات :

دریافت دوبار تقدیر نامه درجه اول از مقام محترم ریاست دولت
جمهوری اسلامی افغانستان، سه بار تقدیر نامه درجه دوم ، یکبار تقدیر
نامه درجه سوم و تحسین نامه از مقام عالی ستره محکمه جمهوری اسلامی
افغانستان.

قضاوتپوه محمد زمان «سنگری»
عضو شورایعالی ستره محکمه

محترم قضاوتپوه محمد زمان «سنگری» فرزندسنگر خان در سال ۱۳۳۳ در ولسوالی سرکانی ولایت کنر تولد گردیده بعد از فراغت از صنف ۱۲ از مدرسه نجم المدارس ولایت ننگرهار تحصیلات عالی اش را در رشته فقه و قانون در سال ۱۳۵۸ در پوهنځی شرعیات پوهنتون کابل به پایه اکمال رسانیده و بعد از سپری کردن کورس ستاژ قضایی در سال ۱۳۶۲ به سلک قضاء منسلک گردیده است .

محترم سنگری در جریان اجرای وظیفه بالترتیب به حیث قاضی محاکم ناحیوی شهر کابل، رئیس دیوان جزا و نایب رئیس محکمه ولایت کابل، مستشار دیوان مدنی و حقوق عامه و مستشار دیوان جزاء عمومی ستره محکمه، رئیس محکمه استیناف مبارزه با مواد مخدر، رئیس تفتیش قضائی ستره محکمه و بعد به حیث رئیس محکمه ابتدائیه مبارزه با مواد مخدر ایفای خدمت نموده و بتاريخ ۱۳۹۵/۳/۳۱ به حیث عضو شورای عالی ستره محکمه برگزیده شده است .

محترم سنگری به منظور اشتراک در کانفرانسها و سیمینارهای قضایی به کشور های امریکا، انگلستان ، مصر، هند و ترکیه،

تاجکستان و فرانسه سفر نموده ، به زبانهای دری و پشتو تسلط داشته و به زبانهای عربی و انگلیسی نیز آشنایی دارد .

فصل اول

اصلاحات اداری ، مالی و قضایی

قسمت اول – بازنگری ساختار تشکیلاتی

ستره محکمه ج.ا.ا به تاسی از حکم شماره ۸۰۹ مورخ ۱۳۹۳/۱۲/۴ مقام عالی ریاست جمهوری ، به منظور تحقق عملیه اصلاحات و ریفورم بخشهای اداری ستره محکمه ، در آغاز سال ۱۳۹۴ دو کمیته ابتدائی ، فنی و تخنیکی را در سطح ستره محکمه ایجاد کرد تا طبق احکام فوق و در همکاری با کمیسیون مستقل اصلاحات اداری و خدمات ملکی ریفورم ساختار تشکیلاتی قوه قضائیه را آغاز و زمینه تحقق عملی اصلاحات اداری را فراهم نماید .

خوشبختانه کمیته با کارممتد و خستگی ناپذیر توانست مسوده ریفورم بخشهای اداری ستره محکمه و اصلاح ساختار تشکیلاتی قوه قضائیه را که در آن تشکیل فعلی طبق نیازمندیهای عینی مورد بازنگری قرار گرفته و با حفظ سقف تشکیلاتی تغییرات ذیل در تشکیل ریفورمی وارد گردید :

۱- در تشکیل قبلی ستره محکمه تعداد دیوانهای فرجامی (۵) دیوان بوده که در تشکیلات بعدی بادرک ضرورتها عینی بادیوان خاص جرایم رسیده گی به تخلفات اطفال و منع خشونت علیه زن به (۸) دیوان تزئید یافت .

۲- از مجموع پرسونل ستره محکمه، حدود پنجمصد بست منسوبین قضایی و اداری را قشر اناث تشکیل میدهد که به هدف انسجام بهتر حضور و مشارکت زنان در نظام قضایی امریت جندر به حیث یک تشکیل جدید و مستقل مد نظر گرفته شد .

۳- بر مبنای پیشنهاد امریت عمومی اداری قوه قضائیه و مصوبه شماره ۷۰۸ مورخ ۲۷/۵/۱۳۹۴ شورای عالی ستره محکمه ریاست های دارالانشاء ، تفتیش قضایی ، مراقبت قضایی ، تدقیق و مطالعات و ریاست تعلیمات قضایی از جمله ریاست های قضایی و نیز ریاست های دفتر مقام ، امریت عمومی اداری قوه قضائیه ، ریاست دفتر قوه قضائیه ، ریاست تحریرات ، ریاست عمومی منافع بشری ، ریاست عمومی اداری و مالی ، ریاست نشرات و ارتباط عامه ، ریاست پالیسی و پلان ، امریت جندر و ریاست دارالافتاء که قبلاً قضایی تثبیت گردیده بود ولی کارهای شان ماهیتاً اداری بوده ، از جمله پست های اداری تشخیص گردید .

همچنان به تعداد سه ریاست مرکزی که در تشکیل سابقه به عنوان ریاست منظور گردیده بود ، بنابر عدم موثریت و تداخل صلاحیت های وظیفوی به امریت تنزیل و در تشکیل ریاست های ذیل مدغم گردیدند :

- ریاست تکنالوژی معلوماتی به حیث امریت تکنالوژی در تشکیل ریاست عمومی مالی و اداری .

- ریاست تعمیرات منحیث امریت تعمیرات در ساختار تشکیل ریاست عمومی مالی و اداری .
- ریاست مطبوعاتی به حیث امریت مطبوعاتی درتشکیل ریاست نشریات و ارتباط عامه .
- ۴- ریاست اداره مرکزی ثبت اسناد و وثایق که در مرکز ستره محکمه وجود داشت بدلیل اینکه امور ادارات مذکور توسط ریاست های محاکم استیناف تنظیم می شد و استهداآت آن از طریق ریاست عمومی تدقیق و مطالعات حل می گردید و درتشکیل زاید بوده و از بدنه تشکیل ریפורمی حذف گردید همچنان اداره نظارت بر تطبیق احکام قطعی و نهایی ستره محکمه بنابر اینکه تطبیق احکام قطعی و نهایی محاکم مطابق حکم ماده (۲۹) قانون اساسی از وظایف حکومت بوده و نظارت از تطبیق وظیفه محاکم مربوط می باشد بدلیل عدم قانونیت اجراءات شان از نظر قانون اساسی و سایر قوانین نافذه و نیز به هدف جلوگیری از تورم تشکیلاتی در تشکیل ریפורمی حذف گردیدند .
- ۵- تشکیلات ولایتی اداره مراقبت قضایی که به منظور کشف جرایم وظیفوی منسوبین قوه قضائیه ایجاد شده بود ، بنابر عدم موثریت و مثمریت کاری شان ، حذف و درعوض به منظور کشف جرایم مربوط سیستم اگنتوری که دراکثر کشور هارایج است ، مد نظر گرفته شد همچنان بست های قضایی اداره مراقبت قضایی که در تشکیل سابقه ۱۴

بست بود ، به دلیل این که ان اداره یک اداره کشفی است و صلاحیت تحقیق را ندارد ، به (۷) بست تنزیل یافت و تعداد پرسونل عمومی ان اداره که در تشکیل سابقه ۱۲۹ بست بود به ۸۲ بست کارمندان قضایی و اداری درتشکیل جدید تقلیل یافت .

۶- ریاست های امور ذاتیه و مالی و اداری بنابر ازدیاد حجم و کیفیت کار شان در تشکیل جدید به عنوان ریاست عمومی منابع بشری و ریاست عمومی مالی و اداری تنظیم گردید .

۷- بادر نظر داشت حجم کاری محاکم نظامی و بادر نظر داشت پیش بینی ادغام محاکم عسکری در محاکم نظامی ، در محاکم ابتدائیه و استیناف ۳۴ ولایت کشور دیوانهای نظامی ایجاد گردید .

۸- به اساس حکم ۲۴۸۹ مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۸ مقام عالی ریاست جمهوری بست های محاکم نظامی به ملکی تعدیل و پروسه ملکی سازی قضات نظامی موفقانه انجام یافت، و افسران نظامی که طبق تشکیل سال ۹۴ بحیث قاضی ایفای وظیفه مینمودند با حفظ حقوق معنوی افسری متناسب با دانش و تجربه قضائی مطابق تشکیل جدید دوباره جذب شدند.

۹- بنابر تراکم کار و وثایق و ایجاد سهولت به مردم در ۲۸ ولایت کشور امریت های ثبت اسناد و وثایق جدیداً ایجاد شد .

- ۱۰- مخازن وثایق ۲۸ ولایت کشور که قبلاً مربوط به ریاست های محاکم استیناف بودند ، بخاطر توافق با مقررات جدید تشکیلاتی ، درتشکیل امریت های ثبت اسناد و وثایق جابجا گردیدند .
- ۱۱- در تشکیل قبلی ریاست های محاکم ابتدائیه و استیناف مواد مخدر در چهارچوب ریاست محکمه استیناف کابل اجرای وظیفه مینمودند ، اما نسبت استقلال کاری درتشکیل جدید بطور مستقل ومجزاء از ریاست محکمه استیناف کابل تنظیم گردید .
- ۱۲- درتشکیل سابقه، ریاست محکمه استیناف کابل دارای هشت دیوان بود که بنابر تراکم کاری و ضرورت مبرم درتشکیل ریפורمی جدید به ۱۳ دیوان ارتقا یافت که پنج دیوان جدید قرارذیل اند:
- الف : دیوان الف (نظامی)
- ب : دیوان ب (نظامی)
- ج : دیوان جرایم ترافیکی
- د : دیوان جرایم منع خشونت علیه زن
- هـ : دیوان احوال شخصیه
- ۱۳- دیوان حقوق عامه حوزه سوم کابل با دیوان حقوق عامه محکمه ابتدائیه حوزه اول مدغم گردید.
- ۱۴- دیوان حقوق عامه محکمه ابتدائیه حوزه چهارم با دیوان حقوق عامه محکمه ابتدائیه حوزه دوم مدغم شد .

- ۱۵- دیوان ترافیک حوزه اول شهری کابل به حوزه سوم و نیز دیوان ترافیک حوزه دوم به حوزه چهارم مدغم گردیدند .
- ۱۶- محکمه ابتدائیه تجارتی مرکز کابل نسبت از دیاد حجم کاری در تشکیل جدید به دو محکمه ابتدائیه تجارتی الف و محکمه ابتدائیه تجارتی ب تنظیم گردید.
- ۱۷- با توجه به حجم کاری ، ریاست دیوان جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی حوزه اول شهری به ریاست دیوان جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی حوزه سوم شهری و نیز دیوان جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی حوزه چهارم شهری به ریاست دیوان جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی حوزه دوم شهری کابل مدغم گردیدند .
- ۱۸- قبلاً در تشکیل محاکم ابتدائیه مرکز کابل ، محکمه خشونت علیه زن موجود نبود که بنابرخواست اصحاب دعاوی در تشکیل جدید، محکمه ابتدائیه خشونت علیه زن جدیداً ایجاد گردید .
- ۱۹- پانزده محکمه ابتدائیه جرایم خشونت علیه زن در ۲۱ ولایت کشور در سال های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ ایجاد شده و پروسه ایجاد محاکم خشونت علیه زن در تمامی ولایات تا سال ۱۴۰۰ سراسری میشود .
- ۲۰- محاکم ابتدائیه واستیناف جرایم مالیاتی در سطح مرکز و محاکم ابتدائیه و استیناف رسیده گی به غصب املاک دولتی در مرکز و پنج زون کشور ایجاد گردیده است .

قسمت دوم - تعیینات قضایی

تعیین و جابجایی قضات با توجه به سابقه کاری ، تحصیل ، تخصص ، تعهد و مسئولیت پذیری و نیک نام بودن توسط کمیته ای متشکل از اعضای محترم شورای عالی ستره محکمه ، امرعمومی اداری و رئیس منابع بشری محول گردیده که با توجه به نظریات کمیته و با رعایت مواصفات فوق عندالضرورت در تعیین و تقرر آنها ازجانب شورای عالی ستره محکمه اقدام بعمل آمده است .

دراولین تعییناتی که در اوایل خرداد سال ۱۳۹۴ در سطح مستشاران قضایی و روسای محاکم استیناف ولایات ازجانب کمیته صورت گرفته و توسط مقام عالی ریاست جمهوری منظور گردید ، روسای محترم جدید التقرر در قصر سلام خانه ارگ ریاست جمهوری به حضور جلالتماب رئیس جمهوری اسلامی افغانستان مشرف گردیده و فضیلتما ب رئیس ستره محکمه درین مراسم با ایراد بیانیه ای روسای محترم جدید التقرر را مخاطب قرار داده و کلی ترین وظایف و مکلفیت های شان را چنین مشخص کرد :

« تقرر و تبدل در ادارات دولتی از جمله در دستگاه قوه قضائیه از جمله اصول اداری بوده که در هر مقطع زمانی بادرک نیازمندیها و بارعایت قانون عملی میگردد . ستره محکمه با استفاده از همین اصول طی ماه های گذشته ارزیابی و مطالعه لازم و همه جانبه را انجام داده و در نتیجه آن

تقریر و تبدیل روسای محترم محاکم استیناف و برخی از روسا و اعضای محترم دیوانهای محاکم را به مقام عالی ریاست ج.ا.ا. پیشنهاد کرد که با صدور احکام جداگانه جلالتماب محترم رئیس صاحب جمهور عز تقریر حاصل کردند .

اکنون که مقام عالی ریاست ج.ا.ا. و شورای عالی ستره محکمه این وظایف مهم را به عهده شما قضات محترم گذاشته است ، لازم میباشد تا به اجرای صادقانه وظایف خویش متوجه بوده و بر موارد زیر خاصاً تأکید جدی نمایید :

اول : با توجه به اینکه کاهش فاصله میان مردم و حکومت از اهم پالیسی های دولت را تشکیل میدهد و قوه قضائیه نیز می باید من حیث رکن مستقل دولت نقش خویش را در این عرصه ایفا نماید ، بناء تمامی روسای محترم محاکم استیناف مکلف اند با استمداد از صلاحیت های قانونی به تمامی شکایات اصحاب عرض و دعاوی ، در ولایت و ولسوالی های مربوط خویش رسیده گی به عمل آورند ؛ زیرا قانون ، حدود صلاحیت های قضایی محاکم را تعیین نموده و اگر شکایتی در همین حدود مطرح میگردد، ضرور نیست تا شاکی با تحمل سرگردانی و ضیاع وقت به منظور حصول حکم اضافی ریاست استیناف و یا مقام ستره محکمه به مرکز ولایت و یا کابل مراجعه نماید ، بلکه روسای محاکم استیناف و ابتدائیه مکلفند من حیث ممثلین قوه قضائیه در ولایات و ولسوالی های

مربوط شان به شکایات وارده در چهارچوب صلاحیت های قانونی شان رسیده گی نمایند و در صورت عدم داشتن چنین صلاحیت ، عریضه و شکایت عارض را غرض کسب هدایت به مقام ستره محکمه احاله نمایند . همچنان روسای محترم توجه فرمایند که دروازه های دفاتر شان به روی مراجعین باز بوده و بارعایت سلوک قضایی و اخلاقی خاص به شکایات و عرایض شان رسیده گی لازم قانونی نمایند . ولی درعین حال فراموش نباید کرد که موضوع نظارت مرکز بر واحد های دومی اش با حفظ استقلالیت رای قاضی و امر قضاوت بحث جداگانه است ، هر رئیس محکمه استیناف از اجرا آتش نزد ستره محکمه و همه روسای محاکم ابتدائیه و قضات محترم مربوط نزد رئیس محکمه استیناف مسئول بوده و ستره محکمه اصول گزارشگیری و گزارشدهی را از تمام محاکم تحتانی جداً رعایت خوا هد کرد .

دوم : تامین روابط محاکم استیناف با مقام ولایت و سایر نهاد های عدلی و امنیتی که استقلال و بیطرفی قوه قضائیه را صدمه نرساند ، اهمیت به سزایی داشته و میتواند این روابط درحالیکه برپایه احترام متقابل استوار باشد ، فضای خوب کاری را به میان آورد . نهاد های عدلی و قضایی به مثابه زنجیر بهم پیوسته عمل مینمایند که تدویر منظم جلسات هماهنگی میان این نهاد ها زمینه های بهتر تامین عدالت و قانونیت را میسر مینماید ، بناء تداوم منظم تدویر جلسات هماهنگی بین ارگانهای عدلی و

قضایی به هدف تفاهم و تساند دربررسی و حل چالشهای کاری و جلب اعتماد بیشتر مردم ولایت یا ولسوالی مربوط به ارگانهای عدلی و قضایی و بخصوص محاکم مفید و بااهمیت تلقی میگردد .

سوم : تدویر جلسات علنی قضایی درحالیکه بیانگر هیئت قضاء است ، باعث میشودتا قاضی، خارنوال و وکلای مدافع که در حضورجمع کثیری از مردم قرار میگیرند، سطح دانش شانرا بلند برده واستدلالات حقوقی و قضایی شانرا درمحضر عام با قوت لازم قانونی ارائه نمایند که بدون شک نمایانگر صلابت قضایی و شفافیت دراتخاذ تصمیم و فیصله های شان خواهد بود ، پس تدویر جلسات علنی قضایی بویژه درقضایای مهم و مورد علاقمندی عامه ازاهمیت ویژه ای برخوردار است که باید نسبت به این مهم طبق احکام قوانین نافذه کشورتوجه جدی صورت گیرد.

چهارم : مبارزه با فساداداری از وظایف تمامی منسوبین قوه قضائیه میباشد ، واضح است که رسیده گی سریع و درمیعاد قانونی قضایا ، از میان برداشتن فرهنگ منحط « امروز برو فردابیا » ، تعامل مطلوب با اصحاب دعاوی ، خدا ترسی ، قانون پذیری ، محاکمه وجدانی و تنظیم درست اجراءات اداری ازجمله گامهای مهم در برچیدن فساد از دامن محاکم است. باید همه منسوبین بدانند که فساد با تمام انواع و اشکال ان مردود بوده و عامل فساد درهرسطحی که باشد با برخورد جدی

قانونی مواجه خواهد گردید . درین مورد نیز توجه شما روسای محترم و تمام منسوبین قوه قضائیه را خواهانم .

پنجم : تقرر و تبدل قضات و سایر کارکنان محترم قوه قضائیه با رعایت اصول تعهد ، تقوا ، صداقت ، تخصص ، شایستگی ، شهرت نیک و مسئولیت پذیری وظیفه جدی ما را تشکیل میدهد ، چنانچه شورای عالی ستره محکمه بخاطر رعایت اصول یاد شده و ترجیح ضوابط بر روابط ، دو نیم ماه مطالعه و بررسی را انجام داده و محصول آن تعیینات حاضر است ، لذا در قدمه های پایین تر مراعات تمامی ضوابط فوق از وظایف روسای محاکم استیناف است که آنان باید از تک تک قضات و منسوبین اداری مربوط شناخت همه جانبه حاصل نموده ، خصایل و خصایص آنان را بدانند تا در تغییر و تبدیلی آنها موارد متذکره مطمح نظر باشد .

ششم : اصل گزارشدهی و گزارش گیری ، موضوع شفافیت و نزاهت در اجراءات اداره را تامین نموده و مقامات بالایی را از رسیده گی بهتر به امور مطمئن میسازد ، بناء ستره محکمه به منظور تامین درست این روند ، خواهد کوشید تا سیستم ویدیو کنفرانس را عیار و درمواقع معین به نظریات ، شکایات و پیشنهادات روسای محاکم استیناف و در صورت لزوم اصحاب دعاوی گوش فراداده و از چگونگی وضعیت محاکم و کارکرد های آنان آگاهی لازم بدست آورد .»

در همین راستا طی چهار سال گذشته به منظور آوردن اصلاحات لازم در سیستم قضایی کشور به تعداد ۱۹۶۳ قاضی به گونه تدریجی در سطح محاکم استیناف، شهری، دیوانهای استینافی و شهری و محاکم ابتدائیه و لسوالی ها تغییر و تبدیل گردیده و نیز استخدام و تعیین بستی تعداد سیصد تن از ستاژیران دوره سی ام ستاژ قضایی بعد از حصول انسلاک از مقام عالی ریاست جمهوری به گونه شفاف انجام یافته و اجرای تقاعد (۲۵۰) تن از منسوبین قضایی و اداری نیز طبق احکام قانون صورت گرفته است.

همینطور از طریق کمیسیون هفت تن از قضات که خلاف ماده ۸۱ قانون تشکیل و صلاحیت قوه قضائیه منسلک به سلک قضا گردیده بودند، با حصول فرمان مقام عالی ریاست جمهوری سلب انسلاک گردیده اند. و نیز عزل (۱۰) تن قاضی به اتهام اخذ رشوه صورت گرفته و تابع مراحل محاکماتی شده است.

بر علاوه مطالعه و طرح اصلاح دیتابیس منابع بشری و ایجاد سیستم دیتابیس به منظور شناسایی منسوبین قضایی و اداری انجام یافته است.

قسمت سوم - تعیینات اداری

با روی کار آمدن حکومت وحدت ملی و آغاز اصلاحات در تمام سطوح، بر مبنای هدایت جلالتماب رئیس ج.ا.ا، نشستی درمورد ریفورم بست های اداری قوه قضائیه با توجه به مواد ۱۲۴ و ۱۳۲ قانون اساسی با

حضور آمر عمومی اداری قوه قضائیه و رئیس بورد تعیینات کمیسیون مستقل اصلاحات اداری و خدمات ملکی در دفتر مشاوریت حقوقی رئیس جمهور برگزار و در مبنای نتایج نشست ، پیشنهاد شماره ۱۲۹ مورخ ۱۳۹۳/۱۲/۴ مشاوریت حقوقی ریاست جمهوری که روی موارد ذیل متمرکز بود ، به مقام عالی ریاست جمهوری اسلامی افغانستان تقدیم گردید :

- نظربه اینکه به موجب حکم ما ده ۱۲۴ قانون اساسی ستره محکمه مرجع مسئول نسبت به تقرر ، انفکاک ، ترفیع ، تقاعد ، محازات و مکافات کارکنان اداری قوه قضائیه تعیین شده است ، مسئولیت تطبیق اصلاحات اداری مطابق قانون کارکنان خدمات ملکی به آمریت عمومی اداری قوه قضائیه سپرده شود .
- آمریت عمومی اداری قوه قضائیه موظف است حد اکثر تایکماه از تاریخ صدور حکم مقام عالی ، برنامه اصلاحات اداری در باره کارکنان اداری قوه قضائیه را تدوین و مطابق قانون مربوط طی جدول زمانی مشخص تطبیق نماید .
- کمیسیون مستقل اصلاحات اداری و خدمات ملکی در صورت ضرورت آمریت عمومی اداری قوه قضائیه را به لحاظ تخنیکی و عملیاتی کمک و مساعدت نماید.

این پیشنهاد طی حکم شماره ۸۰۹ مورخ ۱۳۹۳/۱۲/۴ از طرف جلالتماب رئیس جمهوری اسلامی افغانستان منظور گردید . سپس به منظور تحقق عملیه اصلاحات اداری و ریفورم بخشهای اداری ستره محکمه ، دو کمیته بتدائی ، فنی و تخنیکی در سطح ستره محکمه ایجاد و بارعایت احکام قانون اساسی و درهمکاری با کمیسیون محترم مستقل اصلاحات اداری و خدمات ملکی ریفورم ساختار تشکیلاتی قوه قضائیه آغاز و زمینه تحقق عملی اصلاحات فراهم شد که خوشبختانه کمیته با کارممتد و خستگی ناپذیر توانست باهمکاری کمیسیون مستقل اصلاحات اداری ، ساختار تشکیلاتی قوه قضائیه را طبق نیازمندیها بازنگری نماید . همچنان بعدازا نجام ریفورم در ساختار تشکیلاتی ، برای اولین بار بخاطر تکمیل ۳۵۰ بست کمبود اداری از ۸۵۰ متقاضی امتحان رقابتی اخذ شد که دوتن ازنماینده گان کمیسیون محترم اصلاحات اداری در چهارچوب همکاری های تخنیکی و عملیاتی در جریان تهیه سوالات و نظارت ارپروسه امتحان حضور فعال داشتند ولی بعد ازان بنابر دلایل نامعلومی همکاری های تخنیکی و عملیاتی کمیسیون کمرنگ شد ولی ستره محکمه و رهبری کمیسیون اصلاحات اداری و خدمات ملکی درحالیکه اصل اصلاحات درنظام را ضروری میدانستند ، در چهارچوب احکام قانون اساسی و با استمداد از کمک های تخنیکی و عملیاتی کمیسیون بخاطر اداره و

پیشبرد اصلاحات بخشهای اداری قوه قضائیه تفاهم نامه ایرا به تاریخ ۹ ر۴۷۱۳۹۷ به امضاء رسانید که مفردات انرا موارد ذیل تشکیل میدهد :

متن تفاهمنامه:

- ۱- این تفاهم نامه مطابق مواد ۱۲۴ و ۱۳۲ قانون اساسی ، فقره هفت ماده نهم تعدیلات قانون کارکنان خدمات ملکی و احکام شماره ۸۰۹ مورخ ۱۲۴۱۳۹۳ ، ۲۴۸۹ مورخ ۱۲۸۱۳۹۴ ، ۳۳۶۴ مورخ ۷۱۰۱۳۹۵ و ۱۲۸۹ مورخ ۱۸۴۱۳۹۶ مقام عالی ریاست جمهوری افغانستان میان امریت عمومی اداری قوه قضائیه و کمیسیون مستقل اصلاحات اداری و خدمات ملکی عقد میگردد.
- ۲- استخدام کارکنان خدمات ملکی قوه قضائیه ، طبق احکام قانون اساسی ، قانون کارکنان خدمات ملکی و قانون تشکیل و صلاحیت قوه قضائیه صورت میگیرد .
- ۳- تعدیل و اجرای حقوق و امتیازات ریפורمی ازجانب کمیسیون مستقل اصلاحات اداری و خدمات ملکی برای انعده از بست های خدمات ملکی که طبق تشکیل ریפורمی سال ۱۳۹۵ از طریق قوه قضائیه با معیارهای اصلاحی ، تخصص و شایستگی استخدام گردیده اند ، صورت میگیرد .

- ۴- از لحاظ پروسیجر، استخدام کارکنان خدمات ملکی با رعایت قانون مربوط ، طبق طرز العمل مندرج این تفاهم نامه صورت میگیرد .
- ۵- کمیسیون، قوه قضائیه را در زمینه تکمیل طرز العمل های استخدامی همکاری تخنیکی مینماید .
- ۶- کمیسیون سهولت ها و امکانات استفاده از رتب معاش ، سوپر اسکیل و سی بی آر و غیره را به اختیار ستره محکمه قرار میدهد .
- ۷- کمیسیون بادر نظر داست صلاحیت های مندرج مواد ۱۲۴ و ۱۳۲ قانون اساسی و بارعایت احکام متعدد مقام عالی ریاست جمهوری، انجام اصلاحات در قوه قضائیه را از جمله مکلفیت های ستره محکمه دانسته و با اعطای مساعدت های عملیاتی و تخنیکی ، عملیه اصلاحات را تسریع مینماید.
- ۸- از انجائیکه طبق حکم فقره اخیر ماده ۱۲۵ قانون اساسی تطبیق بودجه قوه قضائیه از صلاحیت ستره محکمه میباشد ، بناء باتوجه به ارتباط تشکیل بابودجه ، ستره محکمه کما فی السابق تشکیل سالتمام قوه قضائیه را از طریق خویش بادر نظر داشت نیاز مندیها و ریفورم ترتیب و از مقام عالی ریاست جمهوری از مجرای اصولی اخذ منظوری مینماید .
- ۹- از اینکه ستره محکمه مطابق پلان تطبیقی اصلاحات اداری و قضایی تا سال ۱۴۰۰ مکلفیت های جدی در قبال داشته و باید گزارشهای ربعوار از چگونگی تطبیق ریفورم و اصلاحات را به شورای

محترم عالی حاکمیت قانون ارائه نماید ، بناء این امر مستلزم اقدامات عملی و تسریع همکاری های تخنیکی و عملیاتی میباشد که کمیسیون باید در زمینه اهتمام بیشتر به خرج دهد .

۱۰ - هردو جانب به رعایت بلا انحراف طرز العمل های مندرج این تفاهم نامه که پروسه ریفرم را تسریع میبخشد متعهد اند .

۱۱ - قبلاً برای حسن همکاری به تعداد ۲۴۰ بست خالی غرض ریفرم به کمیسیون اصلاحات اداری محول گردیده بود که ریفرم آنها استثناء شامل این تفاهم نبوده و از طریق ان اداره محترم مصورت میگردد .

۱۲ - هردو جانب بارعایت مفرات فوق و به منظور استخدام افراد واجد شرایط در بست های کمبود قوه قضائیه ، بر ایجاد کمیته های امتحان با تفکیک بست ها توافق مینمایند که در مواد ۱۲ الی ۲۸ این تفاهم نامه ایجاد کمیته های امتحان برای بست های اول الی هشت ، محل اعلان ، مدت اعلان ، محتویات و شرایط اعلان ، روش امتحان ، مرجع تهیه سوالات و رسیده گی به شکایات مشخص گردیده است .

***

در نتیجه میتوان گفت که پیشرفت های خوبی درین عرصه به میان آمده و یک بخش اصلاحات اداری مطابق به حکم مقام عالی به همکاری کمیسیون با اخذ امتحان رقابتی تطبیق و ۲۶۶ تن از طریق رقابت جذب

گردیدند ، در اقدام دوم ۲۴۰ بست کمبود به منظور جذب از طریق رقابت آزاد به اختیار کمیسیون محترم اصلاحات اداری قرار داده شد و در اقدام ثالث بر مبنای تفاهم نامه اخیر ، ۱۶۰ بست ریاست های مالی و اداری و منابع بشری ستره محکمه به منظور جذب از طریق رقابت به اعلان گذاشته شده و پروسه ان در همکاری با کمیسیون جریان دارد .

ولی ستره محکمه در چهارچوب تغییر و تبدیل داخلی به هدف بهبود سیستم اداری محاکم طی چهار سال گذشته تغییر و تبدیل ۳۶۱۰ تن از محررین ، کارمندان اداری و پرسونل خدماتی را بعد از ارزیابی های همه جا نبه توسط کمیسیون عالی اداری انجام داده است .

قسمت چهارم اصلاحات مالی و اداری :

یکی از اولویت های ستره محکمه اصلاحات بخشهای مالی و حسابی است زیرا این بخشها نقاط آسیب پذیر و معروض به فساد اند و با آوردن اصلاحات و تغییرات لازم در بخشهای مختلف این بخشها میتوان از یکسو اجراءات را قانونمند ساخته و درچوکات اصول استندرد عیار نمود و ازجانبی هم زمینه های سوء استفاده و فساد اداری را کاهش بخشید که با همین رو حیه طی چهار سال گذشته کار های زیادی درین ساحات و همچنان فراهم اوری تکنالوژی معلوماتی صورت گرفته که انصافاً نتایج رضائیت بخشی را نیز بدنبال داشته است که جزئیات فعالیت ها با تفکیک هر بخش ذیلاً از نظر میگذرد :

الف : در بخش نظارت از تحصیل عواید :

قبلاً عواید بدست آمده محاکم در مرکز و ولایات از طریق مستوفیت وزارت مالیه و ریاستهای حقوق وزارت عدلیه جمع آوری میگردید و به ستره محکمه مشکل بود تا میزان عواید خویش را تشخیص نماید که بعد از سال ۱۳۹۴ اقدامات ذیل درین راستا عملی گردید :

- افتتاح حساب با نکی به منظور جمع اوری عواید محاکم و امریت های وثایق

- افتتاح حسابات بانکی برای محاکم استیناف ولایات

- ایجاد سیستم E-banking برای محاکم استیناف کابل و وثایق زون های کابل

- ایجاد سیستم مدیریت معلوماتی ثبت آویز های بانکی وزارت مالیه .

- ایجاد دفتر ژورنال توحید راپور های م ۲۹ عواید ماهوار ولایتی

- ایجاد دفتر پول امانات به اساس هدایت مصوبه ۱۰۳ ۱۳۹۶/۱/۲۶ شورای عالی ستره محکمه .

- ارائه سیمینار ها راجع به جمع آوری عواید در محاکم مرکز و ولایات .

ب : در بخش بودجه :

- تطبیق فورم های جدید بودجوی در بخش بودجه عادی و انکشافی.

- ایجاد سیستم افس در بخش بودجه عادی و انکشافی و ثبت تخصیصات و راپور تخصیصات .
- ایجاد دیتابیس لست پرسونل قضایی ، اداری و خدماتی محاکم استیناف بخاطر سنجش دقیق و شفاف بودجه محاکم
- سنجش فورم های ۴۱م و ۱۶م و سرچک ها در بخش معاشات و مصارفات محاکم استیناف ولایات و کنترل از تطبیق شفاف بودجه ولایتی .
- ترتیب استماعیه های بودجه به اساس برنامه .
- ج : در بخش مالی و حسابی :
- تبدیل پروسیجر اجرای معاشات و سایر امتیازات از سیستم عادی به سیستم جدید الکترونیکی .
- وصل تمامی حواله های معاشاتی و مصارفاتی به سیستم اتوماتیک وزارت مالیه که باعث ایجاد سهولت گردیده است .
- فعال ساختن سیستم افس در بخش معاشات و مصارفات .
- ایجاد حسابات بانکی برای متقاعدین ستره محکمه که اکرامیه آنان اصولاً به حسابات شخصی شان اجرا گردیده و از سرگردانی آنان به دفاتر کاسته است .
- نصب یک پایه ماشین (ای - تی - ام) در مقر ستره محکمه به منظور پرداخت معاشات منسوبین در فضای امن .

- ایجاد فایلنگ در بخش مالی و حسابداری که همه اسناد و اوراق حسابداری به گونه ماهوار، ربعوار و سالانه شامل آن گردیده و دسترسی به اسناد را تسهیل بخشیده است .
- فعال ساختن سیستم های فایلنگ و افسس در بخش دفتر داری .
- تصفیه حسابات باقیات سنوات ماضیه .
- اجرای تمامی سفارشات اداره عالی بررسی که تطبیق آن در سالهای گذشته به التوا گرائیده بود و اطمینان در زمینه به مقام عالی ریاست جمهوری و اداره عالی بررسی .
- د : در بخش تدارکات :
- ترتیب پلان تدارکاتی در فارمت معیاری ارسالی اداره تدارکات ملی .
- استفاده از شرطنامه های تدارکاتی مطابق طرز العمل و فارمت اداره محترم تدارکات ملی .
- فایلنگ دوسیه های اقلام قرارداد شده و ترتیب فهرست اوراق به منظور تسریع روند کاری اداره .
- ایجاد سیستم acpms از طریق اداره تدارکات ملی و درج تمامی قرارداد های عقد شده ستره محکمه دران به منظور تامین شفافیت روند تدارکات .
- ثبت فورم های PO در سیستم افسس وزارت مالیه .

- استفاده از فورم معیاری افر گشایی مطابق فارمت معیاری اداره محترم تدارکات ملی .
  - استفاده از فورمه های تعیین هیئت افر گشایی و ارزیابی مطابق فارمت اداره محترم تدارکات ملی .
  - استفاده از قرارداد های چهارچوبی برای تهیه پرزه جات مورد ضرورت .
  - استفاده از فارمت معیاری موافقت نامه عقد قرارداد مطابق فارمت اداره تدارکات ملی .
- هـ : در بخش محاسبه جنسی :
- ایجاد سیستم آسان خدمت GRP
  - درج اجناس جمعدهی معتمد های فرعی در ین سیستم .
  - لست نمودن لوازم کمپیوتری و آماده ساختن ان برای درج در ین سیستم .
  - ایجاد و ترتیب اسناد به سیستم فایلنگ
- و : در بخش تعمیراتی :
- ترتیب بر آورد ابتدایی ترمیمات که قبلاً به شکل خیالی صورت میگرفت ولی فعلاً توسط انجیران امریت تعمیرات ، انجیران ریاست های شهر سازی و یا انجیران شاروالی های ولایات مربوط صورت میگیرد .

- تهیه و ترتیب اسناد ثبت املاک جایداد های قوه قضائیه .
- پیگیری جایداد های قوه قضائیه که مورد غصب قرار گرفته اند .
- پیگیری ملکیت های ستره محکمه که فاقد فورمه دورانی و یا قباله اند .

ز : در بخش ترانسپورتیشن و حفظ و مراقبت :

- خریداری (۴۰) عراده واسطه تیز رفتار با استفاده از امکانات پروژه سکتور عدلی و قضایی که از جانب بانک جهانی تمویل میگردد به منظور رفع ضرورت نیازمندیهای د وایر مرکزی ستره محکمه .
- اعمار سایه بانها برای وسایط و نیز اعمار اتاق نوکریوالی و اتاق دریوران در ساحه پارکینگ ستره محکمه .
- فعال سازی ورکشاپ ترمیم موتر در مقر ستره محکمه و استخدام اشخاص مسلکی که عوارض انجن ، کپی کشی ، رنگمالی و آهنگری وسایط ستره محکمه که قبلاً در بیرون صورت میگرفت از طریق همین ورکشاپ انجام میشود .
- ایجاد بخشهای رنگمالی ، نجاری و فلزکاری در آمریت حفظ و مراقبت که تمامی نیازمندیها در ساحات رنگمالی تعمیرات مکرر و ترمیمات در ساحه حفظ و مراقبت توسط همین بخشها صورت میگردد .

ح : در بخش تکنالوژی معلوماتی :

- ایجاد و فعال نمودن سیستم ویدیو کنفرانس به مرکز ستره محکمه و شش زون کشور .
- فعال سازی کمره های امنیتی مرکز ستره محکمه با سیستم مدرن .
- نصب و فعال نمودن کمره های امنیتی در محاکم زونهای چهارگانه و محکمه استیناف کابل .
- فعال نمودن دو دیتاستر استندرد غرض محفوظ نگهداشتن اطلاعات دیتابیس ها .
- نصب و فعال نمودن دستگاه سونیکوال یا دیوار آتشی غرض حفظ و نگهداری اطلاعات محرم ستره محکمه و جلوگیری از استفاده سوء ازانترنت و بلاک نمودن سایت های غیر اخلاقی ، فیسبوک ، یوتیوپ و غیره و در امان بودن از هکر ها .
- ایجاد سیستم DNS بخاطر کنترل نمودن و وصل نمودن کمپیوتر های تمامی شعبات در سرور مرکزی غرض جلوگیری از سوء استفاده ازانترنت و بعضی از نرم افزار ها .
- ایجاد سیستم DHCP در سرور مرکزی بخاطر توزیع IP به شکل اتومات و به موقع و ایجاد سیستم فلترنگ در سرور .

- ایجاد دو VLAN=Virtual Local Area Network مختلف برای کنترل نمودن سیستم اینترنت و تقسیم اینترنت در سویچ و سونیک وال فایروال .
- ایجاد کمره درد اخل سرور روم بخاطر کنترل نمودن وسایل و تجهیزات ، سرور ها ، دیتابیس و سایر اجناس داخل دیتاسنتر .
- ایجاد و فعال سازی سیستم کمره درد داخل اتاق ترمیم وسایل تکنالوژی .
- ایجاد و فعال نمودن سیستم سرد کن بخاطر کنترل سیستم هوا در داخل سرور روم .
- ایجاد و فعال سازی سیستم ذخیره کن برق با ظرفیت قوی بخاطر نگهداری سرور ها از تکان برق .
- ایجاد و فعال سازی سیستم ضد حریق در داخل دیتاسنتر غرض نگهداری تجهیزات به شکل اتومات .
- فعال سازی سیستم =Environmental monitoring (EMS system) در داخل دیتاسنتر تعمیر مقام غرض راپور دهی از غیر فعال شدن سیستم ها .
- وصل نمودن ارتباطات شبکه نتورک بین هر سه تعمیر مرکزی ستاره محکمه .

- ایجاد و فعال سازی دیتابیس های کتابخانه قضاء ، منابع بشری ، مالی و اداری ، دارالانشاء شورای عالی ستره محکمه و تفتیش قضایی در پرو گرام های (MYSQLPHP-SQLPHP-MYSQL) .
- نصب انتر وایروس های لایسنس دار در تمامی کمپیوتر های دفاتر مرکزی .
- ترمیم ماشین های کاپی و پرینتر ها و سکنر های شعبات مرکزی مطابق به ظرفیت .
- نصب سیستم عامل لیسانس دار در تمام کمپیوتر های نوع دسکتاب و لپتاب دفاتر مرکزی و محاکم .
- ترمیم و نصب نرم افزار های مورد ضرورت در کمپیوتر های شعبات .
- حل مشکلات روزمره در ساحه تکنالوژی معلوماتی .
- نصب تیلفون های ۰۲۰ در شعبات ستره محکمه و یک تعداد از محاکم به هدف ایجاد ارتباطات مطمئن .
- ایجاد و فعال سازی سیستم تیلفون های رایگان چهارنمره یی در دیتا سنتر مرکزی از طریق سیستم PABX که ظرفیت یکصد شماره اضافی را نیز دارد و عنقریب به سیستم VIOCE OVER IP تبدیل خواهد شد .
- فعال سازی خطوط تیلفون دیجیتل به ریاست های مرکزی ، محکمه استیناف و محاکم ابتدائیه زونهای شهر کابل .

- ایجاد ایمیل ادرس های رسمی به ادارات مرکزی ستره محکمه و محاکم استیناف ولایات غرض مصئون نگهداشتن اطلاعات و حفظ اسرار اداره و ارسال و مرسول مکاتیب که ظرفیت ذخیره نمودن ایمیل از ۵۰۰ ام بی الی ۲۰۴۸ ام بی رادارد .

- فعال نگهداشتن وب سایت ستره محکمه که از نگاه update بودن اطلاعات در وضعیت خوبی قرارداشته و کار تبدیل آن از پروتوکول HTTP به HTTPS که از امنیت خوبی برخوردار است با تفاهم وزارت مخبرات و تکنالوژی معلوماتی در جریان است .

قسمت پنجم – بازنگری قوانین ، مقررات ، طرز العملها ،

لوايح و متحدالمالهای قضایی و اداری

یکی از وظایف مهم وقابل توجه ستره محکمه ج.ا.ا. ، کار روی طرح اسناد تقنینی ساحه قضاء و نیز بازنگری قوانین ، مقررات ، لوايح و طرز العمل های کاری و تدوین انها در مطابقت به قوانین نافذه و بادر نظر داشت نیازمندیهای محاکم است که درین عرصه طی چهار سال گذشته اقدامات ذیل بعمل آمده است :

- تدوین طرح جدید قانون تشکیل و صلاحیت قوه قضائیه که دران یک فصل مختص به طرز محاکمه قضات گنجانیده شده است .
- طرح ، تسوید و طی مراحل قانون تفسیر قانون اساسی و مطابقت سایر قوانین باقانون اساسی .

- طرح طرز العمل تدویر جلسات اداری قوه قضائیه
- طرح ، تسوید و طی مراحل قانون جرایم منسوبین نظامی .
- طرح مقررہ استخدام قضات در مناطق انا امن
- تعدیل مقررہ تعلیمات قضایی
- تدوین اسناد و مصوبات سیمینار عالی قضایی ۱۳۹۵
- طرح تعدیل لایحه وظایف تعلیمات قضایی
- طرح و تسوید لایحه اجراءات اداری امریت عمومی اداری قوه قضائیه
- طرح و تسوید طرز العمل تشکیل و صلاحیت محاکم ابتدائیه ،
- استیناف رسیده گی به جرایم سنگین فساد اداری
- طرح مقررہ اداره مراقبت قضایی
- پیشنهاد تعدیل بعضی از مواد قانون معاشات مقامات دولتی
- پیشنهاد تعدیل بعضی از مواد قانون تنظیم معاشات مقامات عالیرتبه دولتی .
- مقررہ طرز محاکمه قضات
- بازنگری مجدد مقررہ تعلیمات قضایی
- لایحه تدویر کورس ستاژ اختصاصی برای قضات ولسوالی های
- ناامن
- بررسی طرز العمل تخصیص منظور شده وجوه اوپراتیفی اداره مراقبت قضایی ستره محکمه

- بررسی فیصله ها و قرار های محاکم در بخشهای جزایی ، مدنی ، حقوق عامه ، تجارتی و احوال شخصیه ، جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی جهت توحید رویه قضایی .
- طرح مسوده و طی مراحل قانون محصول فیصله ها و وثایق محاکم بداخل ۸ فصل و ۲۱ ماده .
- مقررہ تدویر کورس ستاژ اختصاصی برای قضات ولسوالی های ناامن
- بررسی طرز العمل تخصیص منظور شده وجوه اوپراتیفی اداره مراقبت قضایی ستره محکمه
- تنظیم راپور فیصله های قطعی و نهایی محاکم در بخشهای جزایی ، مدنی ، حقوق عامه ، تجارتی و احوال شخصیه ، جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی جهت توحید رویه قضایی .
- طرح ، تسوید و طی مراحل مقررہ ریاست عمومی تدقیق و مطالعات
- طرح مقررہ مسئولیت قضات .
- تسوید مقررہ خاص جهت ایجاد سیستم و میکانیزم معقول رویه اوپراتیفی
- ارائه نظریات وملاحظات پیرامون کود جزاء
- بازنگری طرز العمل تنظیم فعالیت قوماندانی قطعات محافظت قضات قوه قضائیه ج.ا.ا.

- ترتیب جدول زمانی در قضایای مدنی و تجارتي
- تصویب طرز العمل سیستم اداری محاکم
- تسوید طرز العمل خاص گزارشگیری و تدوین طرز العمل ارزیابی
اجراات سالیانه قضات
- طرح تعدیل و ایزاد برخی از مواد قانون کارکنان خدمات ملکی در
مطابقت به مواد ۱۲۴ و ۱۳۲ قانون اساسی کشور .
- توحید و انسجام با رعایت تساوی منسوبین نظامی در مقابل قانون
بادر نظر داشت ماده ۲۲ قانون اساسی کشور و جلوگیری از تشتت و
پراکنده گی و تطبیق یکسان مجازات و همچنان در کد جزاء سال ۱۳۹۶
که این قوانین استثنا قرار داده شده ، طرح و تسوید قانون جرایم منسوبین
وزارت امور داخله و ریاست عمومی امنیت ملی و سایر ادارات دارای
تشکیلات نظامی مصوبه سال ۱۳۶۵ ، قانون جزای عسکری مصوب
سال ۱۳۸۷ بنام قانون جرایم نظامی ترتیب و جهت طی مراحل قانونی
به ریاست جمهوری اسلامی افغانستان ارسال شده است .
- تسوید و تصویب طرز العمل توزیع و استفاده از وسایط نقلیه در قوه
قضائیه
- تسوید طرز العمل کمیته کاری اسناد تقنینی قوه قضائیه به اساس
تفاهمنامه میان ستره محکمه و پروژه عدالت .

- رسیده گی به ۲۴۳ رساله قضات به منظور تثبیت ارتقای درجه کادر قضایی
  - طرح پیشنهادی تقاعد پرمفعت قضات ، خانونالان ، اعضای مسلکی وزارت عدلیه و کارکنان اداری ارگانهای عدلی و قضایی .
  - طرزالعمل رسیده گی به موقع قضایای مدنی ، تجارتی و جزایی
  - رهنمود ترتیب وثیقه تثبیت بازمانده گان مستحق (نفقه خور) شهادی ارگانهای امنیتی و دفاعی .
  - تدوین متحد المالهای سالهای -۱۳۹۵ - ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ فراهم اوری نشر ان در یک مجلد
  - طرح ، تسوید و طی مر احل مقررہ ریاست دارالافتاء
  - تدوین و چاپ راپور فیصله های قطعی و نهایی محاکم.
- باید گفت که با ابتکار ستره محکمه و همکاری پروژه عدالت از یکسال بدینطرف یک کمیته تخصصی بازنگری اسناد تقنینی قوه قضائیه به ترکیب یکعده از قضات متقاعد ستره محکمه ایجاد گردیده که در همکاری با ریاست عمومی تدقیق و مطالعات بر تمامی قوانین ، مقررات ، لوایح ، طرزالعمل ها و اسناد تقنینی قوه قضائیه بازنگری را انجام میدهد که نتیجه فعالیت این کمیته به شورای محترم عالی ستره محکمه ارائه و بعد از تصویب شورای عالی یا نافذ گردیده و یا هم به منظور طی مراحل تقنینی به وزارت محترم عدلیه گسیل میگردد . گفتنی است که دیتابیس

ثبت قوانین و درجات کادری قضات در ریاست عمومی تدقیق و
مطالعات ایجاد گردیده و در آن اسناد تقنینی با تفکیک نا فذ و ملغی ثبت
می گردند .

قسمت ششم - بازتاب فعالیت های قضایی

الف : فعالیت شورای عالی ستره محکمه :

شورای عالی ستره محکمه در جریان چهار سال با تدویر ۱۷۲ جلسه عادی و فوق العاده بر موضوعات شامل اجندا ها غور و رسیده گی به عمل آورده است .

درین جلسات روی موضوعات مختلف غور و رسیده گی صورت گرفته و با صدور ۴۹۱۱ تصویب ، ۱۱۷۶ یادداشت ، ۸۵۱ قرار قضایی و ۹ فیصله تجاوزی لازم و مقتضی اتخاذ و محاکم و مراجع ذیربط دراگاهی قرار گرفته اند که فعالیت های یاد شده معطوف به جزئیات ذیل اند :

۱ - استهداات :

درین مدت روی استهداات واصله ۱ زمحاکم و مراجع دیگرناشی از مطالبه تفسیر احکام قوانین و مطابقت قوانین با قانون اساسی و سایر مسایل مبهم و غامض قانونی غور بعمل آمده و با صدور ۴۷۷ تصویب و ۳۳۱ یادداشت به محاکم و مراجع ذیربط توضیح قانونی ارائه و نیز ۹۰ نظریه تدقیقی خارج از اجندای شورای عالی پس از تایید به مراجع مربوط خبر داده شده است .

۲ - تفویض صلاحیت رسیده گی قضایی :

درین مدت ۲۷۵۴ مورد تبدیلی محکمه به اساس تقاضای لوی خاارنوالی و برخی از اطراف دعاوی مورد رسیده گی قرار گرفته و در نتیجه صلاحیت

رسیده گی ۲۴۹۵ قضیه از یک محکمه به محکمه دیگر تفویض و نیز ۲۵۹ تقاضا در زمینه بنابر فقدان دلایل قانونی رد گردیده است .

۳ - تجدید نظر بر فیصله های قطعی و نهایی :

در چهار سال گذشته به تعداد ۱۷۵۰ تقاضای تجدید نظر بر فیصله های قطعی و نهایی محاکم مورد غور قرار گرفته و در نهایت به تعداد ۲۸۵ فیصله قطعی محاکم در موضوعات مدنی ، تجارتي ، احوال شخصیه و جزایی بنابر موجودیت دلایل جدید قانونی بادر نظر داشت شرایط پیش بینی شده در قانون تشکیل و صلاحیت قوه قضائیه ، قانون اجراءات جزایی و قانون اصول محاکمات مدنی لغو و نیز ۱۴۶۵ تقاضا نسبت فقدان دلایل جدید با صدور تصاویر و یادداشت های جداگانه رد گردیده است .

۴ - تنازع صلاحیت و نقض مجدد :

در مدت فوق ۴۴۵ موضوع تنازع صلاحیت رسیده گی حوزوی و موضوعی میان محاکم مورد غور قرار گرفته و با صدور ۱۰۸ قرار قضایی تصامیم لازم در حل تنازع اتخاذ و محاکم ذیصلاح تشخیص گردیده است .

۵ - در بخش محاکمه قضات :

طی چهار سال گذشته ضمن رسیده گی قضایی به یکعده از دوسیه های فساد اداری مربوط به منسوبین قضایی ، ۲۱ قاضی مورد محاکمه قرار گرفته ، ۸ قاضی از وظیفه عزل و بادر نظر داشت گزارشهای تفتیشی

و نظریات تدقیقی ناشی از بررسی های مفتشین عادی و اقتضایی مویدات تادیبی بر ۳۷۴ قاضی تطبیق گردیده است که این مویدات شامل توصیه های شفاهی و کتبی ، کسر معاش ، اخطار و تبدیلی از وظیفه میباشد .

۶ - در بخش استرداد محکومین :

درین بخش پنج قضیه وارد دارالانشاء شورای عالی گردیده که از جمله پیرامون ۳ قضیه با صدور ۳ تصویب نظر لازم ارائه گردیده است .

۷ - مسایل متفرقه :

درین بخش به ارتباط تثبیت درجه کادری قضات ۴۸۲ تصویب و نیز درمورد مسایل متفرقه ۴۷۷ تصویب و ۳۸ یادداشت صادر گردیده است .

از مجموع مصوبات و یاد داشت های شورای عالی ستره محکمه ، ۱۰۴ موضوع که جنبه عام داشت به منظور تطبیق یکسان قوانین و ایجاد رویه واحد قضایی به محاکم متحدالماً تعمیم گردیده همچنان کمیته ارزیابی عرایض تجدید نظر که حسب مصوبه ۸۶۱ مورخ ۳۱/۶/۱۳۹۴ شورای عالی ستره محکمه تحت ریاست دارالانشاء شورایعالی ایجاد گردیده ، درین مدت ۱۱۲۱ مطالبه تجدید نظر خواهان را که بارتباط موضوعات مدنی ، تجارتی ، فامیلی و احوال شخصیه مطرح گردیده ، ابتداء تحت غور و بررسی قرار داده و به جلسه شورای عالی ستره محکمه ارجاع نموده است .

ب : فعالیت دیوانهای ستره محکمه:

دیوانهای فرجامی ستره محکمه در چهار سال گذشته مجموعاً (۵۵۸۹۶) قضیه را از لحاظ قانونیت مورد رسیده گی قراردادده و درمورد تایید ، نقض و یا هم تعدیل احکام محاکم تحتانی اجراءات قانونی بعمل آورده که جزئیات فعالیت هر دیوان ذیلاً تقدیم میگردد :

۱ - دیوان جزای عمومی :

درین دیوان جمعاً به تعداد ۱۷۶۰۱ قضیه مورد رسیده گی قرار گرفته که از جمله ۱۳۶۷۹ قضیه تایید ، ۲۲۷۸ قضیه نقض ، ۱۳۵۳ قضیه تعدیل و ۱۵ فیصله باطل گردیده است .

۲ - دیوان امنیت عامه :

دیوان امنیت عامه طی چهار سال گذشته ۸۹۰۳ دوسیه را مورد رسیده گی قرار داده و از جمله ۷۱۲۳ فیصله را تایید ، ۸۵۶ فیصله را نقض و ۴۹۳ فیصله را تعدیل کرده است .

۳ - دیوان جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی :

در دیوان جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی در مدت مورد نظر به تعداد ۱۴۱۶۱ دوسیه مورد بررسی و رسیده گی قرار گرفته و از جمله ۱۰۱۰۶ فیصله تایید ، ۲۰۹۶ فیصله نقض ، ۱۱۳۲ فیصله تعدیل و ۳۸۱ فیصله باطل گردیده است .

۴ - دیوان رسیده گی به جرایم خشونت علیه زن و تخلفات اطفال:

این دیوان که دوسال قبل ایجاد گردیده ، ۲۹۱۳ دوسیه مربوط به جرایم خشونت علیه زن و تخلفات اطفال را مورد رسیده گی قراردادده و از جمله

۲۴۱۰ فیصله را تایید ، ۳۱۲ فیصله را نقض و حکم ۷۴ فیصله را تعدیل کرده است .

۵ - دیوان جرایم منسوبین نظامی :

در این دیوان که همچنان دوسال از ایجاد مستقلانه آن میگذرد ، جمعاً به تعداد ۱۵۰۴ دوسیه مورد رسیده گی قرار گرفته که در نتیجه ۹۸۵ دوسیه تایید ، ۳۱۲ دوسیه نقض ، ۷۴ دوسیه تعدیل و ۱۱ دوسیه باطل گردیده است .

۶ - دیوان مدنی :

در دیوان مدنی طی چهار سال گذشته به تعداد ۶۴۶۳ دوسیه مورد رسیده گی قرار گرفته که در نتیجه ۲۷۹۵ فیصله تایید ، ۲۳۵۳ فیصله نقض و ۱۳۱۵ دوسیه دیگر بدلیل رد فرجام خواهی ، قانونیت ، تعطیل و حل نواقص و خلاهای موجود به قرار قضایی مسترد گردیده است .

۷ - دیوان حقوق عامه و احوال شخصیه :

از فعالیت این دیوان مدت دوسال میگذرد و درین مدت ۲۳۲۵ دوسیه از لحاظ قانونیت اصدار فیصله ها مورد بررسی دیوان قرار گرفته و از جمله ۱۴۷۹ فیصله تایید ، ۳۰۹ فیصله نقض ۵۳۷ فیصله طی قرارهای قضایی قانونیت ، استدراک ، رد فرجام خواهی و رفع نقایص مسترد گردیده است .

۸ - دیوان تجارتی :

دیوان تجارتی ستره محکمه در مدت زمانی مورد نظر ۱۰۲۶ دوسیه را مورد رسیده گی قراردادده و در نتیجه ۵۰۱ دوسیه را تایید ، ۳۴۸ فیصله را

نقض ، درمورد ۶۷ قضیه قرار تعطیل صادر و ۱۰۰ دوسیه دیگر را به قرار قضایی مسترد کرده است .

ج : فعالیت محاکم استیناف :

به اساس راپور های واصله دیوانهای محاکم استیناف مرکز و ولایات طی چهار سال گذشته جمعاً ۹۴۲۵۱ قضیه را مورد غور و رسیدگی قرار داده و روی ۴۰۶۱۶ قضیه جزایی ، ۲۲۷۱۹ قضیه امنیت عامه ، ۸۲۲۵ قضیه جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی ، ۲۱۰۱۲ قضیه مدنی ، حقوق عامه و احوال شخصیه و ۱۶۷۹ قضیه تجارتی اصدار حکم نموده اند .

همچنان محکمه استیناف مواد مخدر ۱۷۳۸ قضیه ، محکمه استیناف رسیده گی به جرایم سنگین فساد اداری ۶۴ قضیه ، محاکم استیناف مبارزه با جرایم فساد اداری ۱۵۸۹ قضیه ، دیوانهای استینافی رسیده گی به جرایم خشونت علیه زن ۱۷۰۲ قضیه ، دیوان استیناف رسیده گی به قضایای مالیاتی ۳۲ قضیه ، محاکم استیناف نظامی ۲۱۳۹ قضیه ، دیوانهای استینافی اطفال ۲۹۰۶ قضیه ، دیوان جرایم ترافیکی استیناف کابل ۹۰۱ قضیه و محاکم استیناف اختصاصی رسیده گی به قضایای املاکی ۶۲ قضیه را مورد رسیدگی و حل و فصل قرار داده اند که مجموع فعالیت محاکم فوق را (۱۱۱۳۳) قضیه احتوا مینماید .

د : فعالیت محاکم ابتدائیه و سایر محاکم اختصاصی :

به ملاحظه راپور های واصله محاکم ابتدائیه شهری و ولسوالی های کشور در مرکز و ولایات در چهار سال گذشته مجموعاً ۱۷۸۷۸۲ قضیه را مورد

رسیده گی قراردادده اند که ازجمله ۵۲۵۷۳ قضیه جزایی ، ۷۴۱۷۷ قضیه مدنی ، حقوق عامه واحوال شخصیه ، ۳۱۴۸۸ قضیه امنیت عامه ، ۱۳۲۱۹ قضیه جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی و ۷۳۲۵ قضیه تجارتی میباشد .

به همین ترتیب محکمه ابتدائیه اختصاصی جرایم مواد مخدر ۲۵۱۶ قضیه ، محکمه ابتدائیه رسیده گی به جرایم سنگین فساداداری ۱۶۴ قضیه ، محاکم ابتدائیه مبارزه باجرایم فساداداری ۲۶۴۷ قضیه ، دیوانهای ابتدائیه رسیده گی به جرایم خشونت علیه زن ۲۵۸۸ قضیه ، محاکم ابتدائیه رسیده گی به تخلفات خورد سالان ۵۰۶۱ قضیه ، محکمه جرایم مالیاتی ۱۸قضیه و محاکم ابتدائیه نظامی مرکز وولایات ۱۵۳۰۱ قضیه را مورد رسیده گی قراردادده اند که مجموع قضایای حل وفصل شده توسط این محاکم را (۲۸۲۹۵)قضیه تشکیل میدهد .

به صورت کل میتوان گفت که دیوانهای فرجامی ستره محکمه ، محاکم استیناف مرکز وولایات ، محاکم ابتدائیه شهری وولسوالی های مرکز وولایات و نیز محاکم اختصاصی در مجموع درمدت چهار سال گذشته (۳۶۸۳۵۷) قضیه جزایی ، مدنی و تجارتی را مورد رسیده گی و حل وفصل قراردادده اند که نمایانگر افزایش میزان اعتماد ومراجعه مردم نسبت به محاکم کشور میباشد .

هـ : عواید :

عواید ستره محکمه در جریان چهار سال گذشته از مدرک قیمت و محصول وثایق و فیصله جات مدنی و تجارتي و جرایم نقدي محکومین جزایی (۵۰۸۶۸۹۳۲۰۹) افغانی نشان داده شده است .

قسمت هفتم : تفسیر مطابقت قوانین با قانون اساسی

ماده ۱۲۱ قانون اساسی افغانستان چنین مشعر است :

بررسی مطابقت قوانین ، فرا مین تقنینی ، معاهدات بین الدول و میثاق های بین المللی با قانون اساسی و تفسیر انها بر اساس تقاضای حکومت و یا محاکم ، مطابق به احکام قانون از صلاحیت ستره محکمه میباشد .

ستره محکمه ضمن رعایت احکام ماده یکصد و بیستم قانون اساسی مبنی بر رسیده گی به تمامی دعاوی اشخاص حقیقی و حکمی به شمول دولت به حیث مدعی و یا مدعی علیه از طریق محاکم کشور ، احکام ماده ۱۲۱ قانون اساسی را نیز مراعات کرده و در چهار سال گذشته روی مطابقت برخی از اسناد تقنینی با قانون اساسی بر اساس تقاضای حکومت و محاکم کشور نظریات توضیحی و تفسیری ارائه کرده است که فهرست موجز انها در ذیل از نظر میگردد :

- بررسی مطابقت احکام برخی از مواد مقررہ اضافه رخصتی با مزد نافذ سال ۱۴۲۰ با ماده ۱۰۱ قانون کار نافذ سال ۱۳۸۷
- تفسیر اصطلاح نرخ روز طبق ماده ۴۰ قانون اساسی و ماده ۲ قانون استملاک .

- توضیح ماده ۱۲۱ قانون اساسی

- تفسیر ماده ۱۱۰ قانون تشکیل و صلاحیت قوه قضائیه و قانون تشکیل و صلاحیت محاکم عسکری
- تفسیر ماده ۸ قانون جرایم عسکری درمورد تعیین مجازات .
- تفسیر فقرات ۱ و ۲ ماده ۱۲ قانون اساسی .
- تفسیر مواد ۲۰۰ و ۲۰۱ قانون اصول محاکمات مدنی
- تفسیر مواد ۳۰۵ و ۳۴۳ قانون اجراءات جزایی .
- تفسیر فقره یک ماده ۵۰ قانون تدارکات .
- تفسیر درموضوع سرپرستی اطفال مندرج قانون رسیده گی به تخلفات اطفال .
- تفسیر درمورد جرایم تروریستی و جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی قانون اجراءات جزایی .
- تفسیر مواد ۳۴ و ۳۵ قانون جدید رهنمای معاملات .
- تفسیر ماده ۴ قانون تخلفات اطفال .
- تفسیر ماده ۱۶۲ قانون اجراءات جزایی در خصوص تعیین مساعد حقوقی .
- تفسیر بند ۴ ماده ۸ قانون پاسپورت ، طرح ایزاد درقانون پاسپورت .
- تفسیر فقره ۲ ماده ۷ کود جزاء
- رهنمود توضیحی درمورد تطبیق کود جزاء
- دررابطه به تطبیق قانون مامورین دولت و قانون امورذاتی افسران و برید ملان .
- طرح جامع کود جزا درمورد قضایای تجدید نظر .

- تفسیر مواد ۱۳۴ و ۱۳۳ قانون اساسی و ماده ۹۱ قانون تشکیل و صلاحیت قوه قضائیه .
  - تفسیر مواد ۱۸۶ و ۱۹۲ قانون گمرکات در روشنایی کود جزاء
  - تفسیر ماده ۶۳۸ کود جزاء در مورد مقاربت جنسی زیر سن .
  - چگونگی مطابقت برخی از مواد قانون منع خشونت علیه زن با کود جزاء
  - تفسیر ماده ۲۸۹ قانون اجراءات جزایی در مورد عدم موجودیت وکیل مدافع یا مساعد حقوقی در قضایی جزایی .
  - تفسیر ماده ۲۴۵ قانون اصول محاکمات مدنی در مورد اسقاط حلف .
  - تفسیر فقره ۶ ماده ۵۲ قانون امور ذاتی افسران ، برید ملان و ساتنمنان .
- قابل تذکار است که شورای عالی ستره محکمه در مطابقت به ماده فوق قانون اساسی ، طرح « قانون تفسیر قانون اساسی و سایر اسناد تقنینی و بررسی مطابقت انها با قانون اساسی » را در چهار فصل و پانزده ماده در اواخر سال ۱۳۹۷ به تصویب رسانیده و غرض طی مراحل بعدی به مراجع قانونگزاری کشور محول کرد . درین طرح مبنی ، اهداف ، اصطلاحات ، ساحه تطبیق ، مراجع ذیصلاح تقاضای تفسیر ، موارد تقاضای تفسیر ، معیار های تفسیر و بررسی مطابقت ، مرجع ذیصلاح بررسی ، بررسی مطابقت ، رحجان متن ، الزامی بودن ، نشر تصامیم ، وضع مقرر ، لوایح و طرز العمل ها و انفاذ مسجل گردیده است .

فصل دوم

عملیه اصلاحات و برنامه عمل قوه قضائیه

قسمت اول : برنامه عمل قوه قضائیه (۱۳۹۶ - ۱۴۰۰)

مسوده برنامه ملی اصلاحات عدلی و قضایی به تأسی از مصوبه شماره ۱۵ مورخ ۱۳۹۴/۵/۳ کابینه ج.ا.ا ترتیب و بعد از تأیید شورای عالی حاکمیت قانون و مبارزه با فساد اداری قرار مصوبه شماره ۲۰ تاریخی ۱۳۹۵/۱۰/۸ کابینه جمهوری اسلامی افغانستان مورد تصویب قرار گرفت.

درین سند حکومت وحدت ملی بهتر سازی نظام عدلی و قضایی را در اولویت کاری قرار داده و تعهداتی را مبنی بر اصلاح سکتور عدلی و قضایی از طریق کنفرانس های بین المللی درمورد افغانستان به شرکای بین المللی و جامعه جهانی سپرده است .

مبنای برنامه اصلاحات عدلی و قضایی را، قانون اساسی ، تعهدات بین المللی افغانستان ، تعهدات حکومت وحدت ملی ، تداوم اصلاحات عدلی و قضایی و گزارش شاخص های حاکمیت قانون در بخش عدلی و قضایی تشکیل میدهد . درین برنامه ضمن بیان وضعیت موجود و ارزیابی عوامل

نابسامانی ها در سکتور عدلی و قضایی ، این نهاد ها مسئول تطبیق برنامه فوق دانسته شده اند تا با در نظر داشت اولویت و نیازمندی ها ، برنامه های کاری تفصیلی را در مطابقت با این برنامه تهیه و در تطبیق آن به کمیسیون عدلی و قضایی کابینه گزارش دهند .

وضعیت فعلی قوه قضائیه :

ستاره محکمه ج.ا.ا متناسب به ظرفیت موجود طی سالهای گذشته بویژه در دو سال اخیر برنامه های مهم اصلاحی و ریفورم تشکیلات قضایی ، اداری و ساده سازی را روی دست گرفته و به هدف انتظام بهتر امور اداری و قضایی و عرضه خدمات لازم قضایی به شهروندان اقدامات موثری را انجام داده است ، با آنهم مصمم است تا براساس شاخص های پیش بینی شده برنامه فوق ، برنامه عمل قوه قضائیه در سالهای ۱۳۹۶ - ۱۴۰۰ را تدوین و به منصفه اجراء قرار دهد .

قبل از ورود به برنامه عملی قوه قضائیه ایجاب می نماید تا اهداف ستراتیژیک قوه قضائیه که در واقع رسالت قوه قضائیه در ساحه تحکیم قانونیت و قانونمداری و تامین عدالت قضایی را چوکات بندی می نماید ، منعکس گردد :

اهداف ستراتیژیک قوه قضائیه :

- ۱- رعایت قانون اساسی و سایر قوانین نافذه در رسیده گی به قضایا .
- ۲- تامین حاکمیت قانون و مبارزه مسئولانه با فساد اداری .

- ۳- ارتقای ظرفیت قوه قضائیه در امر گسترش و تامین عدالت و تداوم ریفورم و اصلاحات قضایی و اداری .
  - ۴- حراست و پاسداری از حقوق و آزادی های افراد جامعه .
  - ۵- افزایش میزان اعتماد مردم و حفظ پرستیژ قوه قضائیه .
  - ۶- تعامل مطلوب و احترام متقابل با ارکان ثلاثه دولت و سایر نهاد ها.
  - ۷- بازنگری در تشکیلات قضایی و اصلاح قوانین عندالضرورت .
  - ۸- توجه به منابع بشری و تربیه کادرمتعهد .
  - ۹- استفاده از آخرین دستاوردهای حقوقی معاصر در آموزش قضات و اعزام آنان بخارج از کشور
  - ۱۰- حفظ هماهنگی و تساند با ارگانهای عدلی و امنیتی.
  - ۱۱- توجه به زیربنا های مادی و تخنیک قوه قضائیه .
  - ۱۲- توجه به تجهیز محاکم با تکنالوژی مدرن .
  - ۱۳- تامین امنیت قضات و محاکم بخاطر فراهم آوری زمینه های بهتر عدالت .
- بارعایت اهداف ستراتیژیک فوق و باتوجه به شاخصهایی که در برنامه ملی اصلاحات عدلی و قضایی پیش بینی گردیده پلان تطبیقی برنامه عمل ملی قوه قضائیه بین سالهای ۱۳۹۶-۱۴۰۰ به یاری و استعانت خداوند بزرگ (ج) ترتیب و تدوین گردید .

قابل تذکار است که بخشی بزرگی از این پلان با استفاده از بودجه قوه قضائیه و با طرح و ترتیب پلان های کاری سالانه در مواعید پیش بینی شده تطبیق خواهد گردید ولی تا جائیکه تطبیق پلان به تأمین امنیت و همچنان کمک های بین المللی نیاز داشته باشد توقع می رود تا نهاد های امنیتی در تأمین امنیت و وزارت مالیه در جلب کمک های مالی ، ستره محکمه را یاری نمایند .

اول : اصلاحات ساختاری

الف : بازنگری ساختار تشکیلاتی محاکم :

ستره محکمه جمهوری اسلامی افغانستان در سال ۱۳۹۵ ساختار تشکیلاتی قوه قضائیه را مورد بازنگری و غور مجدد قرار داده و آنرا با حذف ادارات مشابه و زاید ، کاهش تورم تشکیلاتی و جلوگیری از بیکاری مخفی ، مطابق نیازمندی های عینی تنظیم کرد که در تشکیلات سال ۱۳۹۶ نیز این بازنگری ادامه یافته و به سوی یک ساختار معیاری قدم گذاشته شده است .

این بازنگری ها سالیانه روی توازن تشکیلاتی قوه قضائیه در مرکز و ولایات ادامه خواهد یافت و تا پنج سال آینده قوه قضائیه به تدریج حایز ساختار کاملاً استاندارد و معیاری که پاسخگوی نیازمندی های معاصرو جوابگوی مطالبات شهروندان باشد ، خواهد شد .

ب : تطبیق اصلاحات و ریفرم :

از دوسال بدینطرف قوه قضائیه مشمول ریفرم یا اصلاحات اداری و قضایی شد که در همکاری با کمیسیون اصلاحات اداری و خدمات ملکی بخشهای اداری آن شامل پروسه اصلاحات گردیده و تشکیل منظور شده سال ۱۳۹۵ در واقعیت تشکیل اصلاحی بود که با ایجاد ریاست عمومی منابع بشری بسترهای اداری آن از طریق رقابت استخدام شد و قرار است اشخاص واجد شرایط در بسترهای بالاتر اداری بشمول بست های برخی از روسا از طریق برنامه های سوپر سکیل و (CBR) تقرر حاصل نمایند .

در بخش قضایی نیز اصلاحات لازم رعایت گردیده و قضات با مراعات اصل شایسته سالاری و با ارجحیت ضوابط بر روابط پس از سپری نمودن امتحان رقابتی و اكمال دوره ستاژ قضائی مقرر گردیده و پروسه اصلاحات بخشهای اداری و قضایی در پنج سال آینده نیز ادامه خواهد یافت.

ریاست عمومی منابع بشری ستره محکمه در زمینه مطابق به برنامه های مشخص کاری عمل خواهد کرد

ج : گسترش محاکم و تامین فعالیت آنها در سطح ولایات و ولسوالی ها :

یکی از وظایف قوه قضائیه تامین دسترسی مردم به عدالت است ، به ادامه توجهاتی که از جانب رهبری ستره محکمه در زمینه صورت گرفته ، باز هم کمال تلاش صورت خواهد گرفت تا فعالیت محاکم در سطح ولسوالی

های نا امن نیز گسترش یابد . ستره محکمه بخاطر نیل به این هدف قبلاً ۱۳۰ تن از قضات تحصیل کرده و متعهد را استخدام کرد که عملاً در ولسوالی های نا امن مصروف کاراند و اما مصمم است تا با تامین امنیت و آغاز فعالیت عملی ادارات خارنوالی ، عدلیه و سایر نهاد های محلی در ولسوالی ها ، محاکم را نیز فعال نماید ، این پروسه شدیداً به امنیت وابسته است که با تامین امنیت طی پنج سال آینده فعالیت محاکم ابتدائیه در مقرر ولسوالی های غیر فعال نیز توسعه میابد .

د : ایجاد مرکز تحقیقات حقوقی و قضایی :

در تشکیل ستره محکمه ، ریاست عمومی تدقیق و مطالعات دارای سابقه پنجاه ساله است که در تدقیق استهداات و مطالعات قضایی مصروفیت دارد ولی در دهه های اخیر ترکیز بیشتر بر بخش تدقیق بوده و فعالیت مطالعاتی کمتری را انجام داده . بنابر آن ستره محکمه به منظور نیل به هدف مطروحه در چوکات ریاست عمومی تدقیق و مطالعات ریاست های (تدقیق) و (مطالعات علوم قضایی) را ایجاد مینماید که ریاست مطالعات و علوم قضایی، مطالعات علوم قضایی و حقوقی را به گونه جداگانه به عهده خواهد داشت که از نتایج مطالعات این بخش در زمینه توحید مرافق قضایی و ارتقای سطح آگاهی مسلکی قضات استفاده معقول صورت خواهد گرفت .

هـ : تقاعد قضات :

بربنیاد قوانین قبلی ، سن تقاعد قضات اكمال سن ۶۵ سالگی بود و اما قانون اجازه میداد تا بنا بر ضرورت تا ده سال دیگر تمدید خدمت گردند ولی طبق قانون تشکیل و صلاحیت قوه قضائیه نافذ ، قضات به سن ۶۵ سالگی به تقاعد سوق می گردند و مدت کار آنها نیز تمدید نمی گردد بناء قوه قضائیه طی دو سال گذشته طبق این مویده قانونی عمل نموده و قضات مسن و سابقه دار زیادی را قانوناً به تقاعد سوق نموده و هیچ استثنایی را بخاطر تمدید خدمت بعضی از آنها قایل نشده و مصمم است تا طی پنج سال آینده نیز با تطبیق این امر قانونی فرصت های لازم را برای جذب قضات جوان فراهم نماید .

و: جدا ساختن ثبت اسناد و وثایق از ساختار محاکم :

بر مبنای حکم مقام عالی ریاست جمهوری مسئله ثبت اسناد و وثایق ملکیت به اداره مستقل اراضی افغانستان محول گردیده و آن اداره برنامه های آموزشی در زمینه را نیز رویدست گرفته است ، ستره محکمه با رعایت حکم مقام عالی ریاست جمهوری حاضر است تا عند المطالبه اداره محترم مستقل اراضی افغانستان ، با آن اداره همکاری لازم بعمل آورد .

ز: ایجاد انستیتوت تعلیمات قضایی :

باتوجه به اینکه مرکز تعلیمات قضایی مهد تربیه قضات جوان است ستره محکمه از دیر زمانی مصمم است تا مرکز تعلیمات قضایی را به اکادیمی تعلیمات قضایی ارتقا بخشد تا از جایگاه بهتری برخوردار گردیده و با تامین روابط اکادیمک ملی و بین المللی مفردات درسی ستاژیروان را به گونه علمی ، اکادیمک و به استندره‌های جهانی قابل قبول ارتقا بخشد .

ستره محکمه به اهمیت ایجاد اکادیمی تعلیمات قضایی پی برده است و در پنج سال آینده فرصت های لازم را بخاطر ایجاد و فعالیت عملی اکادیمی تعلیمات قضایی با طرح و تصویب مقرر و طرز العمل های لازمه فراهم می نماید .

یکی از اهداف ارتقای این بخش به اکادیمی این است تا بتواند زمینه های تحصیلات عالی را برای قضات و منسوبین قوه قضائیه در سطح بالاتر از لیسانس یعنی (ماستری) نیر فراهم نماید .

ح : جذب حداقل ۲۳ فیصد کارمندان اناث در بخشهای اداری و خدماتی :

گرچه حضور و مشارکت زنان در نظام قضایی کشور تامین بوده و همین حالا (۲۷۴) قاضی و (۳۶۴) تن از منسوبین اداری و پرسونل خدماتی در مرکز و ولایات را زنان تشکیل میدهد .

ستره محکمه در هر دوره ستاژ تعداد معینی از زنان را که انصافاً دارای نمرات بلندی هم هستند به حیث ستاژیر جذب نموده و در امتحانات رقابتی بستیهای اداری نیز به جذب زنان اولویت داده و بدون هیچ تبعیضی به استخدام آنان اقدام مینماید که با رعایت همین روند با آنکه حضور زنان در مرکز ۴۰ فیصد و حضور منسوبین اداری و خدماتی در مرکز و ولایات به ۱۸ فیصد میرسد ولی با آنهم تا پنج سال آینده حضور پنج فیصد باقیمانده زنان در بخشهای اداری و خدماتی قوه قضائیه به گونه تدریجی تامین خواهد شد

ط : دسترسی مردم بخصوص قشر آسیب پذیر به عدالت با ایجاد میکانیسم عملی، شفاف و قابل تطبیق .

با آنکه ستره محکمه هیچ تفاوتی را بین اقشار جامعه در زمینه دسترسی به عدالت قایل نشده است ، با آنهم بدین باور است که دسترسی به عدالت در مجموع و دسترسی قشر آسیب پذیر جامعه بطور خاص فقط با تطبیق بلا انحراف قوانین میسر می گردد . ستره محکمه در پنج سال آینده از تطبیق قوانین شکلی در قضایای مدنی ، تجارتي و جزائی که تمامی حقوق و آزادی های مظنونین محکومین و متضررین را تسجیل نموده ، نظارت جدی خواهد کرد . بر علاوه به منظور رسیدن ه گئی به خواستها و مطالبات اصحاب عرض و دعاوی در چوکات قانون خواهد پرداخت و به شکایات قشر آسیب پذیر از طریق فراهم آوری زمینه های ملاقات شان با مقام

ستره محکمه و نیز از طریق کمیسیون های سمع شکایات در ولایات که تحت ریاست روسای محاکم استیناف فعالیت می نمایند ، رسیده گی خواهد نمود و کار و فعالیت محاکم در زمینه از جانب ریاست های تفتیش و مراقبت قضایی مورد نظارت قرار خواهد گرفت .

ی : تقویت سیستم مدیریت قضایای مدنی و جزایی :

سیستم مدیریت قضایای مدنی و جزایی پنج سال قبل به همکاری دفتر حمایت سکتور عدلی آغاز شده و تا اکنون حدود ۵۰۰۰۰ هزار قضیه جزایی و مدنی ثبت دیتابیس گردیده و قرار است طبق پلان انتقالی دفتر حمایت سکتور عدلی مدیریت این سیستم تا پنج سال آینده به جانب دولت افغانستان انتقال گردد و طبق توافق جلسه تاریخی ۶ دلو ۱۳۹۵ مسئولین درجه اول نهاد های ذیدخل در سیستم ، جایگاه حقوقی سیستم در پنج سال آینده ستره محکمه خواهد بود .

بناءً ستره محکمه در جریان پنج سال آینده در بخش خویش ساختار لازم را در مرکز و ولایات ایجاد نموده و بخاطر ثبت قضایا از جانب محاکم جدیت بیشتری بخرج خواهد داد و در نهایت پنج سال یک سیستم پاسخگو و تمام عیار را تسلیم گرفته و مدیریت آن را در هماهنگی کامل با نهاد های ذیدخل به پیش خواهد برد .

ک : ایجاد کمیسیون با صلاحیت به منظور تطبیق اصلاحات برنامه عدلی و قضایی با در نظر داشت استقلال قوه قضائیه .

ستاره محکمه به منظور تطبیق و نظارت در پروسه تطبیق اصلاحات برنامه عدلی و قضایی که در برنامه عمل قوه قضائیه بازتاب یافته کمیته با صلاحیتی را که ترکیب آن بعداً مشخص می گردد ایجاد می نماید تا روند تطبیق برنامه عمل را نظارت و هدایت نماید .

ل : ایجاد و تجهیز محاکم محو خشونت علیه زن :

ستاره محکمه همین اکنون محکمه ابتدائیه و دیوانهای استینافی و فرجامی محو خشونت علیه زن را در سطح کابل ایجاد نموده و در زمینه تجهیز آن از تمامی اقدامات استفاده کرده است .

در سال ۱۳۹۶ ساختار این محاکم نخست در شش ولایت درجه اول و بعد هر سال در هفت ولایت توسعه خواهد یافت و موضوع تجهیز و حل نیازمندیهای مادی و تخنیکی آنها از طرق ممکنه عندالموقع حل خواهد گردید .

م : ایجاد اداره مرکزی برای امور مربوط به استرداد مجرمین، انتقال محکومین و همکاری های عدلی و قضایی .

ستاره محکمه اداره خاصی را در چهارچوب ریاست دارالانشاء شورای عالی به منظور تحقق اهداف فوق ایجاد خواهد کرد تا مطالبات در خصوص استرداد مجرمین و انتقال محکومین را که از طریق مراجع

عدلی و براساس توافقنامه های امضا شده میان جمهوری اسلامی افغانستان و سایر کشورها و طبق قانون اجراءات جزایی و سایر قوانین نافذ صورت گیرد و به نحوی اقتضای تصویب شورایعالی ستره محکمه را می نماید ، انتظام بخشد و اجراءات مراجع عدلی و قضایی را در زمینه هماهنگ سازد .

ن : ایجاد میکانیسم دریافت ، بررسی و رسیده گی به شکایات نقض حقوق بشری و حقوق شهروندی .

ستره محکمه به هدف بررسی و رسیده گی به شکایات نقض حقوق بشری و حقوق شهروندی ، کمیسیون های سمع شکایات در مرکز و ولایات را تقویت خواهد بخشید و در رسیده گی به شکایات در حدود صلاحیت های قانونی ارگانهای عدلی و قضایی اقدام خواهد کرد .

از جانب دیگر هر تبعه کشور حق دارد که از رفتار سوء و اعمال خشونت منسوبین عدلی قضایی و امنیتی کشور بمقام ستره محکمه شکایت نماید که به شکایت شان رسیده گی بعمل می آید و اداره احصائیه قضایی به اساس گزارش های محاکم موظف به ثبت و تنظیم گزارش توحیدی درین مورد است .

دوم : ارتقای ظرفیت منسوبین قضایی و اداری

الف : ارزیابی و شناسایی نیازمندی های قضات و مامورین اداری بخاطر تدوین و تدویر برنامه های ارتقای ظرفیت:

ارتقای ظرفیت منسوبین اداری و قضایی از اولویت های مهم قوه قضائیه بوده و با آنکه در گذشته نیز برنامه هایی بخاطر ارتقای سطح مسلکی قضات و کارمندان اداری تطبیق گردیده با آنها ریاست تعلیمات قضایی و بخش ارتقای ظرفیت ریاست عمومی منابع بشری در نیمه اول سال ۱۳۹۶ یک نیازسنجی رادار همکاری باموسسات و نهاد های همکار انجام داده مکلفیت های اداره را در زمینه مشخص خواهند کرد .

ب : ایجاد برنامه های ارتقای ظرفیت برای قضات جوان و کارمندان اداری :

درین راستا ریاست تعلیمات قضایی و ریاست ارتقای ظرفیت ریاست عمومی منابع بشری با در نظر داشت نیازسنجی بعمل آمده برنامه های کوتاه مدت و میان مدت داخل خدمت را برای قضات جوان و نیز ستاژمحررین به هدف مسلکی سازی بهترمحررین و نیز برنامه های کوتاه مدت را به خاطر ارتقای توانایی های منسوبین اداری تنظیم وبه گونه متداوم و طبق پلان مرتبه به منصفه اجرا قرارمیدهد .

ج : تدویر برنامه های آموزشی بیرون از کشور برای قضات و کارمندان اداری :

با توجه به تجاربی که ستره محکمه در خصوص اعزام گروپ های از قضات و کارمندان اداری به هدف تعقیب برنامه های اختصاصی قضایی واداری به کشورهای مصر، ترکیه ، کوریا، امارات متحده عربی وسایر

کشورها دارد ، ریاست تعلیمات قضایی مکلف خواهد بود تا به عقد و تجدید تفاهم نامه ها با کشورهای که درین عرصه ابراز همکاری نموده اند پرداخته و گروپ هایی از قضات و منسوبین اداری را جهت ارتقای ظرفیت به گونه منظم به این کشورها اعزام نماید وحد اوسط در یکسال اعزام گروپ هایی از قضات و کارمندان اداری را به کشورهای که با آنها تفاهم نامه ها ی همکاری امضاء گردیده و به حمایت مالی بانک جهانی اعزام میگردند .

د : ارزیابی قضات و کارمندان اداری بعد از برنامه های آموزشی :

بخاطر این که تدویر برنامه های آموزشی برای منسوبین قضایی و اداری به یک پروسه بی اهمیت تبدیل نگردد ، اداره مکلف است تا نتایج این برنامه ها را در ساحت کاری منسوبین نظارت نماید ، درین راستا محاکم فوقانی فیصله های قضات محاکم تحتانی را نظارت دقیقانه نموده ، سطح درک و قابلیت کاری آن را ارزیابی نمایند همچنان در بخش های اداری آمرین شعبات توانایی های کارمندان شان را که برنامه های آموزشی را تعقیب نمی نمایند همواره ارزیابی نموده و نتایج آن را به اختیار ریاست تعلیمات قضایی قرار دهند تا با استفاده ازین گزارشات یک ارزیابی کلی راجع به نتایج و اثرات برنامه های آموزشی بر منسوبین قضایی و اداری ترتیب و از آن در تدوین مفردات برنامه های بعدی آموزشی استفاده

صورت گیرد. این ارزیابی ها از طریق تهیه و ترتیب فورمه های ستندرد و عملی انجام میابد .

هـ : تطبیق برنامه های CLF بادر نظر داشت چارچوب زمانی معین و قابل تطبیق :

ریاست عمومی منابع بشری با طرح پلان در هم کاری و هماهنگی با کمیسیون اصلاحات اداری و خدمات ملکی در جهت تطبیق تمامی برنامه ها چون سوپراسکل، سی بی آر - سی ، آل ، اف و غیره که در ساحه ارتقای ظرفیت منابع بشری و حل مشکل بیسوادی و کم سوادی کارکنان خدماتی مفید اند اقدام خواهد کرد تا اصلاحات اداری به مفهوم واقعی آن در عمل تطبیق و از نتایج مطلوب آن همه با رعایت مقررات مستفید گردند.

سوم : مبارزه با فساد اداری

الف : ایجاد سیستم دریافت و رسیده گی به شکایات فساد اداری :

ستره محکمه جمهوری افغانستان در عرصه مبارزه با فساد اداری با جدیت عمل کرده و اخیراً با تغییر ساختار اداره مراقبت قضایی و وضع میکانیزم های معقول اوپراتیفی سیستم منظم اگنتوری را ایجاد نموده که همزمان از طریق سه مرجع که یکی ازدیگری آگاهی ندارند ، عملی می گردد .

بر علاوه مراجع اخذ شکایات فساد اداری در قوه قضائیه مشخص گردیده و تمامی تلاشها بخرچ داده خواهد شد تا موثریت اقدامات ضروری سال

به سال ارتقا یافته و در پنج سال آینده فساد اداری از دامن قوه قضائیه برچیده شود و یا حداقل به هشتاد فیصد تقلیل یابد

ب : انتشار تمام احکام نهایی قطعی و رویه قضایی محاکم با حذف هویت طرفین دعوی و حفظ هویت قاضی صادرکننده حکم :

ستره محکمه بادر نظر داشت سابقه ای که درین خصوص بانشر (رویه های قضایی محاکم) و (آشنایی با احکام قضایی) دارد ، متعهد خواهد بود تا از طریق ریاست عمومی تدقیق و مطالعات نمونه های از احکام قطعی و رویه های قضایی محاکم را با رعایت پالیسی قوه قضائیه و حفظ هویت اطراف قضایا ترتیب و به نشر آن در یک مجلد اقدام نماید ، این اقدام سالانه صورت گرفته و تا پنج سال آینده پنج جلد ازین احکام را به نشر خواهد رسانید .

ج : جلوگیری از اعمال نفوذ شخصیت ها و زورمندان بالای کارمندان سکتور عدلی و قضایی :

باتوجه به اینکه قوه قضائیه رکن مستقل دولت بوده و عدالت نیز مستلزم رسیده گی بیطرفانه و مستقلانه است ؛ بناء طوریکه اکنون نیز شخصیت ها و زورمندان بر منسوبین قضایی نفوذ و تأثیری ندارند ، تا پنج سال آینده نیز این روحیه تقویت خواهد شد و قانون و عدالت در مسیر احقاق حقوق اصحاب دعاوی رعایت و نفوذ و دخالت در امور قضا مورد پیگرد عدلی قرار خواهد گرفت .

د : ایجاد مرکز خدمات تلفونی :

ستره محکمه در جریان پنج سال آینده با ارتقای ظرفیت بخش تکنالوژی معلوماتی ستره محکمه ، مرکز عرضه خدمات از طریق تلفون را ایجاد و سعی خواهد کرد تا نیازمندان معلومات حقوقی و قضایی شانرا بادائیل نمودن شماره مخصوص بدست آورده و حل مشکل نمایند .

چهارم : شفافیت و پاسخدهی**الف : ثبت دارایی قضات و مامورین عالیرتبه اداری :**

گرچه دارایی تمامی قضات و مامورین عالی رتبه اداری چی در دفتر سوانح آنان در ستره محکمه و چی از طریق اداره عالی مبارزه با فساد اداری ثبت گردیده است با آنهم تمامی تلاش ها به خرچ داده خواهد شد تا این پروسه تا پنج سال آینده به یک پروسه سیستماتیک مبدل و هیچگونه دارایی منسوبین قضایی و اداری از ثبت باقی نماند و ثبت دارایی ها شامل دیتابیس منابع بشری گردد .

ب : ایجاد میکانیسم گزارشدهی از فعالیت قضات :

گرچه گزارشدهی از فعالیت محاکم به یک امر معمول تبدیل گردیده است ولی در جریان پنج سال آینده میکانیزم و طرز العملی طرح می گردد تا هر قاضی مکلف به گزارش از کار و فعالیتش باشد که نتایج این گزارشگیری ها در نیاز سخی های تعلیمات قضایی نیز با اهمیت خواهد بود.

ج: بررسی و نظارت از فعالیت قضات و ایجاد نظام مکافات و مجازات :
 درین زمینه ظرفیت و توانایی ریاست تفتیش قضایی ارتقا یافته و بر مبنای گزارشهای ریاست تفتیش که از طریق ریاست عمومی تدقیق و مطالعات مورد تدقیق قرار می گیرد ، نظام مکافات و مجازات قضات تقویت خواهد یافت تا قضاتی که کاربرتمسلکی و قانونی انجام داده اند مورد مکافات قرار گرفته و برعکس آنانی که در وظایف شان اهمال کرده و غیرمسلکی عمل نموده اند مورد مجازات قرار گیرند . این سیستم تا پنج سال آینده در یک دیتابیس استندرد و پاسخگو ثبت خواهد شد .

د: ایجاد مرکز سمع شکایات به منظور جمع آوری شکایات از فعالیت قضات :

باآنکه مقام ستره محکمه و اداره مراقبت قضایی به مثابه یک اداره مرکزی مرجع اخذ شکایات بر علیه قضات است ، ولی ستره محکمه باانهم کمیسیون های سمع شکایات را در تمامی محاکم استیناف ایجاد نموده تا اصحاب دعاوی شکایات شان را در صندوق مربوط و یا مستقیما به کمیسیون ها ارائه بدارند و از طریق روسای محاکم استیناف مورد رسیده گی قرار گیرد ، در پنج سال آینده با تقویت میکانیزم های موجود سعی میشود تا وریانت های دیگری نیز دریافت و نظام رسیده گی به شکایات مردم از فعالیت قضات و محاکم قانونمند تر گردد .

هـ : پیگیری قضایای فساد اداری :

در پنج سال آینده به طور عام محاکم ابتدائیه و استیناف مبارزه با فساد و محاکم ابتدائیه و استیناف جرایم سنگین فساد اداری وظایف شان را طبق قانون و به گونه مستقلانه ، بیطرفانه و با سرعت لازم انجام خواهند داد در پهلوی آن اداره مراقبت قضایی ستره محکمه مبارزه جدی را در مبارزه با فساد در صفوف قوه قضائیه انجام داده و شورایعالی ستره محکمه کماکان دوسیه های فساد اداری منسوبین قضایی را قانونا مورد رسیده گی و محاکمه قرار خواهد داد و پیگیری این قضایا سرعت بیشتر خواهد یافت .

و: ریکارد قضا و خلاصه واقعه و حکم هئیت قضایی :

با وجود آنکه همین حالا محاکم خلاصه فیصله ها و احکام صادره هئیت قضایی را در کتاب مخصوص ثبت و ریکار می نمایند - تلاش صورت می گیرد تا این سیستم در تمامی محاکم یکسان و استندرد گردیده و شفافیت این پروسه توسط مفتشین قضایی نظارت می گردد .

پنجم : برنامه های رادیویی و تلویزیونی و حضوری آگاهی عامه در مورد اهمیت و نقش محاکم:

ستره محکمه به منظور آگاهی عامه از مسایل قضایی و توضیح مسایل مهم فقهی ، حقوقی و قضایی و شرح پروسیجر های رسیده گی های قضایی ، برنامه های معارف قضایی را رویدست گرفته که در ولایت کابل

در هر پانزده روز از طریق تلویزیون ملی و هفته یکبار از مجرای رادیو افغانستان توسط قضات مجرب اجرا و نشر میگردد همچنان این روال در ولایات نیز ادامه داشته و ماهوار برنامه های مشابهی بنحاطر آگاهی شهروندان اجرا می شود .

در پنج سال آینده تلاش خواهد شد تا اجرای این برنامه ها تقویت بیشتر یافته و در مورد اهمیت و نقش محاکم در حل و فصل دعاوی برنامه های اختصاصی نشر و پخش گردد .

الف : نشر مطالب حقوقی به زبان ساده در نشریات و روزنامه ها :

ستاره محکمه در ساحه انتشارات قضایی دارای ارگانهای نشراتی مجله قضا، بولتن خبری و جریده میزان و همچنان فیسبوک و سایت انترنیتی بوده که از همین مجاری مسایل مهم حقوقی و قضایی و کارکرد های قوه قضائیه را به آگاهی عامه می رساند و طی پنج سال آینده نیز تلاش میشود تا سطح و قابلیت این نشرات در آگاهی دهی بهتر به مردم ارتقا یابد .

ب : نشر اجراءات محاکم به منظور افزایش اعتماد مردم نسبت به قوه قضائیه
اعتماد مردم نسبت به قوه قضائیه زمانی افزایش و توسعه می یابد که آنان از اجراءات و فعالیت های انجام شده قضایی آگاهی کامل داشته باشند ، به این منظور اجراءات و کارکردهای محاکم ماهوار در جریده میزان ، بولتن خبری و مجله قضا به نشر رسیده و نیز فعالیتهای ربعوار قوه قضائیه شامل

صفحه انترنیتی ستره محکمه گردیده و همچنان فعالیتهای سالانه قوه قضائیه در سالنامه وزارت اطلاعات و فرهنگ به نشر می رسد .

طی پنج سال آینده ظرفیت انتشارات قضایی در انعکاس بهتر فعالیتها و اجراءات محاکم بلند برده میشود تا اعتماد مردم نسبت به اجراءات محاکم افزایش یابد .

ششم : بازنگری و اصلاح قوانین

الف : بازنگری و تعدیل قانون تشکیل و صلاحیت محاکم :

ستره محکمه در سال ۱۳۹۵ قانون تشکیل و صلاحیت محاکم را مورد بازنگری قرار داده و با تشخیص و نظر داشت نیاز های تقنینی ، طرح جدید آن را تهیه و بعد از تصویب به مراجع قانونگزاری سپرد تا مراحل قانونی اش را بپیماید - با آنهم در پنج سال آینده در نتیجه تطبیق قانون در عمل و مطابق مقتضیات ، تعدیلات و ایزادات در قانون را بعمل خواهد آورد .

ب : بازنگری و اصلاح سایر اسناد تقنینی مربوط :

ستره محکمه سعی می نماید تا در ساحت کاری موضوع تداخل و تعارض قوانین و مقررات مرتبط به امور قضایی را تشخیص نموده بویژه در جریان پنج سال ملاحظات در خصوص قانون اجراءات جزایی ، قانون اصول محاکمات مدنی و قانون اصول محاکمات تجارتی را که از جمله قوانین شکلی اند و در واقع تنظیم کننده پروسیجر های رسیده گی عدلی و قضایی میباشد با مراجع تقنینی شریک ساخته و از طریق بازنگری اسناد تقنینی فوق

حل مشکل نماید . همچنان سایر مقرره ها ، لوایح و طرزالعمل های کاری بخاطر مطابقت آنها با اسناد نافذه تقنینی و مقتضیات کاری مورد بازنگری قرارخواهد گرفت .

ج : شرح قوانین مدنی ، تجارتی و جزایی :

از آنجایی که شرح قوانین قضات را در زمینه درک و برداشت از قوانین و تطبیق درست آن در عمل کمک می نماید . ستره محکمه قبلا تفاهم نامه ایرا با وزارت عدلیه کشور مصر بخاطر شرح قوانین مدنی ، تجارتی و جزایی افغانستان از جانب متخصصین آن کشور به امضا رسانیده بود که به کمک بانک جهانی اجرا می گردید ولی این برنامه مواجه به رکود گردیده است بناءً ستره محکمه در پنج سال آینده سعی می نماید تا در صورت فراهم شدن امکانات مالی این تفاهم نامه را تجدید نموده و پروژه شرح قوانین فوق را احیا و به انجام برساند .

د : تدوین استراتیژی منابع بشری :

قبلا به همکاری پروژه سکتور عدلی وقضایی استراتیژی منابع بشری ارگانهای عدلی توسط متخصصین بین المللی تهیه گردیده است ، ستره محکمه مصمم است تا در مطابقت به آن استراتیژی منابع بشری قوه قضائیه را که در امر گزنیش و تربیه قضات در راستای حاکمیت قانون و عدالت قضایی از اهمیت زیادی برخوردار است با رعایت ضرورت عینی قوه قضائیه تکمیل نموده و به منصفه اجرا قرار دهد .

هـ: مرور مطالعه اسناد تقنینی، پالیسی ها، استراتژی ها و طرز العمل های ستره محکمه:

مرور در اسناد تقنینی، پالیسی ها و طرز العمل های ستره محکمه بخاطر مطابقت آن ها با قوانین نافذه از اولویت های مهم بشمار میرود؛ چنانچه ستره محکمه مجموعه ای از مقررات، لوایح و طرز العمل های کاری قوه قضائیه را در سیمینار قضایی ۱۳۹۵ به تصویب رسانید با آنهم در طی پنج سال آینده تلاش می گردد تا مطابقت اسناد تقنینی و پالیسی های قوه قضائیه با قوانین نافذه حفظ و تعارض آنها با قوانین عندالضرورت از میان برداشته شود.

و: بازنگری قانون استرداد متهمین و انتقال محکومین و همکاری های عدلی:

گرچه بازنگری قوانین به صورت کل از وظایف مراجع تقنینی کشور است با آنهم ستره محکمه مطابق شاخص وظیفوی داده شده در خصوص قانون فوق توجه مراجع تقنینی را مبذول خواهد کرد.

هفتم: سایر اولویت های مهم قوه قضائیه

الف: در بخش زیر بنا ها:

۱- منازل رهائشی قضات:

ستره محکمه پنجاه سال قبل از امروز برای اسکان قضات مربوط متناسب به امکانات همان وقت به تعداد ۱۴۷ منزل رهائشی را در

۲۷ ولایت کشور و نیز ۴۴ منزل رهایشی را در ۴۳ ولسوالی های کشور اعمار نمود که این تعمیرات به مرور زمان استهلاک گردیده که بعضاً تخریب ، بعضاً ترمیم و بعضاً هم نوسازی شده اند ، البته در ولایات کابل ، کاپیسا ، بامیان ، پکتیکا ، دایکندي ، نورستان و پنجشیر اصلاً منازل رهایشی برای قضاات وجود ندارد .

بناء ستره محکمه باانجام یک سروی منظم و ترتیب پلان عملی اولویت هایش را برای پنج سال بعدی معین و موضوع تدارک زمین مناسب جهت احداث شهرک قضاات را شامل پلان خواهد کرد .

۲ - دفاتر کاری محاکم :

همین اکنون به تعداد ۲۷ محکمه استیناف دارای تعمیر کاری بوده و هفت محکمه استیناف با سایر نهاد های عدلی مشترکاً فعالیت مینمایند به همین ترتیب ۲۸ محکمه ابتدائیه شهری ولایات دارای نمرات زمین اند که از جمله در ولایات بلخ و بدخشان تعمیرات کاری اعمار گردیده و کار اعمار محاکم ابتدائیه شهری ولایات پنجشیر ، جوزجان و سرپل در پلان گرفته شده و محکمه ابتدائیه شهری ولایت کندهار زیر اعمار است ولی محاکم ابتدائیه شهری ولایات غزنی ، میدان وردگ ، خوست ، ننگرهار ، پروان ، لغمان ، بامیان ، هرات ، کندهار ، ارزگان ، کابل و کندز فاقد زمین و تعمیر اند

به همین ترتیب به تعداد ۶۲ محکمه ابتدائیه و لسوالی های ولایات هرات ، ننگرهار، غزنی ، بدخشان ، لغمان ، سرپل ، سمنگان ، هلمند ، دایکندی، پنجشیر ، بلخ ، تخار ، کابل ، لوگر ، بادغیس ، کاپیسا ، پروان و میدان وردگ دارای زمین اند که فاقد تعمیرات کاری میباشند .

بناء درین عرصه نیز طی سال ۱۳۹۶ ازجانب امریت تعمیرات ستره محکمه یک ارزیابی صورت گرفته و پلان های عملی برای سالهای بعد با جزئیات مشخص اولویت بندی خواهد شد .

۳- ب : بخش ترانسپورتیشن :

ستره محکمه درین بخش درمجموع به تعداد (۱۸۰) واسطه نقلیه به اختیار داشته که تکافوی ضرورت ها را نمی نماید ، در پنج سال آینده تلاش صورت میگیرد تا توزیع واسطه نقلیه تا سطح روسای محاکم ابتدائیه و محاکم ابتدائیه و لسوالی ها نیز تهیه و تدارک گردیده و توزیع شود .

۴- ج : در بخش امنیت قضات :

قطعه محافظت قضات همین اکنون در کابل و دراکنر ولایات مسئولیت تامین امنیت قضات و محاکم را به عهده دارد ، درپنج سال آینده تلاش جدی به عمل میاید تا ظرفیت و توانایی های مادی ، تخنیکی و تجهیزاتی این قطعه ارتقا یافته و طرزاعمال های کاری ان تصویب شود تا بتواند مسایل امنیتی تمامی محاکم استیناف مرکز وولایات را تامین نموده و

فضای امن را به منظور تحکیم قانونیت و تامین عدالت قضایی برای محاکم ایجاد نماید .

۵- د : عصری سازی مخازن وثایق :

از انجاییکه ستره محکمه قبلاً با عقد قرارداد ها با پروژه حرکت ۱۲ مخزن وثایق در ولایات درجه اول و دوم را تجهیز نموده و وثایق آنها بعد از ترتیب و تنظیم کمپیوترایز گردیده است ، بناء در جهت تداوم این پروسه از طریق پروژه ها و د و نر های جدید تلاش خواهد کرد تا تمامی مخازن وثایق کمپیوترایز گردیده و وثایق مخازن در مرکز و ولایات با کمال تجهیزات لازم به گونه استاندارد عیار گردند .

هـ : ایجاد دیتابیس های کاری :

ستره محکمه در ساحه انتظام امور قضایی و اداری اقدامات جدی را به منظور ایجاد دیتابیس های مهم کاری به کار خواهد بست ، با همین هدف برای کتابخانه قضاء ، ریاست عمومی منابع بشری ، ریاست عمومی تفتیش قضایی ، ریاست عمومی تدقیق و مطالعات ، ریاست عمومی مالی و اداری ، ریاست دارالانشاء شورای عالی ، ریاست پالیسی و پلان و ریاست مراقبت قضائی دیتابیس های جداگانه را ایجاد خواهد کرد تا هر اداره در بخش کاری مسایل مهم و خطوط اساسی کاری شان را ثبت دیتابیس نمایند تا هر زمانیکه به سوابق قضایا ضرورت میافتد به صورت سهل و آسان قابل دسترسی باشد.

و: تامین هماهنگی با ارگانهای عدلی و امنیتی :

ستره محکمه بخوبی درک می نماید که نهاد های عدلی ، امنیتی و قضائی به مثابه انجن واحد اند که در تامین حاکمیت قانون و جایب مشترک دارند بناءً تساند و همکاری ذات البینی بخاطر حل چالشهای کاری زمینه بهتر تامین عدالت را میسر ساخته و احقاق حقوق شهروندان را تضمین می نماید لذا به تدویر جلسات هماهنگی در مرکز و ولایات تاکید نموده و در توسعه این جلسات در سطح ولسوالی ها خواهد کوشید.

قسمت دوم : پیشرفت های پلان تطبیقی برنامه عمل :

بخش اول : پیشرفت ها :

بادر نظر داشت برنامه های توضیحی فوق ، ستره محکمه پلان تطبیقی برنامه عمل قوه قضائیه را طرح و در چهارچوب زمانی مشخص مورد تطبیق قرارداد که اجراءات بعمل آمده مطابق با شاخصهای پلان طی دوسال گذشته قرار ذیل ارائه میشود :

- در رابطه به استفاده از امکانات (CBR) ستره محکمه بست های مشخص اداری را به همین منظور نخست به وزارت محترم مالیه و از انطریق به کمیسیون محترم اصلاحات اداری ارسال داشت ولی متأسفانه موضوع به درازا کشید و اخیراً این امکان از سوی تمویل کننده گان بین المللی منتفی گردیده و کمیسیون اصلاحات اداری روی بدیل ان کار مینماید و تافعلاً ستره محکمه ازین فرصت استفاده کرده نتوانسته است .

- در رابطه به عملیه ریفورم بسترهای اداری ستره محکمه با توجه به احکام قانون اساسی و قانون تشکیل و صلاحیت قوه قضائیه و بالاخص تعدیل اخیری که در قانون کارکنان خدمات ملکی وارد گردید ، ستره محکمه درروشنایی آن تفاهم نامه دوجانبه را با کمیسیون اصلاحات اداری و خدمات ملکی به امضاء رسانیده و بادر نظر داشت ان عملیه ریفورم بست های اداری ستره محکمه را مشروط به اینکه مدیریت آن به ستره محکمه تعلق داشته باشد پذیرفت و کمیسیون نیز متعهد گردید که درین پروسه همکاری تخنیکی و عملیاتی مینماید . به تاسی از آن ۲۶۶ تن از طریق رقابت آزاد در بخشهای اداری مرکز و ولایات استخدام گردیده ، ۲۴۰ بست کمبود دیگر به منظور جذب از طریق رقابت آزاد به اختیار کمیسیون قراردادده شده و همچنان به تعداد ۱۶۰ بست اداری ریاست های مالی و اداری و منابع بشری به منظور جذب از طریق رقابت آزاد به اعلان گذاشته شده و پروسه ان در همکاری با کمیسیون مستقل اصلاحات اداری و خدمات ملکی در جریان قرار دارد .

- در رابطه به ایجاد سیستم HRMIS باید گفت که این سیستم از طریق کمیته آسان خدمت با عقد تفاهم نامه میان ستره محکمه و وزارت مخابرات و تکنالوژی معلوماتی ایجاد و فعال گردیده است. ستره محکمه طبق تفاهم نامه نخست تجهیزات تکنالوژی مورد نیاز کمیته را از بودجه ستره محکمه تدارک نموده وبعد ۲۶ کارمند و کمپیوتر آپریتر را در همین

بخش توظیف کرد که تا تهیه همین گزارش تشکیل سال ۱۳۹۷ ستره محکمه که مشمول ۱۷۲۶ بست قضات ، منسوبین اداری و کارکنان خدماتی مرکز و ۶۷۴۳ بست قضات ، کارمندان و کارکنان خدماتی ولایات میباشند و همچنان دفاتر سوانح ۶۳۶۲ تن از قضات و منسوبین اداری و کارکنان خدماتی دیتانتری ویا ثبت سیستم گردیده و فعالیت کمیته آسان خدمت طبق پلان ادامه دارد .

- در رابطه به فعال ساختن سیستم مراسلات ایملی و ایجاد ایمل ادرس های رسمی باید گفت که این وظیفه پلانی کلاً تطبیق گردیده و ادارات مرکزی ستره محکمه و محاکم استیناف مرکز و ولایات شامل ایمل ادرس های مشخص اند که در ارسال و مرسول گزارشات مورد استفاده قرار میگیرند .

- غور و مطالعه سالیانه تشکیل با توجه به پیشنهادات محاکم همه ساله صورت گرفته و متناسب به ضرورت و نیازمندیهای عینی و ارائه خدمات بهتر به شهروندان ساختار های لازم ایجاد گردیده است که طی دو سال گذشته میتوان از ایجاد محاکم رسیده گی به جرایم مالیاتی ، محاکم رسیده گی به غصب املاک دولتی ، محاکم ابتدائیه و استیناف رسیده گی به جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی بگرام ، امریت های وثایق حوزه های پنجم و ششم در شهر کابل و امریت های وثایق حوزه های دوم در ولایات بلخ و هرات و همچنان حذف برخی از ساختار های

غیر ضروری میتوان یاد کرد . البته کمیته با انجام تحلیل لازم از میزان کمی و کیفی فعالیت های محاکم مسئله الغا، تعدیل و ادغام ادارات مشابه و غیر ضروری را نیز مد نظر داشته است .

- در زمینه گسترش و تامین فعالیت محاکم در سطح ولسوالی ها ، ستره محکمه طبق پالیسی مربوط درهر ولسوالی ایکه تامین امنیت بوده و نهاد های عدلیه و خارنوالی فعال باشند ، محاکم را نیز فعال میسازد که در دوسال گذشته محکمه ابتدائیه ولسوالی جغتوی ولایت غزنی ، محکمه ابتدائیه ولسوالی طیوره ولایت غور ، محکمه ابتدائیه ولسوالی دلارام ولایت نیمروز ، محکمه ابتدائیه ولسوالی خوشی ولایت لوگر و محکمه ابتدائیه ولسوالی احمد آباد ولایت پکتیا ، محاکم ابتدائیه چشت شریف ولایت هرات ، ناوه و میش ولایت هلمند ، سپیره ، باک ، علیشیر ، صبری و یعقوبی ولایت خوست ، متاخان ولایت پکتیکا ووردوج و یمگان ولایت بدخشان را در محلات اصلی شان انتقال نموده و با تامین امنیت کار انتقال سایر محاکم ابتدائیه ولسوالی های نا امن به محلات شان نیز آغاز میگردد .

- قانون تشکیل و صلاحیت قوه قضائیه درمورد سوق قضات حایز شرایط به تقاعد و فراهم اوری زمینه های جذب قضات جوان رعایت گردیده و در دوسال گذشته به تعداد (۸۸) قاضی واجد شرایط به تقاعد سوق گردیده اند .

- در زمینه جدا ساختن سیستم ثبت اسناد و وثایق ملکیت از ساختار محاکم که دولت مسئولیت انرا به طور آزمایشی به وزارت شهر سازی و اراضی تفویض نموده ، ستره محکمه با ارسال مکاتیب متعدد همکاری اش را با اداره مذکور عندالمطالبه شان ابراز داشته است و پیشبرد بقیه پروسه این موضوع مربوط به اداره اراضی میباشد .
- در زمینه جذب حد اقل ۲۳ فیصد کارمندان اناث در بخش های اداری و خدماتی ستره محکمه اقدامات بعمل آمده و در سال ۱۳۹۶ به تعداد ۱۵ تن از قشر اناث از طریق رقابت آزاد استخدام گردیده و نیز در پروسه های بعدی رقابتی این وجیه پلانی مطمح نظر خواهد بود .
- یکی از شاخصها ، دسترسی مردم به ویژه قشر آسیب پذیر به عدالت با ایجاد میکانیسم عملی ، شفاف و قابل تطبیق است که بر اساس گزارشهای تفتیش از فعالیت های محاکم ، حقوق و آزادی های مظنونین، متهمین و محکومین بارعایت قوانین متنی و پروسیجر های شکلی در مراحل مختلف محاکماتی طبق اصول محاکمه عادلانه رعایت گردیده ، ولی تخطی وظیفوی قضات در زمینه مورد بررسی قرار گرفته و به شورای عالی ستره محکمه گزارش داده شده است . در همین راستا به شکایات اصحاب دعاوی از جانب مقام ستره محکمه و کمیسیون های سمع شکایات که در محاکم استیناف مرکز و ولایات ایجاد گردیده و هفته یک مرتبه تشکیل جلسه میدهند ، رسیده گی به موقع صورت گرفته است .

- درمورد تقویت سیستم مدیریت قضایا و نظارت ازین پروسه باید گفت که ستره محکمه به رعایت سیستم مدیریت قضایا در محاکم توجه جدی مبذول داشته و محاکم درمرکز وولایات کشور دوسیه ها را در مراحل ابتدائیه ، استیناف و تمیز ثبت سیستم مینمایند و از بدو ایجاد سیستم تا ایندم به تعداد ۴۶۵۴۸۳ قضیه جزایی و ۸۷۰۱۶ قضیه مدنی و تجارتی که جمعاً ۵۵۲۴۹۹ قضیه را احتوا مینماید ثبت سیستم گردیده است . ستره محکمه به منظور بررسی دایمی چالشهای سیستم و رفع نقایص کمیته ای را تحت ریاست رئیس پالیسی و پلان ایجاد نموده که کارش را مطابق طرزالعمل به پیش میرد .

- ایجاد محاکم منع خشونت علیه زن نیز یکی از مکلفیتهای برنامه عمل بوده که ستره محکمه طبق پلان تا اکنون ۲۸ محکمه را درولایات کابل ، هرات ، بلخ ، کاپیسا ، جوزجان ، سرپل ، بغلان ، تخار ، غزنی ، بامیان ، غور ، دایکندی ، ننگرهار ، فاریاب ، کندهار ، پروان ، پنجشیر ، سمنگان ، بدخشان ، لوگر ، بادغیس ، میدان وردگ ، لغمان ، کنرها ، پکتیا ، خوست و نیمروز ایجاد نموده که رسماً به فعالیت آغاز کرده اند و در بقیه ولایات تا دوسال دیگرایجاد خواهد گردید .

- بنخاطر دریافت شکایات مرتبط به نقض حقوق بشری و شهر وندی درمرکز مدیریت عمومی عارضین و در ولایات کمیسیون های سمع شکایات فعالیت دایمی دارند . برعلاوه اداره مراقبت قضایی آدرس های

مختلف تلفونی و ایملی را بخاطر دریافت شکایات مشخص نموده و نیز در تمام محاکم صندوق های شکایات نصب گردیده که در مجموع از طریق همین میکانیزم ها به شکایات رسیده گی به موقع قانونی به عمل آمده است .

- به منظور تطبیق پلان تطبیقی برنامه عمل قوه قضائیه ، کمیسیون با صلاحیتی تحت ریاست سرپرست امریت عمومی اداری قوه قضائیه و به اشتراک روسای ادارات مرکزی ستره محکمه تشکیل گردیده و منظمأ پیشرفت در قبال پلان تطبیقی برنامه عمل را مورد تحلیل و ارزیابی قراردادده و مراجع متعهد را متوجه اجرای به موقع اجراءات نموده است .

- طبق پلان دیتابیس های کتابخانه قضاء و ریاست های عمومی منابع بشری ، مالی و اداری ، تفتیش ، تدقیق و مطالعات و دارالانشاء شورای عالی ستره محکمه ایجاد و فعال گردیده و عملاً ثبت مسایل مربوط درین دیتابیسها ادامه دارد .

- به منظور انتظام امور مربوط به استرداد مجرمین ، انتقال محکومین و همکاری های عدلی و قضایی ، شعبه خاصی در تشکیل ریاست دارالانشاء شورای عالی ستره محکمه ایجاد گردیده است .

- به هدف شناسایی نیازمندیهای قضات و کارکنان اداری ، نیازسنجی آموزشی صورت گرفته و بر بنیاد ان ۳۹۰ برنامه آموزشی وضع شده

است . همچنان طرز العمل ارزیابی قضات و فورمه ارزیابی ظرفیت طرح گردیده و دیتابیس ریاست ارتقای ظرفیت ایجاد شده است .

- بارتباط تدویر برنامه های آموزشی برای قضات در بیرون از کشور بانکه پیش بینی های پلانی بخاطر اعزام قضات به کشور های مصر ، ترکیه ، کوریا و سایر کشورها صورت گرفته ولی بیشترتمویل این برنامه ها برکمک های خارجی منجمله بانک جهانی استواربود ولی متاسفانه ازاینکه فعالیت پروژه سکتور عدلی و قضایی که ازجانب بانک جهانی تمویل میگردد ، متوقف گشت این برنامه ها نیز نتوانست اجرا گردد . ولی به همه حال ستره محکمه با عقد تفاهم نامه با ستره محکمه جمهوری مردم چین زمینه اشتراک یک گروپ از قضات و دو گروپ از کارمندان اداری رادر برنامه های آموزشی و مشاهداتی قضایی به کشورچین مساعد کرد که تاثیر به سزایی در بینش و تبادل تجارب آنان داشته است ، شاخصهای پلانی در زمینه همچنان مطمح نظر بوده و با فراهم اوری زمینه ها وامکانات تطبیق خواهند گشت .

- ارزیابی قضات و منسوبین اداری بعداز ختم برنامه های آموزشی صورت گرفته و ریاست تعلیمات قضایی در خصوص قضات و ریاست ارتقای ظرفیت ریاست عمومی منابع بشری بارتباط منسوبین اداری بعدازختم برنامه های فورمه های ارزیابی را تهیه و ارزیابی های لازم را نسبت به میزان فهم و درک قضات و منسوبین اداری از برنامه های

آموزشی انجام میدهند که درین رابطه در خصوص موثریت برنامه های آموزشی و نیز درک و برداشت شاملین این برنامه ها رضایت موجود است .

- برنامه (CLF) که به محو بیسوادی مرتبط است مطمح نظر بوده و ستره محکمه در زمینه بادر نظر داشت تفاهم نامه ای که با معینیت سواد آموزی وزارت معارف به امضاء رسانیده ، ارزیابی رادر مورد کارکنان خدماتی کم سواد و بیسواد انجام داده و در مورد ایجاد کورسهای سواد آموزی برای ۵۳۸ تن از کارکنان خدماتی کم سواد و بی سواد تدابیر لازم رویدست گرفته شده است .

- در خصوص ایجاد سیستم دریافت و رسیده گی به شکایات فساد اداری ، با آنکه رسیده گی به شکایات از جانب شخص رئیس محترم ستره محکمه به روز های یکشنبه و چهار شنبه و از جانب کمیسیون های سمع شکایات محاکم استیناف به گونه هفته وار صورت میگیرد با انهم مقررره خاص برای اداره مراقبت قضایی که حاوی تمامی میکانیزم های رسیده گی به دریافت و رسیده گی شکایات فساد اداری است ، تسوید گردیده و عنقریب تصویب و نافذ میگردد .

- نشر احکام نهایی و قطعی محاکم به منظور تامین روبه واحد قضایی و آگاهی قضات از پروسه های محاکماتی قضایا از سطوح ابتدائیه الی تمیز صورت گرفته و طی ماه ثور سال ۱۳۹۸ اولین مجموعه از راپور فیصله های قطعی که حدود پنجمصد صفحه

را احتوا مینماید از نشر فارغ و به محاکم کشور تعمیم گردیده است .

- نظام مکافات و مجازات توسط ستره محکمه ایجاد و رعایت گردیده و جزئیات درزمینه در گزارش فعالیت دارالانشاء شورای عالی ستره محکمه در صفحات آغازین این کتاب منعکس گردیده است .

- کمیسیون های سمع شکایات اصحاب دعوی در تمامی محاکم استیناف مرکز و ولایات ایجاد گردیده و هفته وار تشکیل جلسه میدهند که گزارش کاری آنها منظمأ درجریده میزان ارگان کاری و گزارشی ستره محکمه به نشر رسیده است .

- از اعمال نفوذ زورمندان در امور قضاء جلوگیری صورت گرفته ، طی دو سال ستره محکمه از مداخله صریح والی ولایت کندهار در امور محاکم و موضوع مشابه در ولایت ننگرهار جلوگیری نموده و قضیه را به آگاهی مقام عالی ریاست جمهوری اسلامی افغانستان رسانیده و از طریق هدایات لازم صادر گردیده و سایر موارد اعمال نفوذ در امور قضایی به ثبت نرسیده است .

- فورمه های ثبت دارایی بالای تمامی قضات و مقامات غیر قضایی تا سطوح بست های رتبه دوم خانه پری و به اداره ثبت دارایی های ریاست عمومی اداره امور ریاست جمهوری اسلامی افغانستان ارسال گردیده و این پروسه سالیانه تجدید شده است . همچنان فورمه های ثبت دارایی منسوبین اداری خانه پری و

ضمیمه دفاتر سوانح شان میباشد و هیچ موردی ناشی از عدم ثبت فورمه ها توسط قضات وجود ندارد .

- میکانیسم گزارشدهی از فعالیت قضات و محاکم ایجاد گردیده ، در محاکم در جلسات اداری که ماهوار تدویر میابد از کار و فعالیت قضات و منسوبین اداری گزارش اخذ میگردد و نیز گزارشات فعالیت قضات و محاکم به طور ربعوار و سالانه به ستره محکمه فرستاده میشود بر علاوه با ایجاد میکانیزم جدید ، شورای عالی ستره محکمه گزارش از کار و فعالیت محاکم کشور را از طریق ویدیو کنفرانس استماع مینماید که در اخیر سال ۱۳۹۷ پروسه گزارشگیری از کار و فعالیت محاکم استیناف زون های کشور استماع و گزارش آن از طریق رسانه ها و جریده میزان به نشر رسید . رئیس ستره محکمه درین پروسه به محاکم کشور رهنمود های لازم صادر نموده و درمورد حل مشکلات و پیشنهادات انها به امریت عمومی اداری قوه قضائیه هدیایات لازم صادر کرده اند .

- در خصوص ارتقای ظرفیت و کار آیی محاکم رسیده گی به جرایم ناشی از فساد اداری و اداره مراقبت قضایی به هدف پیگیری قضایای فساد اداری از جانب ریاست تعلیمات قضایی برنامه های آموزشی اختصاصی به قضات محاکم ابتدائیه و استیناف جرایم ناشی از فساد اداری مرکز ، محاکم ابتدائیه و استیناف جرایم سنگین فساد اداری مرکز عدلی و قضایی و محاکم ابتدائیه

جرایم ناشی از فساد اداری ولایات درجه اول کشور طرح و تطبیق گردیده است .

- ثبت و ریکارد خلاصه فیصله ها و احکام صادره محاکم بر علاوه درج در صورت حال بلکه با خانه پری فورم تفصیلی پیگیری قضایا صورت گرفته و وارد سیستم قضایای مدنی و جزایی گردیده و این روند منظمآ ادامه داشته و از جانب مفتشین قضایی مورد نظارت قرار گرفته است .

- تفصیلات در خصوص برنامه های آگاهی عامه در مورد نقش و اهمیت محاکم در بخش مربوط در همین کتاب قابل ملاحظه است .

- پیشرفت ها بارتباط بازنگری و اصلاح اسناد تقنینی مربوط ، به بخش مربوط در همین کتاب به نشر رسیده است .

- همچنان در خصوص پیشرفت ها در موضوعات زیربنایی و سایر موضوعات به گزارشات مربوط در همین کتاب مراجعه شود .

- در زمینه تامین هماهنگی ادارات عدلی و قضایی ، این جلسات در سطح محاکم استیناف عملاً فعال بوده و تسری ان در سطح ولسوالی ها نیز هدایت داده شده است ، همینطور کمیته عالی هماهنگی ادارات عدلی و قضایی در مرکز تحت ریاست قاضی القضاات و رئیس ستره محکمه و به عضویت لوی خانونوال ، وزیر امور داخله ، وزیر عدلیه ، رئیس عمومی امنیت ملی ، رئیس انجمن وکلای مدافع افغانستان ، رئیس تقنین و قضایی ریاست

عمومی اداره امور و رئیس حقوق ستردرستیز وزارت دفاع ملی تشکیل گردیده است ، این کمیته در اولین اجلاس طرز العمل جلسات کمیته عالی هماهنگی را تصویب و طبق آن فعالیت ادامه دارد .

- در مورد شاخصهای برنامه های در رابطه به فعالیت های زیر بنایی به گزارش مربوط در همین کتاب مراجعه شود .
بخش دوم : چالشهای عدم تطبیق پلان :

ستره محکمه تا جایی که مقدور بوده و امکانات دست داشته اجازه داده است ، گامهای عملی را در راستای تطبیق شاخصهای برنامه عمل برداشته است ولی ازاینکه تحقق تمامی اهداف منجمله اهداف زیربنایی مستلزم داشتن بودجه لازم و حمایت مالی و تخنیکی ملی و بین المللی بوده ، نتوانسته تا این بخش را عملی نماید که دلایل عدم تطبیق انرا میتوان موجزاً چنین تذکر داد :

- متوقف شدن فعالیت پروژه سکتور عدلی و قضایی که از جانب بانک جهانی تمویل میگردد و هرگاه فعالیت پروژه ادامه میافت امکان تطبیق برنامه های تخصصی بیرون مرزی قضات و امکانات ساخت ساز برخی از تعمیرات ، تجهیز مخازن و تهیه وسایل ترانسپورتی مساعد میگشت .
- عدم علاقمندی داوران در تطبیق شاخصهای کلیدی برنامه عمل.

- همکاری کمرونک برخی از موسسات همکار که فقط در تحقق شاخصهای کم هزینه علاقمند اند .
- عدم همکاری وزارت شهرسازی و مسکن و اراضی درتمویل و تطبیق پروژه های ساختمانی و عدم تدارک زمین های مورد نیاز بخاطر اعمار محاکم استیناف ، شهری و محاکم ابتدائیه ولسوالی هایی که فاقد زمین اند .
- عدم همکاری وزارت محترم مالیه که با وجود تاکید شورای عالی حاکمیت قانون و مبارزه با فساد اداری نتوانست بارمالی پلان تطبیقی برنامه عمل را به عهده بگیرد .
- عدم همکاری وزارت امور داخله در زمینه ارتقای کمیت و تکمیل تجهیزات لازم برای قوماندانی قطعه محافظت قضات
- و عوامل متعدد دیگری که در بخش چالشهای فرا راه قوه قضائیه در اخیر کتاب ذکر گردیده و به نحوی درپسمانی تحقق پلان تطبیقی برنامه عمل نیز موثر اند .

فصل سوم

ستراتیژی قوه قضائیه در مبارزه با فساد اداری

قسمت اول – مبنا و اولویت های ستراتیژی مبارزه با فساد اداری
در قوه قضائیه :

به تاسی از حکم شماره ۲۷۷۱ مورخ ۱۳۹۶ر۹ر۱۸ مقام عالی ریاست جمهوری ، فیصله جلسه شماره ۷ مورخ ۱۳۹۶ر۷ر۶ شورای عالی حاکمیت قانون و مبارزه با فساد اداری و مصوبه شماره ۱۱ مورخ ۱۳۹۶ر۷ر۱۹ کابینه جمهوری اسلامی افغانستان ، ستراتیژی ملی مبارزه علیه فساد اداری تصویب و طبق ماده چهارم حکم فوق ادارات مندرج ستراتیژی مکلف گردیده اند تا بر اساس اهداف و محور های مندرج ستراتیژی ، برنامه عمل خویش را در هماهنگی و مشورت با سکرتریت ویژه نظارت از تطبیق ستراتیژی ملی مبارزه علیه فساد اداری ترتیب و اقدامات مقتضی را در زمینه تطبیق ان تنظیم نمایند .

طوریکه ملاحظه میشود ، محور چهارم ستراتیژی تحت عنوان اصلاحات عدلی و قضایی و تعقیب متهمین به فساد به ادارات عدلی و قضایی ارتباط

داشته و ستره محکمه مطابق به آن، پلان عملی خویش را طی سالهای ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ترتیب و به سکرتریت ویژه مبارزه با فساد اداری مقام عالی ریاست جمهوری ارسال داشته و پس از منظوری به منصفه تطبیق قرارداد داده است .

اصلاحات و تعیینات، بازنگری قوانین، ارتقای ظرفیت قضات و کارمندان، آگاهی عامه، نظارت و دسترسی مردمی، تعمیم محاکم علنی، مبارزه علیه فساد اداری و تامین شفافیت پاسخ دهی از جمله هشت اولویت عمده ستره محکمه در پلان عمل مبارزه با فساد اداری است که گزارشات آن منظمأً به سکرتریت ویژه مبارزه با فساد اداری ارسال گردیده است .

قسمت دوم – وظایف اجرا شده در قبال پلان عمل ستره محکمه

درخصوص مبارزه با فساد اداری :

ستره محکمه با توجه به اینکه فساد اداری آسیب های زیانباری را بر بدنه نظام سیاسی و اداری افغانستان وارد کرده ، بادر نظر داشت ستراتیژی دولت در امر مبارزه با فساد اداری ، ستراتیژی قوه قضائیه را در مبارزه با این پدیده تدوین و در مطابقت به شاخصهای آن و همچنان شاخصهای مرتبط به برنامه عمل قوه قضائیه فعالیتهایی را انجام داده است که طی دویخش فعالیتهای عام و نیز فعالیتهای ویژه در مطابقت به شاخصهای ستراتیژی ملی مبارزه با فساد اداری ذیلأً ارائه میگردد

الف : فعالیتهای و دستاوردهای عام :

- چون پیچیده گی پروسیجرها از عوامل فساد اداری محسوب میشوند ، ستره محکمه بر تعمیم مصوبات کنفرانس ملی قضایی که حاوی ساده سازی اجراءات قضایی است ، تاکید نموده و به مردم در زمینه طی مراحل وثایق شان سهولت ایجاد نموده ، بخصوص وثایق وارثین نفقه خور شهدای اردوی ملی را فقط با تصدیق ارگانهای نظامی که شهید مرتبط به آنهاست اجرا مینماید .
- عواید محاکم تحت کنترل قرار گرفته و با تلاش لازم آویزهای جعلی تحویلی عواید حاوی چند صد ملیون افغانی مربوط سالهای قبل که اصلاً تحویل بانک نگردیده بودند ، کشف و طرز العمل جامعی وضع گردید تا عواید محاکم به گونه منظم به حساب ستره محکمه تحویل بانک گردند .
- ازینکه رسیده گی به موقع به دوسیه ها درمواعید معینه و رعایت حقوق اطراف قضایا بارعایت احکام قانون اجراءات جزایی ، قانون اصول محاکمات مدنی و قانون اصول محاکمات تجارتی ، باعث کاهش فساد اداری میشود ، ستره محکمه به این نکته مهم متوجه گردیده وبا صدور رهنمود های مشخص از طریق شورای عالی قضا ، قضات را مکلف به مراعات احکام قانون و پروسیجرهای قانونی نمود و به روسای دیوانهای عالی ستره محکمه وظیفه داده شد تا نواقص دوسیه هایی را که حین

رسیده گی فرجامی به ملاحظه می‌رسند با تدویر سیمینار ها و ورکشاپها با قضات در میان بگذارند .

- بخاطر رسیده گی به خواستها و مطالبات قانونی اصحاب دعاوی ملاقات انها با رئیس ستره محکمه هفته دوبار تنظیم گردیده و نیز کمیسیون های سمع شکایات در تمامی محاکم استیناف ولایات ایجاد گردید که هفته وار به شکایات اصحاب عرض و دعاوی رسیده گی مینمایند . همچنان به گروپهایی از مفتشین قضایی هدایت داده شده تا حین سفر به ولایات به شکایات اصحاب دعاوی نیز رسیده گی نمایند .

- ساحه فعالیت کمیشنکاران و آنانی که بدون داشتن وکالت بخاطر طی مراحل دورانی قباله های مردم به محاکم مراجعه مینمودند و اکثراً فسادزا بودند تنگتر گردیده و درین راستا از حدود یکصد تن از رهنماهای معاملات تعهد گرفته شده تا از مداخله درپروسه امور اصحاب عرض خود داری نمایند .

- ازعمال و نفوذ زورمندان درامور محاکم جلو گیری صورت گرفته که نمونه مثال ان مداخله والی قبلی ننگرها ر ووالی ولایت کندهار است که موضوع به اگاهی جلالتماب رئیس جمهوری رسانیده شده و با واکنش سخت جناب شان مواجه گردیده است .

- به هدف ایجاد شفافیت و حسابدگی فورم ثبت دارایی بالای (۱۵۵۰) قاضی خانه پری و به اداره ثبت دارایی های اداره امور ریاست

جمهوری ارسال شده است و تجدید این فورمه ها سالیانه صورت خواهد گرفت .

- شفافیت در اجراءات مالی و اداری ستره محکمه به میان آمده و استفاده معقول و درست از بودجه عادی و انکشافی ستره محکمه معمول گردید و از هرگونه مصارف بیجا و خلاف قانون و مقررات مالی و حسابی جلوگیری صورت گرفته است .

- اعتماد مردم نسبت به نظام قضا جلب گردیده و محاکم در سطح ابتدائیه، استیناف و دیوانهای فرجامی طی سالهای ۱۳۹۴-۱۳۹۷ مجموعاً (۳۶۸۳۵۷) دوسیه را مورد رسیده گی و حل و فصل قرار داده اند .

- مقررہ تعلیمات قضایی تصویب و به منصه اجرا گزارده شده ، حدود سیصد تن از فارغین دور ۳۰ ام ستاژ قضایی با تعیینات شفاف به وظایف قضایی توظیف گردیده اند و کار جذب ستاژیران برای دوره سی و یکم تحت کار بوده که پروسه آن با ایجاد کمیته نظارتی متشکل از نهاد هایی که ستره محکمه بدان متعهد گردیده، به پیش برده خواهد شد.

- فعالیت اداره مراقبت قضایی طبق استندرد های جدید عیار گردیده از طریق فعالیت های کشفی، اوپراتیفی و اگنتوری تمامی محاکم تحت پوشش قراردادده شده و در جلوگیری از مظاهر فساد اداری و نیز ممانعت از ورود کمیشنکاران و رهنما های معاملات در محاکم نقش

مهمی ایفا نموده چنانچه به اثر کار و فعالیت این اداره از ۵۵ ر ۱۳۹۴ الی اول قوس سالجاری به تعداد (۳۳۵) تن به اتهام فساد اداری دستگیر گردیده که در میان آنها (۱۱) قاضی، (۵۰) کارمند اداری و محرر، (۴) خازنوا، (۱۹) وکیل مدافع و (۲۵۱) تن از کمیشنکاران و افراد غیر منسوب به قوه قضائیه جا دارند که دوسیه های شان به مراجع عدلی کشور تعقیب گردیده است.

- محاکم ابتدائیه و استیناف رسیده گی به جرایم سنگین فساد اداری از آوان ایجاد تا اکنون به (۹۰) دوسیه که شاملین انرا (۲۶۸) نفر تشکیل میدهند و مرتبط به رده های بالایی نظام اند، رسیده گی به عمل آورده و درمورد آنها فیصله های لازم قضایی صادر به اثر ان به استثنای ۸ براءت و ۱۳ جریمه نقدی، متباقی متهمین به حبسهای از یکسال الی بیست سال محکوم به مجازات گردیده اند.

- اصل مکافات و مجازات رعایت گردید، شورای عالی در برابر متخبطیان رسالت قضایی بر مبنای گزارشهای تفتیشی و نظریات تدقیقی بالای (۱۴۸) تن از قضات مویدات لازم تادیبی را تجویز و تطبیق کرده است.

- اصل مرکزیت در اداره تامین و روسای محاکم استیناف من حیث ممثلین قوه قضائیه با تفویض صلاحیت های خاص اداری مسئول و جوابگو پنداشته شدند.

- بر قانونیت جلسات قضایی محاکم و رعایت اصول محاکمه عادلانه تاکید صورت گرفته و همین حالا جلسات قضایی محاکم طبق قانون به گونه علنی و با اشتراک طرفین دعاوی ، وکلا ، خانونالان ، مردم علاقمند و رسانه ها تدویر و خبرآن درجریده میزان ارگان نشراتی ستره محکمه بازتاب یافته است
- توجه خاص شورای عالی ستره محکمه غرض حمایت از حقوق عامه (بیت المال) مبذول گردیده و به محاکم تحتانی هدايات لازم داده شد .
- کار اصلاحات بخشهای اداری ستره محکمه به پیشبرده شده ، یک بخش اصلاحات مطابق به حکم مقام عالی به همکاری کمیسیون در بخشهای اداری با اخذ امتحان رقابتی تطبیق و ۲۶۶ تن از طریق رقابت جذب گردیدند ، در اقدام دوم ۲۴۰ بست کمبود به منظور جذب از طریق رقابت آزاد به اختیار کمیسیون محترم اصلاحات اداری قرار داده شد و در اقدام ثالث بر مبنای تفاهم نامه اخیر میان ستره محکمه و کمیسیون اصلاحات اداری ، ۱۶۰ بست ریاست های مالی و اداری و منابع بشری ستره محکمه به منظور جذب از طریق رقابت به اعلان گذاشته شده و پروسه ان در همکاری با کمیسیون جریان دارد .
- ساختار قوه قضائیه طبق نیازمندیهای عینی مورد بازنگری قرار گرفته ، موارد تورم تشکیلاتی ، بیکاری مخفی و نیز ادارات مشابه

از میان برداشته شده و به منظور رسیده گی به موقع قضایا دیوانهای ستره محکمه از پنج دیوان به هشت دیوان ارتقا داده شده که دیوان رسیده گی به جرایم خشونت علیه زن و تخلفات اطفال از جمله ان است . همینطور دیوانهای محاکم استیناف به ۱۳ دیوان تزئید یافته و ادارات ثبت اسناد و وثایق درهر ولایت و محاکم رسیده گی به خشونت علیه زن در ۲۴ محکمه استیناف و نیز محاکم ابتدائیه و استیناف جرایم مالیاتی ، غصب املاک دولتی ، جرایم سنگین فساد اداری ، جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی د رتوقیفگاه بگرام و امریت جندر به هدف رعایت تعادل و توازن جنسیت در مرکز ستره محکمه ایجاد و فعال گردیده اند .

- قانونیت اجراءات محاکم نه تنها از طریق دیوانهای ستره محکمه حین رسیده گی های فرجامی بررسی و ارزیابی گردیده ، بلکه مفتشین قضایی طی سه سال گذشته با انجام ۱۰۵ بار تفتیش عادی و اضافه از چهارصد بار تفتیش اقتضایی ، اجراءات قضایی محاکم مرکز و ولایات را مورد بررسی و تفیش قرار داده و نتایج انرا به شورای عالی ستره محکمه ارائه داشته اند .

- سیستم مدیریت قضایا بخاطر اهداف مطلوب و وظیفوی اش موردحمایت جدی قرار گرفته و به اساس آن ساختار تشکیلاتی سیستم مدیریت قضایا بازنگری و بخاطر انکشاف سیستم درولایات در هر ولایات دو کمپیوتر اپریتردر تشکیل مدیریت سیستم قضایا ایزاد شده

است. روند ثبت قضایا از جانب هیت نظارتی سیستم و نیز مفتشین قضایی منظمآ نظارت می شود و تاکنون حدود پنجمصد و پنجاه هزار قضیه مدنی و جزایی ثبت سیستم گردیده است. و درین عرصه میان نهادهای ذیدخل در سیستم هماهنگی خوب کاری ایجاد گردیده است.

برعلاوه ستره محکمه مطابق به شاخصهایی که در ستراتیژی ملی مبارزه با فساد اداری گنجانیده شده در ساحات ایجاد کمیسیون عالی تعیینات قضایی، بازنگری بر قوانین، طرح و تدوین مقررات و طرزالعملهای مرتبط به ساحه قضاء، پیشبرد برنامه های آموزشی و ارتقای ظرفیت محاکم، ایجاد شفافیت از طریق تعمیم تدویر جلسات علنی قضایی در مرکز و ولایات، گسترش فعالیت ها در ولسوالی های نا امن کشور و نشر و پخش فعالیت های قوه قضائیه در انتشارات مربوط و سایت ستره محکمه و همچنان با برگزاری کنفرانس های مطبوعاتی از جانب اداره مطبوعاتی ستره محکمه اقدامات عملی و ملموس را انجام داده و گزارشها در زمینه را به طور ربعوار به اختیار سکرتریت ستراتیژی ملی مبارزه با فساد اداری دولت گزارش داده است.

ب: فعالیتها مطابق به شاخصهای پلان عمل مبارزه با فساد:

شاخصها:

- افزایش عضویت در کمیته ستاژ جهت شامل ساختن نماینده گان مستقل از قوای مقننه، قضائیه، جامعه مدنی به شمول اعضای کادر های علمی و متخصصین خارجی

- جلوگیری قاطع از تعیینات خارج ازپروسه ستاژ قضایی و حصول اطمینان از یک پروسه شفاف و رقابتی
- بهبود دسترسی شهروندان به عدالت ، تقویت سیستم مدیریت قضایا، تقویت هماهنگی میان قوه قضائیه و ارگانهای تنفیذ قانون
- اجرای محاکمات علنی قضایی
- ایجاد سیستم سمع شکایات انهایی که فساد را گزارش میدهند
- ایجاد کمیسیون مستقل خدمات قضایی
- شاخص استقلالیت قوه قضائیه

اجراآت بعمل آمده پیرامون شاخصهای فوق:

- ۱- شاخص : افزایش عضویت در کمیته ستاژ جهت شامل ساختن نماینده گان مستقل از قوای مقننه ، قضائیه ، جامعه مدنی به شمول اعضای کادر های علمی و متخصصین خارجی .
- گزارش : درین زمینه باید گفت که ستره محکمه مطابق شاخص فوق مقررہ تعلیمات قضایی را بعداز بازنگری تصویب و به مرحله اجرا قرارداد ، در ماده (۱۳) این مقررہ کمیته ستاژ با ترکیب موردنظر مسجل گردیده است . ستره محکمه هما هنگی در زمینه را با کمیسیون محترم اصلاحات اداری ، وزارت تحصیلات عالی و سازمان دیده بان شفافیت ایجاد نموده و درهما هنگی بااین نهاد ها طرح طرز العمل پذیریش متقاضیان ستاژ قضایی ترتیب گردیده

۲- شاخص : جلوگیری قاطع از تعیینات خارج ازپروسه ستاژ قضایی و حصول اطمینان ازیک پروسه شفاف و رقابتی .

- گزارش : طی چهار سال گذشته تقرر قضات از مجرای غیر ازسپری نمودن ستاژ قضایی قطعاً صورت نگرفته است بر علاوه به تعداد (۷) تن از قضات که خلاف حکم ماده ۸۱ قانون تشکیل و صلاحیت قوه قضائیه و خارج ازپروسه ستاژ قضایی قبلاً به سلک قضا منسلک گردیده بودند ، با حصول حکم مقام عالی ریاست جمهوری اسلامی افغانستان از سلک قضاوت عزل گردیدند .

۳- شاخص : بهبود دسترسی شهروندان به عدالت ، تقویت سیستم مدیریت قضایا ، تقویت هماهنگی میان قوه قضائیه و ارگانهای تنفیذ قانون :

- گزارش : دسترسی شهروندان در سرتاسر کشور به محاکم تامین گردیده و میزان اعتماد آنان افزایش یافته است چنانچه طی چهار سال گذشته محاکم ابتدائیه ، استیناف و دیوانهای فرجامی ستره محکمه حدود ۳۵۰ هزار دوسیه مدنی و جزایی را حل و فصل کرده اند و ده ها هزار وثیقه مورد نظر متقاضیان قانوناً اجرا گردیده است ستره محکمه به منظور حصول اطمینان از تطبیق فیصله های قطعی و نهایی که مبین تامین عدالت به شهروندان است ، فارمت مشخص نظارتی و طرز العمل مربوط انرا ترتیب و تصویب نمود تامحاکم انرا درعمل پیاده نمایند

- در راستای آگاهی عامه از اجراءات قضایی ، برنامه های معارف قضایی در مرکز ولایات از طریق رادیو و تلویزیون ملی سازماندهی گردیده ، جریده میزان مجموع کارکرد های قوه قضائیه را دوامدار بازتاب میدهد ، و بولتن خبری ستره محکمه به زبان انگلیسی فعالیت ها در راستای اصلاح اداره ، مبارزه با فساد اداری و مواد مخدر را به اطلاع مجامع بین المللی میرساند . بر علاوه صفحه اینترنتی ستره محکمه بروی استفاده کننده گان مفتوح است .
- سیستم مدیریت قضایا با همکاری پروژه سکتور عدلی افغانستان Jssp به پیش برده شده و عملاً با هدایات و اوامر مکرر مقام عالی ستره محکمه محاکم مکلف گردیده اند تا دوسیه هارا در مراحل مختلف ابتدائیه ، استیناف و فرجام ثبت سیستم نمایند و به همین منظور در ساختار تشکیلاتی محاکم دو - دو بست کمپیوتر آپریتور ایزاد گردیده و تافعلاً در سیستم حدود پنجمصد هزار دوسیه جزایی و مدنی ثبت سیستم گردیده است .
- بارتباط مصئونیت آرشیف اسناد و وثایق باید گفت که مخزن مرکزی در کابل و همچنان مخازن عصری در ۱۲ ولایت ایجاد گردیده و تلاش جریان دارد تا موضوع عصری سازی سایر مخازن اسناد شرعی از طریق دریافت دونرها حل گردد .

- هماهنگی میان ادارات عدلی و قضایی تقویت یافته ، عملاً در ولایات جلسات هماهنگی تحت ریاست روسای محاکم استیناف ماهوار تشکیل جلسه میدهند و در مرکز بنابر سفارش شورای عالی حاکمیت قانون در سنبله سالجاری کمیته عالی هماهنگی تحت ریاست قاضی القضاات و رئیس ستره محکمه و به عضویت لوی خارنوال ، وزیر عدلیه ، وزیر امور داخله ، رئیس عمومی امنیت ملی ، رئیس اداره تقنینی و قضایی ریاست عمومی اداره امور ، رئیس حقوق ستردرستیز و رئیس انجمن مستقل وکلای مدافع ایجاد گردیده و اولین جلسه آن تدویر یافته است که نمایانگر حسن تفاهم میان ادارات عدلی و قضایی میباشد .

۴- شاخص : اجرای محاکمات علنی قضایی

- گزارش : تدویر جلسات علنی قضایی تعمیم یافته ، شورای عالی ستره محکمه با صدور مصوبه خاصی تدویر جلسات علنی قضایی را مطابق به احکام قانون به تمامی محاکم کشور هدایت داده و جریان تدویر جلسات از طریق رادیو تلویزیون های مرکز و ولایات و نیز جریده میزان به نشر رسیده است ، درین جلسات اطراف قضایا ، خارنوال ، وکلای مدافع ، رسانه ها و جمع کثیری از مردم اشتراک بعمل آورده اند. ولی یگانه مشکل عدم موجودیت تالار جلسات علنی در برخی از محاکم است که حل این معضل در برنامه عمل قوه قضائیه پیش بینی گردیده که با تطبیق برنامه این تالار ها اعمار و رفع مشکل میگردد

۵- شاخص : ایجاد سیستم سمع شکایات انهایی که فساد را گزارش میدهند :

- گزارش: به منظور رسیده گی به شکایات عام مردم و انهایی که خاصاً در عرصه مبارزه با فساد اداری همکاری مینمایند ، رئیس ستره محکمه فرصت دیدار دوبار در هفته را به آنها داده ، همچنان اداره مراقبت قضایی ستره محکمه تلفون ها و ایمیل ادرس های مشخص را به آگاهی عامه مردم رسانیده اند و نیز مردم میتوانند مستقیماً به ستره محکمه و یا اداره مراقبت قضایی ستره محکمه مراجعه نمایند بر علاوه دفتر خاص اخذ شکایات الکترونیکی برمبنای مصوبه شماره ۱۴۲۲- ۱۲ر۱۳۹۶ در اداره مراقبت قضایی ایجاد گردیده و همچنان در ولایات کمیسیون های سمع شکایات فعال بوده و هفته وار به شکایات مردم نسبت به اجراءات محاکم و قضات میپردازند و نیز شورای عالی ستره محکمه به گروپهایی از مفتشین و وظیفه سپرده است تا حین سفر به ولایات درکنار وظایف مربوط ، به شکایاتی که به آنها راجع میشود رسیده گی نموده و در حل مشکل در حدود احکام قانون رسیده گی نمایند

۶- شاخص : ایجاد کمیسیون مستقل خدمات قضایی :

- گزارش: با در نظر داشت اینکه ایجاد چنین کمیسیونی باعث اخلال صلاحیت های جلالتماب رئیس جمهوری میگردد ، در جلسه شورای عالی حاکمیت قانون به حذف آن از شاخصهای پلانی توافق

صورت گرفت ولی باید گفت که کمیته عالی تعیینات قضایی در سال ۲۰۱۶ تحت اشراف سه تن از اعضای محترم شورای عالی ستره محکمه ، امرعمومی اداری قوه قضائیه ، رئیس دارالانشاء شورای عالی و رئیس عمومی منابع بشری وظیفه جابجایی قضات را بارعایت اصل اهلیت ، تخصص و تعهد به انجام می‌رساند ، کمیته با مطالعه گزارشهای اجراآت قضایی ، میزان فعالیت و موثریت قضات رامورد ارزیابی قرارداده و متناسب به استعداد و ظرفیت درتعیین و تقرر قضات در سطح محاکم ابتدائیه ، استیناف و دیوانهای فرجامی اقداماتی را انجام داده است .

۷- شاخص استقلالیت قوه قضائیه :

- گزارش : بر مبنای حکم ماده ۱۱۶ قانون اساسی ، قوه قضائیه رکن مستقل دولت جمهوری اسلامی افغانستان است ، این استقلال دراجراآت قضایی به گونه کامل و بلا انحراف رعایت گردیده و محاکم فقط تابع قوانین نافذه اند و هیچگونه مداخله مستقیم ویا غیر مستقیم ، تشبث ، مداخله اشخاص مغرض ، زورگو و مقامات بلند پایه درتصمیم گیری های قضایی راهی نداشته و قضات درتصمیم گیری های شان اصل قانونیت و عدالت قضایی را رعایت کرده اند . این درحالیست که جلالتمابان رئیس جمهوری و رئیس اجرائیه درحمایت از نظام قضایی عمل کرده نه تنها خود درامور قضا مداخله ای نداشته اند ، بلکه

از مداخله دیگران نیز جلوگیری کرده و در حفظ استقلال قوه قضائیه نقش به سزایی داشته اند که نمونه بارز آن جلوگیری از مداخله یکتان از والیان در امور محاکم بوده که با واکنش تند مقام عالی ریاست جمهوری مواجه گردیده است ، بر علاوه ستره محکمه طی صدور مصوبه ای روی استقلال قوه قضائیه تاکیدورزیده و والیان را از مداخله در امور محاکم بر حذر داشته است .

فصل چهارم

فعالیت‌های مسلکی و ممد قضایی

قسمت اول : فعالیت های مسلکی

الف : رسیده گی به استهداات و تدقیق اسناد تقنینی :

ریاست عمومی تدقیق و مطالعات طبق تشکیل سال ۱۳۹۷ متشکل از دو ریاست (تدقیق) و (مطالعات قضایی) بوده، ووظایفش را درمطابقت به لایحه وظایف مربوط اجرا نموده که اهم اقدامات این بخش ذیلاً از نظر میگذرد :

۱- در بخش رسیده گی به استهداات :

- ابراز نظر به اسـتهداات جزایی ۳۱۹ موضوع
- ابراز نظر با استهداات مدنی، حقوق عامه و احوال شخصیه ۳۳۸ موضوع

- ابراز نظر در مسـایل تجـارتی ۹۴ موضوع
- غور و ابراز نظر در امور وثایق و ثبت اسناد ۱۹۶ موضوع
- تدقیق دوسیه های محاکماتی و تادیبی قضات ۱۹۸ موضوع
- ابراز نظر در مسایل و موضوعات متفرقه ۲۱۹ موضوع

- تنظیم امور مقدماتی تثبیت درجه کادر قضایی ۱۵۴ موضوع
- بررسی تفاهم نامه های بین الدول ۶ موضوع
- ابراز نظر به استهدات تفسیر قوانین ۸ موضوع
- ابراز نظر بر استهدات حاوی تنازع صلاحیت رسیده گی
- ۱۱ موضوع

- مجموع (۱۳۶۰) موضوع

این نظریات و موضوعات بعد از تایید مقام ستره محکمه ویا تصویب شورای عالی ستره محکمه جهت تعمیل به مراجع مربوط ابلاغ شده و از جمله ۱۰۴ نظر تدقیقی بنابر اینکه حایز جنبه عام بوده به منظور توحید مرافق قضایی به عموم محاکم طور متحد المال تعمیم گردیده است .

فعالتهایی که از جانب این بخش در خصوص مسایل قانونگزاری بعمل آمده ، در بخش مربوط قبلاً گزارش داده شده است .

ب : نظارت و تفتیش از فعالیت محاکم :

نظارت و تفتیش از کارکرد های محاکم کشور از جمله اساسی ترین وظایف قوه قضائیه است . یکی از شیوه های نظارت ، نظارت محاکم فوقانی از قانونیت اجراءات محاکم تحتانی حین رسیده گی استینافی ویافرجامی فیصله های مصدوریه بالاثر اعتراض وارده است که با ارائه رهنمود لازم محاکم تحتانی رهنمایی میشوند تا خلا ها ویا کمبودی های کاری شان را اصلاح نمایند و در مواردی که تخطی ها جسیم باشند ،

محاکم فوقانی میتواند موضوع را پس از استیذان مقام عالی ستره محکمه به تفتیش ارجاع نمایند و با طریق دوم اجرای نظارت ، انجام تفتیش های عادی و اقتضایی از جانب مفتشین قضایی است که تفتیش عادی در هر سال یکبار و تفتیش اقتضایی بنابر شکایات اصحاب دعاوی از اجراءات محاکم و یا تجویز مقام عالی ستره محکمه است که در هر وقت و زمان ممکن است .

ریاست عمومی تفتیش قضایی در جریان چهار سال گذشته بر علاوه تفتیش عادی و نوبتی محاکم ، بنابر تقاضای اصحاب دعاوی درمورد (۳۷۰) موضوع ، تفتیش اقتضایی انجام داده و نتیجه بازرسی و مطالعات مفتشین بعد از تدقیق قضایی و غور شورای عالی ستره محکمه به مراجع مربوط اخبار و نیز در جهت رفع کاستی ها و نواقص کاری تدابیر لازم اتخاذ گردیده است .

به همین ترتیب در جریان همین مدت امور قضایی و اداری ریاست های محاکم استیناف و محاکم ابتدائیه ولایات به طور نوبتی مورد تفتیش، نظارت و ارزیابی قرار گرفته که در چهار سال جمعاً ۱۳۶ بار تفتیش عادی از تمامی محاکم صورت گرفته و موضوعات مورد بررسی را اجراءات محاکم در رسیده گی به قضایای جزایی ، مدنی تجارتی ، حقوق عامه ، وثایق و دوسیه های مربوط به تخلفات اطفال و همچنان مسایل مالی و نحوه اجراءات اداری بوده که گزارشات در زمینه نخست به

منظور تدقیق به ریاست محترم تدقیق و مطالعات و بعد از انطریق به شورای محترم عالی ستره محکمه گزارش یافته است .

ریاست عمومی تفتیش قضایی مجموعه ای از فعالیت ها و کارکرد هایش را در جریان سال ۱۳۹۶ در جلسه تاریخی ۱۸/۱۱/۱۳۹۷ مورد تحلیل و ارزیابی قرارداد و به منظور بهبود اجراءات محاکم لازم دانست تا عمده ترین نکاتی را که در پروسه بررسی و تفتیش مطرح میگردند ، جمع بندی و به اختیار محاکم قرار دهند تا محاکم محترم قبل از اینکه اجراءات شان در ابعاد مختلفه مورد بررسی و تفتیش قرار بگیرد ، از قبل در زمینه اصلاح امور و کارکرد هایشان در چهارچوب احکام قوانین نافذه اقدامات لازمه را مرعی بدارند زیرا هدف اساسی از تفتیش و بررسی اصلاح امور است که باید بهبود یافته و قانونمند شوند .

اهم نکات مورد نظر:

۱ : موضوع التواء فیصله جات صادره در قضایای مدنی ، تاریخ ورود دوسیه الی تاریخ درج قضیه به فورم مخصوص صورتحال و تاریخ درج دعوی به فورم مخصوص صورتحال الی تاریخ صدور فیصله و تاریخ صدور فیصله الی تاریخ اصدار دوسیه از تحریرات محکمه در سه مرحله .

هرگاه علت التواء تحقیقات املاکی باشد در صورت ایجاب تحقیقات املاکی بدون اینکه دوسیه ارسال گردد طی قرار قضائی به تحقیقات املاکی هدایت داده شده و میعاد تکمیل تحقیقات در آن تصریح گردد.

- ۲ : چگونگی رعایت اصول، مقررات و ضوابط در تصحیح وثایق
- ۳ : کاپی راپور احصائیوی محاکم که بریاست محترم پالیسی و پلان مقام عالی ارسال شده ، بدسترس مفتشین قرار داده شود تا برویت آن ارقام قضایای وارده و انتقال شده، محصول اقامه دعوی، محصول فیصله جات، قیمت وثایق و محصول آن، طور مقایسوی تطبیق داده شود .
- ۴ : گزارش قاضی مدقق در دعاوی جزائی بطور تحریری باشد.
- ۵ : رهنمایی در رابطه با تثبیت صغار در وثایق و اجراءات مربوط و محاسبه دقیق امور مالی و حقوق آنها و داشتن کتاب ثبت اوصیاء .
- ۶ : مندرجات ماده (۳۴) قانون وکلای مدافع در ترتیب وثایق وکالت خط های بالددعوی باید رعایت گردد.
- ۷ : دوسیه جات بصورت عموم بدون موجودیت موارد موجه ذریعه مکاتیب مسترد نگردند ، هرگاه استرداد مکتوبی دوسیه ها موجه به نظر رسد، باید میعاد زمانی صدور نهایتاً بیشتر از سه روز نباشد
- ۸ : دوسیه جات بصورت عموم حین ورود و صدور دارای فهرست باشند .
- ۹ : موضوع (الوصیة الواجبه) در وثایق حصروراثت وفق هدايات و رهنمائی های قبلی تصریح گردد
- ۱۰ : در فیصله جات غیابی حین مرحله اعلان وفق رهنمائی های قبلی باید اوراق دوسیه جات ذریعه مکاتیب به مرجع مربوط ارسال نگردد بلکه

موضوع اعلان طی مکتوب به مراجع مربوطه غرض سپردن به اعلان اخبار شود .

۱۱ : بر مواد (۲۹) و (۱۵۳) قانون اصول محاکمات مدنی حین اصدار قرار های قضائی مبنی بر ترک خصومت استناد مقتضی بعمل آید.

۱۲ : اجرای قباله جات و سایر وثایق انتقال ملکیت باید بر مبنای اسناد بنیادی که در ماده (۱۸) قانون تنظیم امور زمینداری مسجل گردیده است استوار باشد .

۱۳ : وثایق شهادتی (حصروراثت) بعد از تأیید و تصدیق مراجع امنیتی کشور اجرا گردد .

۱۴ : حسب هدایات و رهنمائی های قبلی نمرات تذکره تابعیت شاملین وثایق درج وثایق باشد .

۱۵ : با در نظر داشت اینکه کنده جات وثایق صد ورقه و یا پنجاه ورقه میباشند دور تسلیمی محررین باید بر مبنای سریال نمبر بوده در صورت ملاحظه کمبود تعداد اوراق و یا زیاد بودن آن از نورم فوق، علم آوری همه جانبه صورت گیرد .

۱۶ : در محاکم باید کتاب ثبت سندات محصولی وجود داشته و بعد از درج معلومات لازمه اصل آویزها در آنها نصب گردند .

۱۷ : توقیف مظنونین و متهمین باید وفق فقره (۳) ماده (۹۹) قانون اجراءات جزائی طی قرار ها بوده باشد نه طبق احکام در حشو پیشنهادات.

- ۱۸ : وسایط نقلیه روسای محاکم استیناف و محاکم شهری باید دارای کتابچه های سیر و سفر بوده و اجرای تیل بر مبنای گردش موتر در نظر گرفته شود .
- ۱۹ : ترمیمات عراده جات باید معقول و منطقی و با در نظر داشت نظریه فنی باشد .
- ۲۰ : خانه پری پوشهای دوسیه جات و کارتهای مربوط و کتب ثبت قضایا باید ناقص و ناتکمیل نباشد .
- ۲۱ : مهر قضات در وثایق و فیصله جات واضح، روشن و خوانا بوده ، در جا های مناسب حک و اسم قاضی امضا کننده در پهلوی آن تحریر گردد .
- ۲۲ : وفق هدایت رسمی قبلی وثایق باید فهرست شوند .
- ۲۳ : اوراق پارچه ابلاغ و سایر کتب نباید از کنده کشیده شده باشند .
- ۲۴ : با در نظر داشت ماده (۳۰۷) قانون اصول محاکمات مدنی در رابطه با اسناد خارجی غرض تیقن و تأکد بیشتر وفق هدایات قبلی دقت بیشتر صورت گیرد .
- ۲۵ : وثایق در کتب جداگانه با در نظر داشت نوعیت اجرا گردد .
- ۲۶ : کتاب پارچه ابلاغ در قضایای مدنی و جزائی باید از هم جدا باشند .

- ۲۷: جلسات قضائی در قضایای حقوق عامه و جنایات تحت ریاست روسای محاکم شهری و استیناف دایر و فیصله گردند .
- ۲۸: مواعید بررسی قضایای اطفال جداً مد نظر گرفته شود .
- ۲۹: وضعیت فزیکي تعمیرات محاکم اعم از دفاتر کاری و حویلی های رهايشی با پیشنهادات مقتضی واضح باشد .
- ۳۰: جدول و لایحه خریداری ها نزد هیئاتهای موظف باشد .
- ۳۱: اجراءات محاکم در قبال مکاتیب $(\frac{2631}{2766})$ ۱۳۹۵/۱۰/۲۲ ریاست دفتر مقام $(\frac{578}{177})$ ۱۳۹۶/۱۲/۱۲، ریاست عمومی مالی و اداری $(\frac{2662}{988})$ ۱۳۹۶/۱۰/۲۶، $(\frac{3098}{1129})$ ، $(\frac{2104}{811})$ ۱۳۹۶/۸/۲۹ ریاست محترم پلان و پالیسی واضح باشد .
- ۳۲: محاکم در قسمت تعیین وکیل مسخر به ارسال مکتوب عنوانی ریاست خارنوالی راجع به معرفی یکی از خارنوالان اکتفا ننموده بلکه مطابق هدایت ماده (۱۵۹) قانون اصول محاکمات مدنی خارنوال معرفی شده را طی قرار تجویزی به بحیث وکیل مسخر از جانب غایب تعیین نمایند.
- ۳۳: سیستم مدیریت قضایا فعال باشد ، کمکاری و علت عدم ثبت قضایا در سیستم واضح باشد .
- ۳۴: بررسی چگونگی تطبیق رهنمود صحت و عدم صحت اسناد و وثایق که ثبت آن از اثر حوادث از میان رفته باشد.

- ۳۵: چگونگی کفالت بالمال و رعایت مواد مربوط آن در فیصله محاکم.
- ۳۶: شناسائی قضات خوب و کار فهم، با تقواء، پابند به وظیفه و عکس آن.
- ۳۷: توجه به تشخیص سطح دانش مسلکی قضات و کارمندان اداری محاکم .
- ۳۸: چگونگی وضعیت تعمیرات و تجهیزات محاکم.
- ۳۹: چگونگی رعایت سلوک قضائی وفق مقرر طرز سلوک قضائی قضات.
- ۴۰: چگونگی استفاده از وسایل کار.
- ۴۱: چگونگی توزیع قرطاسیه جات و مواد محروقاتی مورد نیاز محاکم به تناسب کار و بعد مسافه.
- ۴۲: چگونگی رعایت مقرر طرز سلوک منسوبین اداری قوه قضائیه طبق مقرر طرز سلوک منسوبین اداری قوه قضائیه.
- ۴۳: چگونگی خدمتی بودن قضات و موافقت آن با فقره (۴) ماده (۵۶) قانون تشکیل و صلاحیت محاکم.
- ۴۴: چگونگی معقولیت سفرهای روسای محاکم و قضات محترم به مرکز و عکس آن.
- ۴۵: چگونگی استفاده از رخصتی های پرسونل قضائی و اداری در مطابقت با اجراءات انجام شده در محاکم.

- ۴۶: ترتیب دفتر ثبت عرایض در محاکم طبق قانون واریسی عرایض.
- ۴۷: نحوه برخورد و پیش آمد قضات و پرسونل اداری با مراجعین و اطراف دعاوی طبق مقرر طرز سلوک قضائی و اداری.
- ۴۸: چگونگی درج اجناس خریداری شده و اجناس داغمه در دفتر جنسی.

بعداً با توجه به مسایل فوق و به منظور بهبود و انتظام هرچی بیشتر فعالیت محاکم رهنمود ارائه خدمات قضایی و اداری طی مصوبه شماره ۸۲۰ مورخ ۱۳۹۷/۹/۲۴ شورای عالی ستره محکمه به تصویب رسید که اینک عیناً به نشر میرسد:

رهنمود آرایه خدمات قضایی و اداری

مصوب ۸۲۰ مورخ ۱۳۹۷/۹/۲۴ شورای عالی ستره محکمه به منظور بهبود هرچه بهتر اجراءات و رفع چالش های موجود در راستای تفتیش مسلکی و معیاری، رعایت موازین محاکمه عادلانه، شفافیت در اجراءات، حسابداری امور مالی، تسریع روند رسیده گی به قضایای تحت کار محاکم، تأمین عدالت قضایی، توحید اجراءات قضایی و حصول اطمینان از تطبیق بلا انحراف و یکسان احکام قوانین نافذه، مقررات، لوایح، رهنمود ها، تصاویر شورای عالی ستره محکمه ج.ا.ا و جلب هرچه بیشتر اعتماد مردم به محاکم، شورای عالی ستره محکمه این رهنمود را تصویب نمود.

به ریاست عمومی تفتیش قضایی هدایت داده میشود تا مفتشین قضایی،
حین بررسی اجراءات محاکم در هنگام تفتیش عادی و اقتضایی این
رهنمود را تطبیق نموده و از چگونگی تطبیق آن در محاکم نظارت به
عمل آورند.

همچنان به تمام قضات و منسوبین اداری محاکم نیز هدایت داده میشود
تا در عرصه های کاری مربوط خویش، به رعایت هدايات مندرج این
رهنمود توجه جدی نمایند.

الف - در رابطه به قضایای مدنی:

۱- چگونگی التواء دوسیه ها در قضایای مدنی در سه مرحله ذیل
توسط مفتشین قضایی بررسی گردد:

- تاریخ ورود دوسیه الی تاریخ درج قضیه به فورم
مخصوص «صورتحال».

- از تاریخ درج دعوی به فورم مخصوص «صورتحال» الی تاریخ
صدور فیصله.

- از تاریخ صدور فیصله الی خروج دوسیه از تحریرات محکمه.

۲- هرگاه علت التواء در دوسیه های مدنی تحقیقات املاکی باشد،
مفتیشن قضایی حین بررسی دوسیه ها برای محاکم مربوط رهنمایی نمایند
تا مطابق این رهنمود و مواد (۱۷۶ و ۱۷۷) قانون اصول محاکمات مدنی،
قضیه را که نیاز به تحقیقات املاکی دارد ذریعۀ قرار قضایی و با تعیین

نمودن میعاد تحقیق در نص قرار به ادارات مربوطه رسماً ارسال نمایند، تا تحقیقات مورد نظر بداخل میعاد مندرج قرار انجام شود و نتایج حاصله آن در اسرع وقت رسماً به محاکم مربوط فرستاده شود.

البته درینصورت محاکم مربوط از ارسال دوسیه ها به منظور انجام تحقیقات به ادارات حقوق و مراجع دیگر، خود داری نمایند.

۳- حسب هدایت فقره (۱۳) ماده (۳۷) قانون اصول محاکمات مدنی، کتاب ثبت اسنادات محصولی باید در محاکم وجود داشته باشد که بعد از درج معلومات لازمه در آن، اصل آویز های پول تحویل شده در آن نصب گردد.

۴- مطابق هدایت فقره (۱۵) ماده (۳۷) قانون اصول محاکمات مدنی، محاکم مربوط مکلف اند تا دفتر ثبت عرایض را ترتیب نموده و در قسمت تعمیم هدایت مندرج ماده (۱۸) قانون اصول محاکمات مدنی توجه داشته باشند.

۵- در قضایای مدنی و تجارتی اعتراضات ابتدائی مطابق احکام ماده (۲۱) اصول محاکمات مدنی و ماده (۱۱۴) اصول محاکمات تجارتی در محاکم در نظر گرفته شود.

۶- کتاب ثبت قرار های صادره محاکم به وجود بیاید تا در دریافت موضوع مربوط کمک کند.

۷- در قضایای مدنی و تجارتي حين بروز دعوى فرعى يا حادث مطابق فرمان (۱۳۵) مقام رياست جمهورى اسلامى افغانستان و مصوبات مربوط به آن اجراءات به عمل آيد و هم در قضایای تجارتي تحت فصل باب مربوطه رسیده گى صورت گیرد.

ب: در رابطه به قضایای تجارتي:

۱- در آنعده از محاکم استیناف، که محکمه ویا دیوان تجارتي وجود ندارد و دیوان های مدنی قضایای تجارتي را مورد رسیدگی قرار میدهند، رسیدگی به همچو قضایا، هم از رهگذر شکل و محتوی توسط قانون اصول محاکمات تجارتي و قوانین خاص تجارتي صورت گیرد نه قانون اصول محاکمات مدنی یا سایر قوانین مدنی.

۲- در احوالیکه احکام قوانین خاص تجارتي صراحت داشته باشد، استناد به قوانین مدنی در مغایرت با ماده (اول) قانون اصول محاکمات تجارتي میباشد.

علاوه بر آن، رعایت نکات ذیل نیز حتمی است:

- صدور قرار مبنی بر تشخیص تجارتي بودن قضیه و دوران آن.
- اخذ محصول اقامه دعوى.
- تعاطی «ادعا و مدافعه» طرفین در دعاوى متقابل تجارتي به مثابه یک دعوى جدید بوده، اگر در دعوى متقابل در موضوعات تجارتي صرف به ادعا و مدافعه که در اصل دعوى مطرح است، اکتفاء شود، این

موضوع خلاف مواد (۱۲۳ و ۱۲۴) قانون اصول محاکمات تجارتي می باشد.

- در ترک دعوی تجارتي استناد به مواد (۲۹، ۳۲ و ۱۵۳) قانون اصول محاکمات مدنی محل ندارد. محاکم مکلف اند تا در زمینه احکام مواد (۲۴۶ و ۱۱۲) قانون اصول محاکمات تجارتي و توضیح پرسش شماره پنجم بخش موضوعات تجارتي مندرج ص (۱۷۵) اسناد و مصوبات سمینار عالی قضایی ۲۲- ۲۵ حوت ۱۳۹۵ را رعایت نمایند.

۳- صدور قرار های قضایی سقوط حق شکایت و اعتراض، حین رسیدگی استینافی قضایای تجارتي اصلاً مورد نداشته خلاف قانون می باشد. البته حالت عدم تحویل محصول فیصله تجارتي در میعاد تعیین شده از هدایت مندرج این شماره مستثنی است.

۴- رعایت مواد (۲۳۷ و ۲۳۸) قانون اصول محاکمات تجارتي مبنی بر اعلام ختم تحقیق، تعیین روز و ساعت جهت تفهیم و ابلاغ حکم برای طرفین، تحریر فیصله های تجارتي در ظرف بیست روز بعد از اعلام ختم تحقیق و تفویض کاپی فیصله خط های تجارتي به طرفین همزمان با ابلاغ حکم و اخذ امضاء یا نشان انگشت و تاریخ تسلیمی غرض جلوگیری از شکایت بعدی حتمی می باشد.

ج - در رابطه به قضایای حقوق عامه:

۱- رسیدگی به قضایای حقوق عامه و به طور خاص غصب املاک دولتی در اولویت کاری محاکم مربوط قرار داده شود. فیصله های محاکم رسیده گی به قضایای غصب املاک دولتی ویا دیوان های حقوق عامه در میعاد قانونی صورت گیرد. همچنان از چگونگی تطبیق آن نظارت جدی بعمل آید.

۲- ارقام دقیق قضایای وارده غصب املاک دولتی در محاکم، تثبیت و چگونگی اجراات محاکم در قبال آن به طور دقیق و جدی از جانب مفتشین قضایی بررسی و نظارت گردد.

د - در رابطه به قضایای جزایی:

۱- دوسیه های قضایای جزایی غیابی بعداز جلب های لازم به منظور طی مراحل اعلان جهت حضور متهمین غایب، نباید از محاکم مربوط ذریعه مکتوب خارج ساخته شود. بلکه وفق هدایت و رهنمائی قبلی، لازم است تا موضوع اعلان طی مکتوب رسمی محکمه، غرض نشر در رسانه های محلی به خارنوالی مربوطه ارسال گردد.

۲- توقیف مظنونین و متهمین که ایجاب تصمیم هیئت قضائی را می نماید؛ باید وفق فقره (۳) ماده (۹۹) قانون اجراات جزایی طی قرار قضائی صورت گیرد، نه توسط احکام در حشو پیشنهادات اداره خارنوالی.

- ۳- قاضی موظف دوسیه باید حسب هدایت ماده (۲۰۲) قانون اجراءات جزایی گزارش خود را بعد از مواصلت دوسیه جزایی طور تحریری به جلسه قضائی ارایه و طبق رهنمود ماده متذکره در مورد تصمیم مقتضی اتخاذ گردد.
- ۴- رسیده گی به قضایای اطفال، جداً در چار چوب میعاد پیش بینی شده قانون رسیدگی به تخلفات اطفال صورت گیرد و از رعایت آن توسط مفتشین قضایی نظارت جدی بعمل آید.
- ۵- رهایی به کفالت بالمال بر مبنای احکام قانون اجراءات جزایی، ایجاب تصمیم قضائی را می نماید؛ رعایت مواد مرتبط آن چه قبل یا حین محاکمه و یا بعد از آن در اجراءات محاکم حتمی میباشد.
- ۶- در قضایای جزائی هرگاه از جانب محکمه ذیصلاح راجع به خلاهای تحقیقاتی دوسیه به خارنوالی ارسال میگردد لازم است در قرار از سرنوشت متهم در خصوص توقیف و تحدید آن تذکر به عمل آید تا در روشنی آن خارنوالی اجراءات نماید.
- ۷- هرگاه دعوی حق العبدی توأم با دعوی جزائی در محکمه جزائی مربوطه تحت دوران قرار گیرد دعوی حق العبدی مطابق ماده (۲۰۰) قانون اجراءات جزائی تابع اصول محاکمات مدنی و پروسیجر آن در پرتو احکام آن تحت رسیده گی قرار داده شود.
- ۸-

هـ: در رابطه به موضوعات مشترک جزایی و مدنی:

- ۱- محاکم از موجودیت فهرست قضایای وارده اطمینان حاصل نموده و در خصوص تطبیق آن با اوراق دوسیه ها مواظبت جدی نمایند.
- ۲- از اینکه فورم عقب پوش دوسیه ها، کارتهای مربوط و کتب ثبت قضایا، بیانگر معلومات فشرده و همه جانبه از تاریخ ورود و خروج قضایا میباشد، تحریرات محاکم مکلف اند در قسمت خانه پری دقیق آن سعی جدی مبذول داشته و نباید خانه پری آن ناقص و نا تکمیل گذاشته شود.
- ۳- تصمیم هیئت قضایی بعد از ابلاغ حکم، قابل تعویض نمی باشد و کشیدن پارچه ابلاغ از داخل کنده آن قطعاً جواز ندارد.
- ۴- از آنجا که قضایای جزایی و حقوقی ماهیتاً از هم متفاوت است؛ باید کتاب پارچه های ابلاغ هر یک که تثبیت کننده تاریخ جلسه قضایی، تصمیم قضایی، قناعت، و عدم قناعت محکوم علیه و یا خارنوال قضیه بوده، از هم جدا در نظر گرفته شود.
- ۵- جلسات قضایی در قضایای حقوق عامه، خشونت علیه زن و قضایای جنایت در مراحل ابتدائیه و استیناف بالترتیب تحت ریاست رؤسای محاکم شهری و استیناف دایر گردد.
- ۶- از ارسال دوسیه ها بدون موجودیت موارد و دلایل موجه، ذریعه مکاتیب خود داری شود؛ هرگاه در نتیجه مطالعات مقدماتی استرداد

مکتوبی دوسیه‌ها موجه به نظر رسد، باید در میعاد زمانی حد اکثر (۳) روز کاری اقدام به خروج آن بعمل آید.

۷- محاکم در رسیده گی قضایا مکلف اند تا موضوع تفویض صلاحیت، تبدیلی محکمه و امثال آنرا در فیصله های صادره خود تبارز دهند.

و - در رابطه به موضوعات مالی:

۱- وسایط نقلیه رؤسای محاکم استیناف و محاکم ابتدائیه شهری، باید دارای کتابچه های سیر و سفر بوده و به ملاحظه آن تیل و روغنیات مصرف شده، بر مبنای گردش کیلومتر موتر سنجش و محاسبه گردد.

۲- ترمیمات عراده جات باید معقول و منطقی باشد و با در نظر داشت نظریه فنی صورت گیرد و همچنان داغمه پرزه جات تعویض شده نگهداری و از طرف هئیت تفتیش معاینه و به اسناد مجرای آن دقت لازم صورت گیرد.

۳- خریداری اجناس و خدمات مورد ضرورت بعد از مطالبه شعبات و دفاتر نیازمند و سایر پرداخت های مالی حسب مقتضای تصنیفات کد های تخصیصی ارسالی در مطابقت به جدول و لایحه خریداری صورت گیرد و هئیت تفتیش از تطبیق کامل مصارف موجه و غیر موجه آن مراقبت و بررسی جدی نمایند.

- ۴- چگونگی توزیع مصرف قرطاسیه و مواد محروقاتی مورد نیاز محاکم به تناسب حجم کار و بُعد مسافه، مورد بررسی قرار گیرد.
- ۵- به منظور شفافیت و تثبیت دقیق، لزوماً اجناس خریداری شده و اجناس داغمه جات در دفتر جنسی قید گردد و هئیت تفتیش با تشخیص شخص جمعده، از چگونگی رعایت آن نظارت جدی بعمل آورند.
- ۶- وضعیت فیزیکی تعمیرات محاکم اعم از دفاتر کاری، منازل رهایشی مهمانخانه ها، نمرات سفید و الحاقیه ها و تجهیزات آن، طور دقیق تشخیص و با پیشنهادات مقتضی و واضح بیان حال گردد.
- ز - در رابطه به وثایق:
- ۱- از صحت و سقم، ثبت و یا عدم ثبت وثایق مرتبه سفارت خانه های افغانستان مقیم خارج، وفق هدايات قبلې و حسب هدايت ماده (۳۰۷) قانون اصول محاکمات مدنی و ماده (۱۰) تعلیمات نامه تحریر وثایق بعد از دقت لازم از وزارت محترم امور خارجه معلومات اخذ گردد.
- ۲- در رابطه به تصحیح وثایق ترتیب شده، هدایت مواد (۱۳، ۱۵ و ۱۶) تعلیمات نامه تحریر وثایق و سایر هدايات شورای عالی ستره محکمه، طور جدی قابل رعایت بوده و مفتشین قضایی از چگونگی تحقق آن نظارت بعمل آورند.

- ۳- چگونگی تثبیت صغار در اجرای وثایق وصایت خط ها، محاسبه دقیق امور مالی و حقوق آنها، ثبت و همچنان معامله آن در کتاب ثبت اوصیاء، توسط مفتشین قضایی رهنمایی و نظارت گردد.
- ۴- مندرجات ماده (۳۴) قانون وکلای مدافع در ترتیب و کالت خط های دعوی جداً در نظر گرفته شود.
- ۵- در رابطه به ترتیب و اجرای قباله ها و سایر وثایق انتقال ملکیت، بادر نظر داشت هدایات قبلی بعد از تحقیقات لازم املاکی و اطمینان کامل از صحت و سقم اسناد بنیادی و متناسب با مندرجات آن اقدام صورت گیرد.
- ۶- به منظور تسریع روند ترتیب و وثایق تثبیت شهادت برای بازماندگان شهداء حمایت و جلوگیری از اتلاف دارائی عامه وفق رهنمود قبلی بعد از تصدیق و تأیید مراجع مربوطه صورت گیرد.
- ۷- هدایت ماده (۱۱) تعلیماتنامه تحریر وثایق و مصوبات قبلی شورای عالی ستره محکمه در خصوص درج مشخصات تذکره تابعیت شاملین وثایق در متن وثیقه حصر وراثت و وصایت خط و ستون تعرفه سایر وثایق جداً در نظر گرفته شود و از چگونگی رعایت آن مراقبت صورت گیرد.
- ۸- بادر نظر داشت این که کننده جات وثایق، به شکل صد ورقه و یا پنجاه ورقه تهیه گردیده؛ دور تسلیمی محررین باید بر مبنای سریال نمبر بوده، در صورت کمبود تعداد اوراق و یا زیاد بودن آن از نورم فوق و یا

تغییر سریال نمبر، علم آوری همه جانبه صورت گرفته و کیفیت آن درج فورم دوره تسلیمی گردد و از چگونگی رعایت آن از طریق مفتشین نظارت بعمل آید.

۹- مهر قضات، در وثایق و فیصله ها باید واضح، روشن و خوانا بوده، در جا های مناسب حک و اسم قاضی امضاء کننده در پهلوی آن تحریر گردد.

۱۰- وفق هدایات قبلی، وثایق باید فهرست شوند و یک نقل آن ضم کنده نشانی گردیده و نقل دیگر آن را مفتشین ضم گزارش نمایند.

۱۱- وثایق حتی الامکان در کتب جداگانه و بادر نظر داشت نوعیت آن اجراء گردد. ریاست اداری کتب وثایق و اوراق حکم مورد نیاز را تهیه و به اختیار محاکم قرار دهد.

۱۲- در حصه رسیده گی و صدور قرار قضائی مبنی بر صحت و یا سقم وثایق، هدایت مندرج «رهنمود صحت و عدم صحت اسناد و وثایق که ثبت آن در اثر حوادث از میان رفته» و مصوبات شماره (۱۰۴۶) مورخ ۱۳۹۰/۶/۲۹ شورای عالی ستره محکمه توسط محاکم مربوط جداً در نظر گرفته شود و مفتشین از چگونگی رعایت آن مواظبت و مراقبت دقیق نمایند.

ح - در رابطه به سلوک قضایی قضات و پرسونل اداری محاکم:

۱- قضات و کارمندان اداری محاکم مکلف اند؛ به منظور کسب رضای الله متعال «ج» جلب اعتماد مردم و عرضه خدمات معیاری و بهتر قضائی، حین تعامل با اصحاب دعاوی و سایر مراجعین از نهایت صبر، حوصله و بردباری کار گرفته از هدایات مندرج مقرر طرز سلوک قضائی و مقرر طرز سلوک منسوبین اداری قوه قضائیه پیروی نموده، جداً مواظب و مراقبت تطبیق و تعمیل آن در جریان کار رسمی و زندگی شخصی شان باشند.

۲- رؤسای محاکم استیناف و سایر محاکم ابتدائیه مکلف اند از چگونگی تطبیق «مقرر تنظیم امور لباس قضات و رعایت نظافت در محل کار» در رابطه به لباس قضات، نظافت شخصی کارمندان، پاکی دفتر و ماحول آن مواظبت و مراقبت جدی نمایند.

ط - در رابطه به کار کرد و سلوک هیأت اعزامی تفتیش:

۱- در بعضی موارد دیده شده که هیأت اعزامی تفتیش قضائی در بعضی از ولایاتیکه از وضعیت بهتر امنیتی برخوردار است، وقت بیشتری را به تناسب ولایات نا امن سپری می نمایند، در حالیکه باید گزارش کاری هیأت اعزامی یک ولایت از نگاه حجم کاری و زمانگیر شدن، متوازن با سایر ولایات باشد، ریاست تفتیش قضائی موضوع را در نظر داشته باشد.

۲- هیأت اعزامی تفتیش بادر نظرداشت رهنمود سال قبلی که به محاکم استیناف سپرده اند، در سال بعدی یک نقل آنرا با خود داشته، موارد تطبیق و چگونگی پیشرفت آنرا مد نظر داشته و در گزارش بعدی شان انعکاس دهند.

۳- بادر نظرداشت اینکه مصارف سفر برای هیأت اعزامی تفتیش قضائی تأدیه میگردد، هیأت مذکور از قبول مهمانی ها و یا تحمیل آن بالای منسوبین محاکم و یا اشخاصیکه موقعیت کاری مفتشین را تحت سوال قرار دهد، جداً خود داری نمایند.

۴- هیأت تفتیش قضائی ضمن اینکه با رعایت مصوبه شماره (۴۴۰) مورخ ۱۳۹۷/۴/۳۱ شورایعالی صلاحیت استماع شکایات مستدل اصحاب دعاوی را دارند، اصولاً به منظور اصلاح و بهبود اجراءات قضائی و اداری محاکم اعزام میشوند و نسبت به قضات دیگر ارجحیت ندارند، حین تفتیش و بررسی موضوعات کاری برخورد محترمانه را جداً مراعات نمایند.

ی - در رابطه به موضوعات متفرقه:

۱- ریاست پالیسی و پلان در تفاهم با ریاست عمومی تفتیش، کاپی راپور احصائیوی محاکم را به دسترس مفتشین قرار دهد، تا به رؤیت آن، چگونگی صحت و یا عدم صحت ارقام قضایای وارده و انتقال شده،

محصول اقامه دعوی، محصول فیصله جات، قیمت وثایق و محصول آن، طور مقایسوی با سوابق مربوطه تطبیق داده شود.

۲- فعالیت مدیریت ثبت قضایا بررسی و در صورت مواجه شدن با کم کاری و عدم ثبت قضایا علت آن بعداز بررسی همه جانبه طور واضح در گزارش بازتاب داده شود.

۳- چون وسایل و تجهیزات کاری محاکم از جمله دارائی های عامه بوده، قضات و کارمندان اداری باید در قسمت حفظ، نگهداری و نحوه استفاده از آن احساس مسؤولیت نموده از احتیاط لازم کار گیرند و هئیت تفتیش حین بررسی از چگونگی استفاده و نگهداری آن مراقبت جدی نمایند.

۴- از چگونگی معقولیت توظیف خدمتی قضات بادر نظرداشت فقره (۴) ماده (۵۶) قانون تشکیل و صلاحیت قوه قضائیه توسط مفتشین قضایی نظارت گردد.

۵- در مورد پابندی قضات و سایر منسوبین محاکم به حاضری، خصوصاً در ولسوالی ها توجه جدی صورت گیرد.

۶- چگونگی معقولیت سفر های رؤسای محاکم، قضات و کارکنان محاکم به مرکز و عکس آن، بررسی گردد.

۷- چگونگی استفاده از رخصتی های سالانه پرسونل قضائی و اداری محاکم و اضافه رخصتی آنها با در نظرداشت احکام و هدایات قوانین کار

و کارکنان خدمات ملکی و سایر اسناد تقنینی مربوط، اجراات انجام شده قضات و سایر منسوبین محاکم در طی یک سال کاری با دفتر حاضری تطبیق و کنترل گردد.

۸- به منظور تحقق اصل مکافات و مجازات، قضات و کارمندان اداری لایق، کار فهم، با تقواء، وظیفه شناس و عکس آن با توجه به تشخیص سطح دانش مسلکی شان، توسط مفتشین قضایی شناسائی و در گزارش معرفی شوند.

محاکم مرکز و ولایات کشور، در اجراات قضائی و اداری خویش هدایات مندرج مواد فوق را به صورت دقیق و بلا انحراف رعایت نمایند. هیئت اعزامی تفتیش قضایی در جریان بررسی های خویش از، چگونگی تطبیق آن مواظبت نموده و گزارش واقعی بررسی های خود را به ریاست عمومی تفتیش قضایی ارایه نمایند.

توفیقات مزید همه منسوبین قضایی و اداری محاکم در اجرای وظایف محوله در پرتو رهنمود هذا از بارگاه خداوند(ج) مسئلت می شود.

قسمت دوم : آموزشهای قضایی

آموزشهای قضایی از جمله اولویت های مهم ستره محکمه بخاطر ارتقای سطح آگاهی قضات بوده تا آنان با فهم و تحلیل درست از احکام قوانین نافذ بتوانند عدالت را تامین و قانونیت را تحکیم بخشند به همین منظور ریاست تعلیمات قضایی اساساً دو هدف عمده را که یکی ستاژ قضایی و دومی آموزشهای داخل خدمت است ، دنبال مینماید که فعالیت ها و تلاشها درین دو بخش ذیلاً از نظر میگذرد .

الف : دربخش ستاژ قضایی :

ستره محکمه جمهوری اسلامی افغانستان با توجه به اهمیت ارتقای سطح آگاهی قضات و منسوبین قضایی و اداری تمرکز و توجه بیشتر به این عرصه مبذول داشته است ، چنانچه به منظور انسجام هرچی بهتر فعالیت مربوط به ستاژ قضایی ، مقررہ تعلیمات قضایی ستره محکمه که درمجموع مسایل مربوط به پروسه ستاژ و همچنان برنامه های داخل خدمت قضات را تنظیم مینماید از طریق شورای عالی ستره محکمه مورد بازنگری قرار گرفته و مطابق به شرایط و معیار های استندرد تنظیم و تصویب گردید ، به منظور ایجاد شفافیت بهتر روند امتحان کانکور ستاژ قضایی در ماده سیزدهم آن کمیته ای به منظور نظارت این پروسه با حضور..... پیش بینی گردیده و برعلاوه طرز العمل پذیرش متقاضیان به ستاژ قضایی را که مسوده آن درهماهنگی با وزارت محترم

تحصیلات عالی و کمیسیون محترم مستقل اصلاحات اداری و خدمات ملکی و نهاد های جامعه مدنی ترتیب گردیده بود ، بعد از غور همه جانبه پس از ورود تصحیحات و تکمیلات لازم در ۲۸ ماده توام با فورم های ضمیموی آن مورد تصویب قرار داد .

این طرز العمل که بر مبنای احکام مقررہ تعلیمات قضایی ستره محکمہ تدوین گردیده ، مراحل مربوط به قبل و بعد از امتحان کانکور ستاژ قضایی ، شرایط تحصیلی متقاضیان ، مرحله ثبت نام حضوری و یا هم الکترونیکی ، مراجع مسئول تطبیق و نظارت از امتحان ، مراحل بررسی اسناد متقاضیان ، چگونگی ترتیب سوالات تحریری و تقریری و موارد ترجیحی در صورت تساوی نمرات رادر برداشته و زمینه برگزاری امتحان کانکور شفاف به دور ه های ستاژ قضایی را تضمین مینماید .

اینک معلومات بیشتر درخصوص برنامه های ستاژ قضایی طی چهار سال گذشته ارائه میشود .

در امتحان کانکور دور سی ام ستاژ قضایی که دروس آنها به تاریخ دهم اسد سال ۱۳۹۴ آغاز گردید به تعداد ۲۲۹۵ تن از فارغین پوهنخی های حقوق و شرعیات پوهنتون های کشور و یکعده از فارغین مدارس دینی مشمول امتحان بودند که از جمله تعداد ۳۱۶ تن با گرفتن بلند ترین نمره به دور سی ام ستاژ قضایی راه یافتند .

این دوره ستاژ دوساله بوده و طی پنج سمستر آموزشی که سه سمستر آن دروس نظری ، یک سمستر کار عملی در محاکم استیناف و سمستر پنجم تخصصی بود ، به پیش برده شده و در نهایت از جمله ۳۱۶ تن ستاژیر ۲۹۷ تن با سپری نمودن امتحانات نهایی حایز انسلاک قضایی گردیده و متباقی ۱۹ تن در امتحانات ناکام مانده اند که به بخشهای اداری معرفی شده اند

درین سمستر ها بر اساس کریکولم درسی طبق تقسیم اوقات منظم ، مضامین حقوقی اعم از جزایی ، مدنی و تجارتی و پروگرام های افس کمپیوتر و زبان انگلیسی توسط ۱۲ تن از استادان مسلکی و نیز در سمستر پنجم تمامی ستاژیران اعم از ذکور و اناث به سه بخش تخصصی جزایی ، مدنی و تجارتی تقسیمات گردیده و آموزش آنان توسط ۹ تن از استادان مسلکی قضایی به پیشبرده شده است . در دوره ستاژ پروگرام درسی طوری تنظیم شده بود که مضامین اصلی یعنی آموزش قوانین به حیث مضامین درسی و سایر مضامین به حیث موضوعات ممد درسی به گونه سیمینار و همچنان محاکمات تمثیلی در بخشهای جزایی ، مدنی و تجارتی اجرا شده که در نصاب درسی تحول مثبت محسوس بوده است .

در تابستان سال ۱۳۹۶ دوره ستاژ قضایی به پایان رسیده و ۲۹۷ تن ستاژیر بعد از ختم موفقانه امتحانات و کسب انسلاک قضایی از جانب مقام

عالی ریاست جمهوری طی محفلی با حضور جلالتماب رئیس جمهوری اسلامی افغانستان در تالار سلامخانه ارگ ریاست جمهوری مراسم تحلیف را بجا آورده و پس از آن بنابر تجویز کمیته عالی تعیینات ستره محکمه به منظور اجرای رسالت قضایی به محاکم مختلف کشور تعیین بست و معرفی گردیدند .

همچنان در سالهای گذشته رهبری ستره محکمه به منظور فعال نگه داشتن برخی از ولسوالی های ناامن کشور یککده ازمقاضیان را بدون سپری نمودن امتحان ستاژ قضایی با اخذ انسلاک آنان از مقام عالی ریاست جمهوری به وظایف قضایی گماشته بود ، رهبری فعلی ستره محکمه این قضات را که تعداد شان به ۱۱۳ تن میرسد ، نیز تابع دوره های ستاژ شش ماهه قضایی نمود که دور اول ستاژ شش ماهه قضات ولسوالی های ناامن به اشتراک ۵۴ قاضی به تاریخ ۲۱/۵/۱۳۹۶ و دور دوم نیز با اشتراک ۵۹ تن به تاریخ ۱۸/۱۱/۱۳۹۷ آغاز و اختتام یافت ، نصاب درسی ستاژ شش ماهه قضایی را حقوق عینی ، اجراءات نظام قضاء ، مجله الاحکام ، حقوق جزای اختصاصی ، سلوک قضایی ، معرف اسناد تقنینی ، اصول محاکمات مدنی ، منابع حقوقی ، کلیات علم حقوق ، حل قضایای فرضی ، و حقوق جزای عمومی تشکیل میداد که توسط یازده تن از اساتید مسلکی ریاست تعلیمات قضایی به پیش برده شده است .

ب : بخش دوم برنامه های آموزشی داخل خدمت :

ستاره محکمه به مقصد ارتقای سطح دانش حقوقی قضات و ازدیاد مهارت های قضایی ، برنامه های آموزشی داخل خدمت را ترتیب و به منصفه اجرا قراردادده است که به ترتیب هر سال ذیلاً گزارش میگردد :

۱- در سال ۱۳۹۴ به تعداد ۱۳۴ برنامه آموزشی داخل خدمت برای ۷۵۵ تن از قضات و ۱۲۳۹ کارمند اداری محاکم مرکز و ولایات اجرا گردیده که پیرامون موضوعات ذیل بوده است :

- توضیح مفاهیم قانون جزا ، فساد اداری ، عدالت جندر ، مبارزه بامواد مخدر و قاچاق انسان ، قوانین جزایی ، حقوق فامیل ، قواعد فقهی ، ظرفیت سازی ، عدالت برای اطفال متخلف از قانون ، تقویت تدابیر حقوقی و نمادی افغانستان ، طرز العمل یا اجراءات محاکماتی ، عدالت جنسی و قانون منع خشونت علیه زن ، آموزش حقوقی و وکالت دفاع ، انجام دادن نیاز سنجی ، آموزش آموزگاران ، اصول محاکمات مدنی ، بازجویی و تحقیق از اطفال ، بدیل های حجز ، حقوق تجازت ، قوانین نافذه در افغانستان ، حقوق میراث ، حقوق اداری برای قضات ، حقوق اموال و مالکیت ، حقوق جزای اختصاصی ، حقوق جزای عمومی ، اصول محاکمات عادلانه ، قانون جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی ، قانون تشکیل و صلاحیت های قوه قضائیه ، تحریر و تثبیت احکام ، پول

شویی ، اتفاق در جرم ، قانون اساسی ، تفکر عمیق ، قانون تطهیر پول ، جرایم مواد مخدر و آموزش های متداوم حقوقی برای افغانستان .

۲- در سال ۱۳۹۵ ، ۱۱۳ برنامه آموزشی داخل خدمت برای ۷۴۵ تن از قضات و ۱۳۱۳ کارمند اداری محاکم دایر گردیده که برنامه های آموزشی قضات در بخشهای جزایی ، مدنی و تجارتی بوده و برنامه های آموزشی کارمندان اداری را مسایل ذیل تشکیل داده است :

- طرز سلوک اداری ، تهیه و تدارکات ، ارتباطات و راپوردهی ، پروپوزل نویسی ، مدیریت پروژه ، فرهنگ سازی و فساد اداری ، ارزیابی داوطلبی ، مدیریت تنظیم کورس ها ، سیستم مدیریت قضایا ، ترتیب بودجه ، معرفی سیستم رتب و معاشات ، حکومت داری الکترونی و امنیت سایبری که درین برنامه ها ۳۰۲ تن ازمندوبین اناث نیز اشتراک داشته اند

۳- در سال ۱۳۹۶ در بخش ارتقای ظرفیت قضات داخل خدمت محاکم ، به تعداد ۳۹۰ برنامه آموزشی برای سالهای ۱۳۹۶ الی ۱۴۰۰ در نظر گرفته شده که از جمله ۷۰ برنامه آموزشی در سال ۱۳۹۶ در بخشهای جزایی ، مدنی و تجارتی شامل پلان بوده که ازین میان ۳۵ برنامه تحت عناوین قانون جزاء بخش عام ، اصول محاکمات جزایی ، قانون جرایم فساد اداری ، قانون منع خشونت علیه زن ، اصول محاکمات مدنی ، قانون مبارزه بامواد مخدر و مسکرات ، قانون مبارزه با

جرایم تروریستی ، قانون مدنی بخش عام (قرارداد ها) ، قانون مدنی (میراث و وصیت) ، حقوق اساسی ، قانون مبارزه با تطهیر پول و تروریسم ، قانون مدنی (احوال شخصیه و ازدواج) ، سلوک و ارزشهای قضایی ، طرز تحریر فیصله ها و قرارداد های تجاری ، قانون مدنی (اموال و مالکیت) اجراء گردیده است .

بر علاوه برنامه های آموزشی کد جزاء برای قضات ۳۴ ولایت کشور قبل از انفاذ ان در عمل تدریس گردیده است .

۴- برنامه های آموزشی اجرا شده در سال ۱۳۹۷ ، ۲۹ برنامه بوده که در آنها ۵۲۴ قاضی مشمول ۴۷ قاضی زن اشتراک بعمل آورده اند محتویات این برنامه ها را معرفی کد جزاء ، قواعد فقهی مجلة الاحکام ، اصول محاکمات تجاری ، اصول محاکمات مدنی ، قانون مدنی (احکام عمومی قرارداد ها) ، قانون مدنی (میراث و وصیت) ، وسایل اثبات ، اموال و مالکیت ، قانون تنظیم امور زمینداری ، قانون مدنی (عقود معینه و تملیک) و کود جزا فصل جرایم فساد اداری تشکیل میدهد .

ریاست تعلیمات قضایی درپروسه اجرا و تطبیق برنامه های آموزشی قضات از همکاری برخی از موسسات همکار ارگانهای عدلی و قضایی شامل (پروگرام سکتور عدلی افغانستان Jssp ، سازمان بین المللی انکشاف حقوق IDLO ، نهاد مبارزه با مواد مخدر و جرایم سازمان ملل UNODC ، دفتر تیری دیزهوم لوزان TDH ، موسسه اشیانه ،

وزارت منخبرات و تکنالوژی معلوماتی ، وزارت عدلیه ایوپول و سفارت بریتانیا) بهره جسته از جمله با تطبیق توافقنامه میان ستره محکمه و سازمان ایدلو ۹ تن استاد تعلیمات قضایی و ۲۴ تن استاد درهشت زون آموزش دیده ، ۹ صنف درسی به وسایل آموزشی تجهیز گردیده ، مراکز آموزشی در ولایات پکتیا ، بامیان و کندهار تقویت یافته ، الماری های کتابخانه تعلیمات قضایی تهیه و ۷۵۰ عنوان کتاب حقوقی مورد ضرورت تهیه شده ، دیتابیس آموزشی تعلیمات قضایی فعال گردیده ، ۹ تن استاد و ۳ تن از کارمندان اداری تعلیمات قضایی با کمپیوترهای لب تاپ تجهیز و دو پایه ماشین فوتوکاپی غرض استفاده ریاست تعلیمات قضایی فراهم و نیز با استفاده از همین فرصت از طریق تدویر جلسه هماهنگی با دونهای بین المللی زمینه معرفی شانزده تن از منسوبین به تحصیلات ماستری فراهم گردیده است .

ناگفته نماند که طی د و سال اخیر فعالیتهای ریاست تعلیمات قضایی بیشتر متکی به خود بوده و با استفاده از امکانات و ظرفیت های موجود و استفاده از توانایی استادان اصل بست این مرکز ، تمامی برنامه های آموزشی به شمول دو دوره ستار قضات و لسوالی های ناامن به صورت مستقل اجرا گردیده و در نیازسنجی هایی که از جانب این مرکز بعمل آمده ، نتایج برنامه های آموزشی به فیصدی قابل ملاحظه مثبت ارزیابی گردیده است .

قسمت سوم : انتشارات و معارف قضایی

الف : برگزاری سیمینار عالی قضایی :

سیمینار های قضایی به مثابه فرهنگ پسندیده قضایی پیشینه تاریخی داشته و ستره محکمه همواره به منظور پرداختن به استهداات عامض و پیچیده محاکم و حل زوایای تاریک مسایل مورد استهداء و تامین رویه واحد قضایی در محاکم در فاصله های معین به تدویر سیمینار ها و کنفرانسهای عالی قضایی اقدام نموده که نتایج انها بخاطر تنظیم رویه و رهنمود قانونی و قضایی برای نظام قضایی مفید و موثر بوده است .

با انفاذ قانون اساسی ۱۳۴۳ و پس از تاسیس اولین ستره محکمه سیمینار های عالی قضایی طی سالهای ۱۳۴۷ ، ۱۳۴۹ ، ۱۳۵۰ ، ۱۳۶۱ ، ۱۳۸۶ و ۱۳۹۰ تدویر یافته و تصاویب و تصامیم انها تا اکنون مشعل راه محاکم کشور بوده است .

به همین سلسله و به هدف حفظ عرف پسندیده قضایی ، شورای عالی ستره محکمه تدویر سیمینار عالی قضایی را در ۲۵ حوت ۱۳۹۵ تجویز کرد .

سیمینار اخیر الذکر قبل از ظهر بیست و دوم حوت سال ۱۳۹۵ هـ ش با حضور و اشتراک جلالتمآبان معاون دوم ریاست جمهوری ، دوکتور عبدالله عبدالله رئیس اجرائیه ، رئیس و اعضای شورای عالی ستره محکمه ، لوی خارنوال ، وزیر عدلیه ، روسای کمیسیون های عدلی و قضائی ، مجلس شورای ملی رئیس و اعضای اسبق ستره محکمه و برخی ازاراکین بلند پایه دولتی ، مستشاران قضائی ، روسا و اعضای مسلکی ادارات مرکزی و روسای محاکم استیناف و شهری مرکز و ولایات و مسئولین موسسات همکار، به کار آغاز کرد .

نخست قانونپوه سید یوسف حلیم رئیس ستره محکمه طی ایراد بیانیه اساسی ، اهداف سیمینار عالی قضائی را که بر محور تبادل تجارب قضائی ، حاکمیت قانون ، تأمین عدالت قضائی ، توضیح قانونی به استهداآت غامض و پیچیده محاکم و تصمیم گیری روی عمده ترین مسایل مربوط به نظام قضائی کشور متمرکز بود ، بیان داشته و درپهلوی آن دستاورد های قوه قضائیه طی یک ونیم سال گذشته و نیز چالشهای فرا راه قوه قضائیه را بیان داشت و ضمن اینکه قضات را متوجه مسئولیت های خطیر شان کرد ، علاوه داشت که ارتقای ظرفیت قضات و محاکم د راولویت های کاری ستره محکمه قرار داشته و این امر زمانی تحقق میابد تا قضات به مسایل مهم قانونی و شرعی هرچه بیشتر واقف گردیده و وظایف شانرا در

راستای تأمین عدالت و احقاق حقوق شهروندان کشور به وجه احسن انجام دهند .

رئیس ستره محکمه همچنان در بیانیه اساسی سیمینار، اظهار داشت که قوه قضائیه به حکم قانون اساسی یگا نه مرجع داد خواهی بوده و باید درمقابل مردم از حوصله مندی ، شکیبایی و رویه مناسب توأم با اخلاق نیکو کار گرفته شود و امور مربوط به خلق الله بدون سرگردانی اجرا گردد ؛ زیرا امروز دولت در حد امکانات دست داشته، تمامی زمینه ها و سهولت ها را به نظام قضایی کشور فراهم نموده و شخصاً جلالتماب رئیس جمهوری ، معاون محترم شان و رئیس اجرائیه از استقلال قوه قضائیه حمایت و مواظبت کرده اند.

رئیس ستره محکمه به همین ترتیب به منظور حفظ دستاوردها و تعمیم آن در ساحة وظیفوی برعملی کردن شش اصل کلی چون : کاهش فاصله میان مردم و حکومت ، تأمین روابط محاکم با ادارات دولتی در مرکز و ولایات و سایر نهاد های عدلی و امنیتی ، تدویر جلسات علنی قضایی ، مبارزه با فساد اداری ، رعایت اصول ، تعهد ، تقوا ، تخصص و شایستگی در مقرری ها و رعایت اصل گزارشدهی و گزارشگیری ، شفافیت و نزاهت در اجراءات که در واقعیت اصول کلی تعامل قضات نسبت به اجرای وظایف شانرا تشکیل میدهد ، تاکید بعمل آورد و اظهار امیدواری کرد تا قضات ضمن التزام به قوانین نافذه ، در زمینه تطبیق و رعایت بلاانحراف مصوبات سیمینار ، عطف توجه مسئولانه نمایند و فهم و دانش مسلکی شانرا در مسیر حاکمیت قانون و ابتکار و خلاقیت شانرا در بازتاب سیمای تازه و جدید قوه قضائیه و فراهم آوری فرصت های بیشتر دسترسی مردم به عدالت تبارز دهند.

بعداً محترم استاد سرور دانش معاون دوم ریاست جمهوری اسلامی افغانستان صحبت کرده ، ضمن اشاره کوتاه برجایگاه قضا و تذکار اولویت های برنامه اصلاحات عدلی و قضایی گفت :

اسلام به عنوان دین و شریعت ، بیش از همه به رعایت حقوق و تأمین عدالت قضایی تاکید نموده است ، تاریخ اسلام نشان میدهد که قضاوت از وظایف پیامبران الهی بوده و آنان درواقعیت مظهر قوای سه گانه دولت

بوده اند که به تدریج وظایف و رسالت قضاوت به قاضی واگذار گردیده و مادر ازمنه تاریخ دارای قضای بایشینه درخشان بوده ایم؛

ولی مصایب و حوادث چهار دهه اخیر آسیب های زیادی برجا گذاشت و ما بخاطر تطبیق مکلفیت های دینی و ملی و با توجه به تعهدات بین المللی جمهوری اسلامی افغانستان مصمم هستیم تا اصلاحات لازم عدلی و قضایی را تحقق بخشیم چنانچه دولت همواره از طریق جلسات عدلی و قضایی و جلسات شورای عالی حاکمیت قانون تحت ریاست جلالتماب رئیس جمهوری و با طرح برنامه ملی اصلاحات عدلی و قضایی بخاطر استحکام و ثبات نظام قضایی کشور گامهایی را برداشته است. محترم استاد سرور دانش همچنان از پیشرفت ها و تحولات مثبت درنظام قضایی کشور اظهارخرسندی نموده و توقع نمود تا با تحقق برنامه عمل قوه قضائیه و مبارزه جدی با فساد اداری بستر های مناسبی بخاطر دسترسی قشر آسیب پذیر، به عدالت فراهم گردد.

بعداً محترم خارنپوه محمد فرید حمیدی لوی خارنوال با ایراد صحبتی عدالت را اساس نظم و فضیلت بزرگ الهی دانست و علاوه کرد که فقط عدالت است که ما را به صلح نزدیکتر میسازد.

وی گفت که میان ارگانهای عدلی و قضایی در چهارچوب صلاحیت های قانونی شان هماهنگی و مناسبات خوب وجود دارد و ما بر تحکیم و تقویت این مناسبات خواهیم کوشید.

دردادامه محترم دوکتور عبدالبصیر انور وزیر عدلیه نیز صحبت نموده و نقش قضات را در تأمین عدالت مهم دانست و اظهار نمود که وزارت

عدلیه منحیث اداره اجرائیوی دولت در تطبیق فیصله‌های محاکم تلاش می‌ورزد و از هر نوع همکاری متقابل در دفاع از منافع دولت حمایت مینماید و متوقعست، تا محاکم در حل مشکلات، وزارت عدلیه راهمکاری نمایند.

در اخیر مراسم محترم دوکتور عبدالله عبدالله رئیس اجرائیه جمهوری اسلامی افغانستان صحبت کرده، تدویر سیمینار عالی قضایی را متناسب به ضرورت نظام و نیاز سیستم عدلی و قضایی و یک گام به موقع دانست. وی از اصلاحات اداری و قضایی حمایت کرد و این اقدامات را پایان راه نه بلکه ادامه کوششهایی دانست که باید دنبال گردند.

محترم دوکتور عبدالله عبدالله اضافه کرد که در آموزه‌های اسلامی، عدالت اصل است و هیچ نظامی بدون عدالت بقا ندارد و باید دانست که تأمین عدالت رسالت و وجوب مهم قوه قضائیه میباشد. من منحیث رئیس

اجرائیه درحالیکه هیچ گونه تمایلی به مداخله در امور قوه قضائیه ندارم ،
 بل از استقلال و بیطرفی قوه قضائیه حمایت همه جانبه مینمایم .
 سیمینار کارش را از طریق پنج کمیسیون اساسی در جریان چهار
 روز به ترتیب ذیل انجام داد:

کمیسیون اول: در موضوعات جزایی:

این کمیسیون تحت ریاست جناب محترم قضاوتپوه محمد زمان
 «سنگری» عضو شورای عالی ستره محکمه ج.ا.ا. برخی از مستشاران
 قضایی ، مدققین قضایی و رؤسای محاکم استیناف ولایات بالای
 استهدآت واصله محاکم در موضوعات جزایی غوربه عمل آورده ، در
 نتیجه (۵۹) توضیح قانونی را تنظیم و بعد از غور با پاره از تعدیلات
 و تصحیحات تائید نمود.

کمیسیون دوم - در موضوعات مدنی، حقوق عامه و احوال
 شخصیه:

این کمیسیون تحت ریاست جناب محترم قضاوتپوه برات علی
 «متین» عضو شورای عالی ستره محکمه ج.ا.ا.، عده ای از مستشاران
 قضایی، مدققین قضایی ، رؤسای محاکم استیناف بر استهدآت واصله
 محاکم، در موضوعات مدنی ، حقوق عامه و احوال شخصیه غور بعمل
 آورده ، در نتیجه (۵۳) توضیح قانونی را تنظیم و بعد از غور با پاره ای از
 تعدیلات و تصحیحات لازم تائید نمود.

کمیسیون سوم - در موضوعات امنیت عامه ، جرایم ناشی از فساد اداری ، مواد مخدر ، جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی و امور اداری و متفرقه :

این کمیسیون تحت ریاست جناب محترم قضاوتپوه دوکتور عبدالملک کاموی عضو شورای عالی ستره محکمه ج.ا.ا. و با اشتراک عده ای از مستشاران قضایی، مدققین قضایی، روسای محاکم استیناف استهدآت و اصله محاکم در موارد فوق را مورد غور قرار داده در نتیجه (۱۸) توضیح قانونی را تنظیم و بعد از غور با پاره ای از تعدیلات ، مورد تائید قرار داد.

کمیسیون چهارم - در موضوعات تجارتي و وثایق:

این کمیسیون تحت ریاست جناب محترم قضاوتپوه عبدالحسیب «احدی» عضو شورای عالی ستره محکمه ج.ا.ا.، برخی از مستشاران قضایی ، مدققین قضایی و رؤسای محاکم استیناف ولایات، استهدآت و اصله در موضوعات تجارتي و وثایق را مورد غور و تدقیق قرار داده، در مورد (۵۴) موضوع تجارتي و وثایق توضیح قانونی را تنظیم و بعد از غور با پاره ای از تعدیلات و تصحیحات لازم ، تائید کرد.

کمیسیون پنجم - غور بر امور اسناد تقنینی قوه قضائیه:

این کمیسیون تحت ریاست جناب محترم قضاوتپوه عبدالقادر «عدالتخواه» عضو شورای عالی ستره محکمه ج.ا.ا.، با اشتراک برخی از

مستشاران قضائی، مدققین قضایی و رؤسای محاکم استیناف ولایات، در رابطه به اسناد تقنینی ستره محکمه کار نمودند.

سیمینار عالی قضایی ستره محکمه ج.ا.ا که به تاریخ ۲۲ حوت در هوتل انترکانتیننتال آغاز به کارنموده بود ، بعداز ظهر ۲۵ حوت با ایراد بیانیه رهنمودی جلالتماب داکتر محمد اشرف غنی رئیس جمهوری اسلامی افغانستان در قصر دلکشءارگ ریاست جمهوری رسماً پایان یافت .

درین مراسم که با حضور محترمین معاون دوم ریاست جمهوری ، لوی خارنوال ، وزیر عدلیه ، اعضاء محترم فعلی و سابق ستره محکمه ، رئیس اداره عالی مبارزه با فساد اداری و سایر قضات و مدعوین برگزار شده بود ، پس از تلاوت آیاتی از کلام الله مجید و پخش سرود ملی ج.ا.ا، نخست قانونپوه سید یوسف حلیم رئیس ستره محکمه بیانیه ای ایراد نموده و ضمن امتنان از حمایت ریاست جمهوری از استقلال و بیطرفی قوه قضائیه ، دستاوردهای کاری و اولویت های بعدی قوه قضائیه رادر راستای حاکمیت قانون و عدالت قضایی مختصراً تشریح نمود و مقام عالی ریاست جمهوری را از اهداف و مقاصد سیمینار عالی قضایی و نتایج آن که تهیه پاسخ به دوصد و پنجاه استهدای قانونی محاکم در مسایل جزایی ، مدنی ، تجارتی ، امنیت عاموی ، ووثایق و نیز بازنگری بر ۴۸ مقررہ ، رهنمود و طرز العمل کاری و همچنان تصویب ۴ مقررہ و طرز العمل جدید بود ، در جریان قرارداد و همه این اقدامات را

که نتیجه تلاش و زحمت اعضای شورای عالی ستره محکمه ، روسا و اعضای مسلکی ادارات ستره محکمه ، مستشاران قضایی و روسای محاکم شهری و استیناف مرکز و ولایات بود ، گامی در جهت مسلکی سازی و ثبات نظام قضایی کشور دانست .

بعداً معاون سفارت امریکا نیز صحبت کرده و نتایج کاری سیمینار عالی قضایی را که با کمک مادی و تخنیکی پروژه عدالت راه اندازی گردیده بود ، مثبت ارزیابی کرد .

درا ادامه جلالتماب رئیس جمهوری اسلامی افغانستان سخنرانی کرد که استقامت های اساسی صحبت شانرا موارد ذیل تشکیل میداد :

- یکی از امتیازات قانون اساسی افغانستان ، رعایت اصل دموکراسی و تسجیل قوای ثلاثه است که قوه قضائیه منحیث یکی از ارکان ثلاثه دولت مکلف به تامین نظم عادلانه میباشد .

- نبود قضا و قانون موجب منازعه میگردد؛ زیرا تعلقات زنده گی اجتماعی و سیاسی به نظام قضایی ارتباط دارد و با وجود آن مردم

در جامعه احساس مصئونیت مینمایند ، تاریخ نشان میدهد که ثبات سیاسی به ثبات قضایی ارتباط دارد و اگر ثبات سیاسی تنها با توسل به قوه قهریه تامین گردد ، نتیجه نمیدهد

- قضاء باید قوی و تصامیم آن عادلانه باشد ، در غیر آن مردم برای حل مشکلات شان به جاهای دیگری مراجعه میکنند و این وضعیت باعث ایجاد تقابل و فرهنگ بد امنی میشود ، لذا باید ما یک قوه مطمئن قضائیه داشته باشیم .

- امروز تشبث و سرمایه گذاری اقتصادی وابسته به ثبات و اطمینان حقوقی و قضایی است که صنعتگر و تاجر باید بدانند که در وقت بروز مشکلات حقوقی چگونه عمل نمایند ، به همین ترتیب تداوم قرارداد های صلح نیز مستلزم اعتبار و ثبات نظام عدلی و قضایی است ، زیرا فردی که تفنگ را میگذارد و به جامعه میپیوندد باید بر نظام عدلی باورمند و از رعایت حقوق خویش مطمئن باشد .

- تمدن اسلامی در عرصه فقه بیش از یک هزار سال سابقه دارد و این امر سبب ثبات فرهنگ قضایی بود که بر اساس آن مردم توانستند از مراکش تا به هند و مالدیف به سلطه قضا تکیه زنند و امام ابو یوسف (رح) سمت قاضی القضاات در خلافت عباسی هارا پذیرفت و فقه حنفی به یک نظام حقوقی مبدل گشت و سیطره آن در امپراطوری عثمانی ها و بعد تا امروز

ادامه دارد که امام ابو حنیفه (رح) و امام جعفر صادق (رح) نمونه های بارزی از همکاری مذاهب اند .

- زمینه های رشد و انکشاف نظام قضایی افغانستان را بویژه در یکنیم صد سال گذشته میتوان چنین دوره بندی کرد :

۱- از سال ۱۲۶۴ الی ۱۳۴۳ :

درین دوره به قضاء توجهی صورت گرفت که از دستاوردهای آن نگارش کتاب بزرگ اساس القضاة وسراج الاحکام در عهد عبدالرحمن خان و تمسک القضاة ونظام نامه های متعددی در عصر امانیه است.

۲- از سال ۱۳۴۳ تا ۱۳۵۲ :

که مصادف به دهه مشروطیت و صدارت مرحوم محمد موسی شفیق است ، درین دوره قانون اساسی توشیح و ستره محکمه ایجاد گردید ، مهمترین دستاورد آن در عرصه قضاء تدویر سیمینار مشهور قضایی ۱۳۵۰ بود . درین دوره بالای سیستم قانون گذاری توجه زیادی صورت گرفت و به اثر تلاش مرحوم دوکتور ولید حقوقی قضاات امکانات رهائشی و کاری منسجمی داشتند .

۳- دوره سوم با توشیح قانون اساسی ۱۳۸۲ آغاز گردیده و امید است با سعی و تلاش ستره محکمه ج.ا.ا الی سال ۱۴۰۰ ما بتوانیم حاکمیت قانون را جشن بگیریم .

- قضا نه تنها در فقه بل در شعر ، ادب و اخلاق و در اشعار پیش کسوتانی چون سعدی ، امیر علی شیرنویی ، خوشحال خان ختک و غیره جایگاهی داشته و قاضی از مقام بلندی برخوردار بوده است. بر اساس فرمایشات اساس القضاة قاضی حق خرید از بازار را نداشت و هدیه را تنها میتوانست از سلطان و یا قارب قارب قریب خویش بدست آورد که اعاده چنین جایگاه مستلزم توجه جدی است .
- فعلاً ما در بخش حاکمیت قانون به چالشهایی مواجه هستیم ، ماعنه قانون داریم ولی عننه حاکمیت قانون کمزور است و این عننه وقتی میتواند تقویه گردد که قاضی القضاة رئیس جمهور را از انجام عمل غیر قانون بر حذر بدارد .
- امروز از کمزوری عننه حاکمیت قانون همه شاکی اند ، ولی تلاشهای شباروزی جناب دانش صاحب ، قاضی القضاة صاحب ، لوی خارنوال و وزیر عدلیه بخاطر اصلاحات عدلی و قضایی قابل قدر است ، ولی این راه دور و دراز است و ضرورت به تدوین و تحقق ستراتیژی ها و برنامه های طویل المدت دارد ، ما باید بدانیم که امروز در کجاه هستیم و باید به کجا برویم .
- استقلال قوه قضائیه مهم است ، رهبری دولت در حالیکه به امور قوه قضائیه مداخله نمی نماید به دیگران نیز حق مداخله را نخواهد داد ، ما از بیطرفی و استقلال قوه قضائیه حمایت میکنیم ولی این حمایت به مفهوم

عدم پاسخگویی آن به مردم و مقام ریاست جمهوری نیست که این امر باید طبق میکانیزم های قانونی به گونه شفاف رعایت گردد .

- نقش قضات به مثابه نقش عساکر قهرمان است ، قاضی خوب به قانون شکنان توجه نکرده و عدالت را تامین می کند که قابل افتخار و موجب الهام به دیگران اند ، به قاضی و خارنوالی که جان های شانرا بخاطر تطبیق قانون و عدالت از دست داده اند ، از بارگاه الهی جنت فردوس مسئلت مینمایم ، باید به وضعیت فامیل های ان توجه دایمی مبذول گردد .

- نظم اجتماع به قوت عدالت وابسته بوده و موثریت قوه قضائیه بستگی به آن دارد که سایر ارگا نهای عدلی و ظایف شانرا چگونه اجرا مینمایند، وجود قضات ، خارنوال و پولیس مسلکی عناصر مهم این روند اند .

- عدم تنفیذ فیصله های محاکم از سوی حقوق و پولیس قابل قبول نیست ، کارشکنان به مثابه خاینانی اند که نقش شان با نقش هراس افکنان موازی است .

- ادارات عدلی و قضایی باید روندکاری شانرا کمپیوتری نمایند تا مردم امکان تعقیب دوسیه های شانرا از آغاز تا انجام دریابند و کار بالای ایجاد یک دیتابیس کار آمد به هدف شفافیت کاری بااهمیت است .

- مسئله مهم دیگر تجهیز قضات با دانش معاصر است ، برخی از فارغین فاکولته های شرعیات و حقوق احساس میکنند که باختم درس و یاهم انسلاک به سلک قضا ، مکلفیت های شان پایان می یابد درحالیکه باید بازمان همگام بوده و هر لحظه از مسایل حقوقی جدید آگاهی بدست آورند تا از کاروان عدالت عقب نمانند ، از نظر من نصاب درسی فاکولته های حقوق و شرعیات نیز پاسخگو نیست که باید بر آنها تجدید نظر صورت گیرد .

- هماهنگی ارگانهای عدلی و قضایی در روند حاکمیت قانون و تامین عدالت جدی و مهم است ، باید در تربیه مسلکی و ازدیاد تجارب مؤظفین این نهاد ها توجه شود زیرا قضاوت بیشتر از تجربه حاصل میشود .

- در بسیاری از کشورها که از تجارب خوب قضایی برخورداراند ، ستره محکمه آنها در مسایل مهم ملی و تفسیر و توجیه قوانین سهم و نقش براننده ای دارند ، ولی در افغانستان رهبری ستره محکمه تمرکز تمیزی دارند و مسئولیت های مهمی را در بررسی قانونیت فیصله های محاکم تحتانی به دوش میکشند که باید درین مورد هم تجدید نظر شود .

- توجه به مصئونیت شغلی قضات و ترتیب وظیفوی شان از وظایف جدی است و باید ترفیعات علمی قاضیان با توجه به عمق دانش قضایی شان صورت گیرد و این میکانیزم متناسب به تحول زمان باشد .

- باید بدانیم که بحران طبیعی نیست ، از میان برداشتن بحران های قدیمی و ایجاد نهاد های قابل اعتبار ، مسئول و مستقل موجب ثبات است و نظام عدلی و قضایی خشت های این ثبات اند .
- ختم سیمینار عالی قضایی را به همه شما مبارکباد میگویم و امید وارم تا نتایج بنیادی و اصولی سیمینار درسالهای آینده رهنمون کار قضات و خارنوالان و موجب کامیابی و ثبات حاکمیت قانون و تطبیق قانون اساسی باشد .

پیروزمند باد نظام قضایی ما

ماحصل این سیمینار عالی قضایی را کتاب « اسناد و مصوبات سیمینار عالی قضایی ۲۲- ۲۵ حوت ۱۳۹۵ » تشکیل میدهد که بعد از تصویب شورای عالی ستره محکمه به نشر رسیده و به اختیار محاکم کشور قراردادده شده تا از تصاویر و تصامیم ان دراجراات یومیه قضایی استمداد بجویند . بر علاوه تمامی برنامه های کاری سیمینار، ترکیب کمیته های کاری و سایر جزئیات مربوط به اجندای سیمینار درهمین مجموعه به مثابه آرشیف قضایی درج گردیده است .

ب : معارف قضایی :

طبق پلان منظور شده مقام عالی ستره محکمه درهر پانزده روز یک مصاحبه قضایی از طریق رادیو تلویزیون ملی درچوکات برنامه (درپرتو قضا) تنظیم گردیده ، که بر اساس ان درچهار سال جمعاً به تعداد (۹۶)

برنامه معارف قضایی از جانب مقام ستره محکمه منظور گردیده که در اجرای برنامه های منظور شده ، برخی از مستشاران قضایی ، روسای محاکم استیناف ، روسای محاکم ابتدائیه بویژه محاکم اختصاصی در بخشهای کاری شان سهم داشته و مصاحبه هایی را مطابق به پیش بینی های پلان سالیانه انجام داده اند که از جانب اداره محترم تلویزیون ملی منظمأ به نشر رسیده است همچنان از طریق ۱۳ برنامه معارف قضایی روسای محاکم استیناف ولایات پنجشیر ، فراه ، کنر ، خوست ، لغمان ، هرات ، پکتیا ، فاریاب ، ننگرهار ، کندهار ، نیمروز ، هلمند و خوست گزارش اجراءات و کارکرد های محاکم شانرا به منظور آگاهی عامه ارائه داشته و سایر مصاحبه های تلویزیونی معطوف به موارد ذیل بوده است :

- رعایت حقوق مظنون و متهم در مراحل رسیده گی های عدلی و قضایی ،
- خشونت علیه زن از منظر قانون ،
- اصول محاکمه عادلانه ،
- روند محاکماتی اطفال ،
- طلاق در قانون مدنی افغانستان ،
- میراث ،
- حقوق متضررین ،

- حمایت از اطفال درپرتو کنوانسیون های بین المللی و قانون رسیده گی به تخلفات اطفال ،
- اصل قانونیت جرایم و جزا ها ،
- حقوق متهمین ، مجنی علیه و مدعی حق العبد درپروسه رسیده گی ها .
- حالات و موارد تعلیق تنفیذ حکم ،
- سیستم مدیریت قضایای جزایی و چگونگی اهمیت ان .
- نحوه رسیده گی فرجامی دوسیه ها و توضیح مفاهیم ، نقض ، ابرام ، تعدیل و استدراک
- میکانیزم دفاع از موضوعات حقوقی ، جزایی و مدنی .
- چگونگی تعمیم قانون منع خشونت علیه زن و توضیح انواع خشونت ها .
- موازین محاکمه عادلانه و جایگاه انها درکنوانسیون حقوق بشر و قوانین نافذه .
- تدویر جلسات علنی قضایی و تاثیر ان دراجتماع .
- نقش محاکم اختصاصی جرایم ناشی از اداری درامر مبارزه با فساد.
- نقش نظارت تفتیشی بر فعالیت های محاکم .
- پروسیجر های رسیده گی به دعاوی فامیلی .

- حقوق و وجایب اتباع در پرتو قانون .
- حمایت از حقوق طفل .
- حضانت طفل .
- مهر در عقد ازدواج .
- اهمیت ثبت عقود در وثایق .
- حقوق فامیل ، حق زوجین بالای یکدیگر .
- بدیل های حبس و حجز و جایگاه آنها در قوانین ملی و بین المللی
- مشروعیت توقیف و گرفتاری .
- ازدواج اجباری از نظر شریعت و قانون .
- حاکمیت قانون ، تضمین ها و ساحه تطبیق قانون .
- اصل بار اثبات بدوش مدعی است و هیچ کس به اثبات برائت خود مکلف نیست .
- مسایل مربوط به (DNA) و اثرات حقوقی آن .
- اهمیت قانون در اجتماع .
- معرفی مظنون ، متهم و حقوق آنها در محلات نگهداری .
- طب عدلی و ارتباط آن با کریمناستیک .
- شرایط عمومی دعاوی مدنی .
- روند تفتیش قضایی عادی و اقتضایی .
- تجدید نظر بر احکام نهایی محاکم .

- جنددر و جنسیت

- و برنامه عمل قوه قضائیه

برعلاوه با عقد تفاهم نامه دیگر با رادیو افغانستان ، انجام مصاحبه ها در راستای آگاهی عامه از طریق رادیو افغانستان نیز آغاز گردیده که از آغاز سال ۱۳۹۵ هفته یک مصاحبه و در مجموع ۱۵۰ برنامه رادیویی ثبت و نشر گردیده که موارد مصاحبه ها مطابق به روحیه مصاحبه های تلویزیونی تنظیم گردیده است به همین ترتیب ریاست های محاکم استیناف ولایات نیز به تاسی از هدایت شورای عالی ستره محکمه مصاحبه های تلویزیونی را از طریق رادیو تلویزیون های ملی ولایات مربوط انجام داده و گزارش انرا به مرکز ارسال داشته اند که ارقام عمومی این مصاحبه ها در بخش ولایات طی چهار سال گذشته به ۱۴۰ مصاحبه میرسد که روس آن را مسایلی چون صلح و حکمیت دردعاوی مدنی ، ساختار و تشکیلات قوه قضائیه و صلاحیتهای آن ، شهود و شهادت ، تاریخچه وکالت ، ترتیب انواع وثایق شرعی و ترتیب مشی ، جرم زنا و حرمت جرم زنا ، فساد اداری ، نقش رسانه ها و علما در مبارزه بافساد اداری ، پدیده قاچاق و پیامد های حقوق و جزایی مرتبط به ان ، طرز رسیده گی قضایای مدنی و حقوق عامه ، احکام میراث ازدیدگاه فقه اسلامی ، رسیده گی به تخلفات اطفال ، عقوبات شرعی ، اهمیت و ارزش اسناد رسمی و طرز ترتیب آن ، حدود ، قصاص و دیت از دیدگاه فقه اسلامی ، مسکرات ازدیدگاه اسلام

، عدالت - قضاوت و شهادت ، حقوق زنان از منظر شریعت و قوانین نافذه ، جرم شناسی ، حالات انحلال عقد ازدواج ، عوامل افزایش عواید محاکم، مبادی دعوی حقوقی ، مشروعیت توقیف ، حقوق جزا و دعوای حق الله و حق العبد ، ارزش فیصله های قطعی محاکم ، جرایم و میعاد رسیده گی به انها ، اهمیت قانون و عناصر متشکله جرم و شخصیت مجرم ، همکاری مردم در مسیر مبارزه با فساد اداری ، معرفی کودکان جزاء ، جرایم علیه محیط زیست ، جایگاه و فضیلت قضاء از منظر دین مبین اسلام و بحث استقلالیت قوه قضائیه مطابق قانون اساسی کشور و سایر مسایل مورد علاقه قلمندی عامه تشکیل داده است .

همچنان بر مبنای هدایت شورای عالی حاکمیت قانون تحت ریاست جلالتماب رئیس جمهوری اسلامی افغانستان ، ستره محکمه گزارش اجراءات در قبال مبارزه با فساد اداری در قوه قضائیه را از طریق روزنامه ملی انیس نیز به نشر رسانیده تا همه احاد جامعه به شمول اهل مطبوعات و رسانه ها آگاهی از اجراءات و اقدامات ستره محکمه اطلاع حاصل بدارند.

ج : انتشارات قضایی

- مجله قضا :

طی چهار سال جمعاً در ۴۸ شماره مجله قضا که به تیراژ ۱۴۴ هزار شماره به نشر رسیده ، مجموعاً ۳۴۱ مضمون تحقیقی و علمی مشتمل بر

۶۶ مضمون فقهی ، ۱۲۰ مضمون قضایی ، حقوقی و قانونی ، ۷۴ مضمون جزایی ، ۸۱ مضمون مدنی و ۹۰ گزارش مهم مشمول متحد المالهای ستره محکمه ، جداول مربوط به رسیده گی قضایای خشونت علیه زن و تجاوزات جنسی طی چهار سال ، تعدیلات و ضمایم قوانین و اجراءات محاکم مبارزه با فساد اداری و مواد مخدر ، اصول بنگلور و اصول استانبول در اجراءات قضایی انتشار یافته است .

همچنان در برخی از شماره های مجله قضاء به منظور رفع ضرورت محاکم کشور قانون جدید تنظیم امور زمینداری ، مقرر تعلیمات قضایی ، مقرر سیستم اداری و طرز العمل کمیته عالی هماهنگی ادارات عدلی و قضایی محاکم منتشر گردیده است .

گفتنی است که نشر مضامین در مجله قضاء بعد از ابراز نظر هیئات تحریر مجله قضاء صورت میگیرد.

- جریده میزان :

در ۱۴۴ شماره جریده میزان که به تیراژ مجموعی ۴۳۲ هزار نسخه منتشر گردیده ، گزارشات مربوط به جلسات شورای عالی ستره محکمه ، ملاقاتهای رئیس ستره محکمه با مقامات ملی و بین المللی ، مسافرت های رسمی قضات و دستاورد های آن ، متحد المالهای قضایی ، تصامیم جلسات کمیسیون های هماهنگی ارگانهای عدلی و قضایی در مرکز و ولایات ، گزارش مربوط به ورکشاپهای قضایی ، فیصله های جزایی

محاكم ، نمونه هایی از فیصله های قضایی محاکم ، گزارشهای کاری محاکم ، انعکاس جلسات اداری و قضایی در محاکم استیناف ، تدویر جلسات علنی قضایی ، فعالیت کمیسیون های سمع شکایات محاکم استیناف ، گزارشهای بازدید روسای محاکم استیناف از محلات سلب آزادی ، مراکز اصلاح و تربیت اطفال و محاکم ابتدائیه و لسوالی ها و سایر رویداد های قضایی به نشر رسیده است .

- بولتن خبری (د قضائیه خواک خاصه خپرونه) :

بولتن خبری ویا «د قضائیه خواک خاصه خپرونه» به تجویز مقام ستره محکمه جمهوری اسلامی افغانستان به منظور آگاهی عامه و مراجع مربوط در زمینه های اصلاح اداره ، مبارزه با فساد اداری ، جرایم مواد مخدر و به مقصد توضیح فعالیت های قوه قضائیه در موارد فوق و بازتاب شفافیت کاری ، در پهلوی مجله قضا و جریده میزان به زبان انگلیسی انتشار میابد که به تیراژ ماهوار آن یک هزار نسخه بوده که در چهار سال ۴۸ شماره به تیراژ ۴۸ هزار نسخه طبع و به اختیار سفارتهای کشورهای خارجی در کابل ، موسسات و نماینده گی های سیاسی این کشور ها در کابل ، به برخی از سفارت های جمهوری اسلامی افغانستان مقیم کشورهای خارج به شمول بخشهای انکشافی ملل متحد و سایر موسسات همکار خارجی در ولایات کشور ارسال گردیده است تا از فعالیت ها و

دستاوردهای قوه قضائیه اطلاعات لازم بدست آورند . که این هدف به گونه مطلوب حاصل گردیده است .

سایر فعالیت های فرهنگی و نشراتی را میتوان چنین برشمرد :

۱- بنابر تجویز شورای عالی ستره محکمه ، سیستم ویدیو کنفرانس عجلتاً در زون های کشور فعال گردیده و در ششماه دوم سال ۱۳۹۷ در جریان تدویر جلسات شورای عالی ستره محکمه گزارش اجراءات محاکم استیناف ولایات هرات، بلخ ، کندهار ، ننگرهار ، پکتیا و کندز استماع و ضمن تمجید از اجراءات به موقع و سالم این محاکم به منظور رفع مشکلات و حل پیشنهادات شان به امریت عمومی اداری قوه قضائیه هدايات لازم صادر گردیده است و پروسه گزارشگیری از طریق ویدیو کنفرانس ادامه دارد .

۲- طی چهار سال گذشته متحد المالهای ستره محکمه مربوط سالهای ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۳ ، اسناد و مصوبات سیمینار عالی قضایی حوت ۱۳۹۵ ، متحد المالهای ۱۳۹۴ الی ۱۳۹۷ شورای عالی ستره محکمه و نمونه های انتخابی فیصله های قطعی و نهایی جزایی ، مدنی و تجارتي در مجلد های جداگانه چاپ و به هدف تامین رویه واحد قضایی به اختیار تمامی محاکم و همچنان به کمیت معین به اختیار ادارات عدلی و قضایی و کتابخانه های دولتی توزیع گردیده است .

- ۳- استدیو های رادیو و تلویزیون در مقر ستره محکمه فعال بوده و تمامی برنامه های معارف قضایی درهمین استدیو ها ثبت و بعد از ادیت غرض نشر به تلویزیون محترم ملی فرستاده میشوند .
- ۴- از طریق یونت فلمبرداری ریاست نشرات تمامی جلسات شورای عالی ستره محکمه ، ملاقات ها ، کنفرانسها ، سیمینار ها ، کنفرانسهای مطبوعاتی ، و جلسات علنی قضایی محاکم را عند الاقتضاء تحت پوشش قرار داده شده اند .
- ۵- ۴۸ شماره مجله قضا به کمیت ۱۴۴ هزارنسخه ، ۱۴۴ شماره جریده میزان به کمیت ۴۳۲ هزار نسخه ، ۴۸ شماره بولتن خبری به کمیت ۴۸ هزار نسخه و اضافه ازده هزار نسخه سایر نشریات که درمجموع رقم بالاتر از ششصد هزارنسخه را احتوا مینماید ، به محاکم و مراجع مربوط توزیع گردیده که نمایانگر روند سالم توزیع میباشد .
- ۶- کتابخانه قضاء با داشتن اضافه از شش هزار جلد کتب متنوع علمی ، تحقیقی ، فقهی ، قانونی ، قضایی ، حقوقی ، السنه ، تاریخی ، ادبی ، اجتماعی و غیره به گونه استندرد و با سهولت های یک کتابخانه معیاری تنظیم گردیده و بروی مطالعه کننده گان مفتوح است ، کتابهای این کتابخانه در اواخر سال ۱۳۹۷ با تقبل زحمات توسط پرسونل ان شامل دیتابیس گردیده است .

۷- بخش طباعتی ، گستر و صحافی نیز فعال بوده و فرمایشات اداره مشمول گستر ، فوتوکپی و صحافی با استفاده از امکانات دست داشته این بخشها اجرا میگردد ، ارائه خدمات بخش گستر طی چهار سال گذشته به شمول فوتوکپی و تکثیر لکچر های درسی تعلیمات قضایی به اضافه از پنجمصد هزار ورق رسیده و همچنان صحافت کتابها ، کلکسیون ها و دفاتر مندرس سوانح قضات و کارمندان اداری و نیز صحافی کننده های فرسوده وثایق درمخزن وثایق ولایت کابل از جمله وظایف بخش صحافی است که متداوماً جریان دارد .

قسمت چهارم : انجام سفر های خارجی

توسعه روابط بین المللی قوه قضائیه از اولویت های مهم نظام قضایی است ، بر همین مبنا در جریان چهار سال گذشته به هدف اشتراک در کنفرانسهای مهم بین المللی ، سیمینارها و ورکشاپهای بین المللی و منطقوی دارای اجندا های حقوقی ، قانونی و قضایی ، بازدید از نهاد ها و سیستم های حقوقی و قضایی کشور ها ، تبادل تجارب قضایی ، و همچنان آموزشهای مسلکی و تخصصی فرصت ها و زمینه های بیشماری که بیشتر متکی به دعوتنامه های رسمی کشورها بوده به اختیار ستره محکمه قرار داده شده است .

مسا فرت ها به این منظور به کشور های هندوستان ، ایالات متحده امریکا ، سریلانکا ، مالیزیا ، انگلستان ، ترکیه ، چین ، ازبکستان ، تایلند ،

نیپال ، فرانسه ، اطریش ، پاکستان ، امارات متحده عربی ، آلمان ، مصر ، تاجیکستان ، بنگله دیش ، ایران ، فلیپین ، برازیل ، میانمار ، جورجیا ، قزاقستان ، ایتالیا ، هانکانگ ، اندونیزیا و سنگاپور صورت گرفته و اشتراک کننده گان درین سفر ها تصویری از قوه قضائیه افغانستان را به اشتراک کننده گان این کنفرانسها ، سیمینار ها ، ورکشاپها و سمپوزیم ها به نمایش گذاشته اند .

فضیلت‌ماب رئیس ستره محکمه درحاشیه این سفر ها ، بعضاً با برخی از قاضی القضاات ها و روسای ستره محکمه کشور ها ملاقات بعمل آورده و خواهان توسعه روابط متقابل قضایی گردیده اند که نتایجی راهم دربرداشته است ، بر علاوه اشتراک قضاات در برنامه های آموزشی ، تخصصی و مشاهدوی تاثیرات مثبتی در سطح د رک و بینش قضایی آنان داشته و به همین سبب است که رهبری قوه قضائیه تمامی تلاشهایش را بخرچ داده تا حد اقل زمینه های مسافرت قضاات به خارج از کشور به هدف درک بهتر از وضعیت نظام های حقوقی و قضایی کشور های مختلف و استفاده مطلوب از تجارب سفر در عرصه کاری فراهم شود ، چنانچه ارزیابی ها و نظر سنجی های آموزشی نشان داده است که سفر قضاات به مقاصد فوق به خارج از کشور اثرات مفید و مثبتی در کرکتر و رشد شخصیت آنان داشته و نسبت به برنامه های آموزشی داخلی موثر تر بوده است .

- اینک کرونولوژی سفر های قضایی طی چهار سال گذشته ذیلاً از نظر میگذرد :
- ۱- اشتراک در پروگرام حل بدیل منازعه (Alternative Dispute Resolution) به کشور ایتالیا از تاریخ ۱۰ الی ۱۶ حوت ۱۳۹۴.
  - ۲- اشتراک در چهارمین نشست میز گرد کشورهای جنوب آسیا منعقد در کشور نیپال به تاریخ ۲۸ الی ۲۹ نوامبر ۲۰۱۵.
  - ۳- بازدید از اکادمی عدلی وقضائی مبارزه با جرایم علیه امنیت داخلی وخارجی کشور ترکیه از تاریخ ۲۳ الی ۲۹ حوت ۱۳۹۴.
  - ۴- اشتراک در نشست منعقد مقرر سازمان ملل متحد در شهر نیویارک به تاریخ ۱۰ مارچ ۲۰۱۶.
  - ۵- اشتراک در کنفرانس محاکم اداری از تاریخ ۱۹ الی ۲۰ اکتوبر ۲۰۱۵.
  - ۶- اشتراک در ورکشاپ همکاری روی برنامه های عدلی وقضائی حال وآینده در کشور سریلانکا از تاریخ ۲۸ فبروری الی ۲ مارچ ۲۰۱۶.
  - ۷- اشتراک در اولین نشست سران قضات آسیا پسفیک از تاریخ ۲۶ الی ۲۹ اکتوبر ۲۰۱۵.
  - ۸- اشتراک در پنجمین کورس آموزشی تحقیقات سلاح هستوی ورادیولوژیکی از تاریخ ۲۷ الی ۳۱ جولای ۲۰۱۵.

- ۹- اشتراک در ششمین نشست اعضای سارک منعقد شده جمهوری اسلامی پاکستان از تاریخ ۱۹ الی ۲۰ سپتامبر ۲۰۱۵.
- ۱۰- اشتراک در برنامه آموزشی (گزینه های جانشینی حبس) از تاریخ ۱ الی ۵ جون ۲۰۱۵ در کشور فرانسه .
- ۱۱- سفر به کشور اتریش غرض اشتراک در نشست مشترک متخصصین عدلی و قضایی از تاریخ ۸ الی ۱۲ جون ۲۰۱۵.
- ۱۲- سفر به کشور تایلند به منظور اشتراک در ورکشاپ منطقه ای برای قضات ، خارنوالان و افسران پولیس کشورهای جنوب آسیا از تاریخ ۱۹ الی ۲۱ اکتوبر ۲۰۱۵.
- ۱۳- سفر به کشور هند به هدف اشتراک در ورکشاپ قانون تمویل تروریزم از تاریخ ۹ الی ۱۱ نوامبر ۲۰۱۵.
- ۱۴- اشتراک در برنامه رهبری منعقد شده آیالات متحده امریکا از تاریخ ۱۵ اگست الی ۵ سپتامبر ۲۰۱۵.
- ۱۵- اشتراک در ورکشاپ سازمان سارک منعقد شده هندوستان از تاریخ ۲۷ الی ۲۹ جولای ۲۰۱۵.
- ۱۶- اشتراک در برنامه آموزشی جرایم پول شوئی از تاریخ ۵ الی ۱۳ فبروری ۲۰۱۶ به کشور انگلستان .

- ۱۷ - اشتراک در برنامه آموزشی برای قضات ستره محکمه کشورهای عضو سارک به کشور هندوستان از تاریخ ۱۳ تا تاریخ ۱۶ فبروری ۲۰۱۶.
- ۱۸ - اشتراک در ورکشاپ حمایت از قربانیان تروریسم در کشور امارات متحده عربی از تاریخ ۲۱ الی ۲۲ جنوری ۲۰۱۶.
- ۱۹ - اشتراک در ورکشاپ بحث درباره برنامه های فعلی و آینده در کشور سریلانکا به تاریخ ۲۸ فبروری ۲۰۱۶.
- ۲۰ - اشتراک در ورکشاپ کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد اداری و جرایم سازمان یافته فراملی بخاطر اشتراک در طرح پیش نویس قانون جزاء افغانستان در کشور مالیزیا از تاریخ ۲۴ الی ۲۸ ۱۳۹۴.
- ۲۱ - اشتراک در تریننگ حکومت داری الکترونیکی به کشور هندوستان از تاریخ ۵ الی ۲۰ مارچ ۲۰۱۶
- ۲۲ - اشتراک در ورکشاپ (CLDP) در کشور ترکیه از تاریخ ۲۸ می الی ۴ جون ۲۰۱۵.
- ۲۳ - اشتراک در برنامه رهبری به کشور ایالات متحده امریکا از تاریخ ۲۶ می الی ۱۲ جون ۲۰۱۶.
- ۲۴ - اشتراک در برنامه آموزشی ITEC به کشور هندوستان از تاریخ ۴ جنوری ۱۳ مارچ ۲۰۱۶.

- ۲۵ - اشتراک درسومین سمپوزیم قضات آسیا پیرامون محیط زیست به کشورفلیپین .
- ۲۶ - سفر به کشور ترکیه غرض اشتراک درمجمع بین المللی استانبول .
- ۲۷ - سفر به کشور آلمان جهت اشتراک در کنفرانس کارشیوه نهادی ازتطبیق ونظارت قانون اساسی .
- ۲۸ - سفر به کشورهندوستان وشرکت درهفدهمین کنفرانس قاضی القضاات های جهان .
- ۲۹ - سفر به کشور برازیل وشرکت دردومین کنفرانس بین المللی دسترسی به خدمات عدلی .
- ۳۰ - سفر به کشور بنگله دیش و اشتراک در کنفرانس محیط زیست وتغیر اقلیم .
- ۳۱ - سفر به کشور ترکیه جهت بازدید ازیسیستم کادستر و اجرای قبله جات جات .
- ۳۲ - سفر به کشور ترکیه غرض شرکت درکنفرانس سکتور عدلی افراد زیورسن .
- ۳۳ - سفر(۳۴) تن از قضات محاکم مرکز وولایات به کشور مصر بتاريخ ۲۹ میزان الی ۱۶ عقرب سال ۱۳۹۵ واشتراک شان دربرنامه

- آموزشی اختصاصی بخشهای مدنی ، جزایی و تجارتی درمرکز تعلیمات قضایی قاهره .
- ۳۴ - سفر به کشور اطریش جهت اشتراک در ورکشاپ مبارزه با تروریسم .
- ۳۵ - سفر به کشور تاجکستان غرض اشتراک در ورکشاپ معاهدات حقوقی بین المللی .
- ۳۶ - سفر به کشور نیپال جهت اشتراک در برنامه حقوق بین المللی بشر دوستانه .
- ۳۷ - سفر به کشور سریلانکا و اشتراک در ورکشاپ منطقه یی برای قضات .
- ۳۸ - سفر به امارات متحده عربی و اشتراک در برنامه ارتقا ظرفیت قضائی .
- ۳۹ - سفر به کشور ایران جهت شرکت در برنامه تسوید قانون اصول محاکمات اداری برای افغانستان .
- ۴۰ - سفر به کشور آلمان غرض اشتراک در برنامه تسوید قانون اصول محاکمات اداری برای افغانستان .
- ۴۱ - سفر به کشور سریلانکا در برنامه بررسی نحوه کمک های کشور امریکا در بخش عدلی و قضائی .
- ۴۲ - سفر به کشور مالیزیا غرض شرکت در برنامه آموزشی .

۴۳ - اشتراک در کنفرانس (World confrence on Environment) بتاريخ ۲۵ الى ۲۶ مارچ ۲۰۱۷ . به کشور هندوستان .

۴۴ - سفر به کشور چین پیرامون موضوع (نمایشگاه فرهنگ قضائی) چین از تاریخ ۷ الى ۱۰ جون ۲۰۱۷

۴۵ - سفر به به کشور هندوستان غرض شرکت در (هجدهمین کنفرانس بین المللی روسای ستره محکمه جهان) از ۸ الى ۱۴ نوامبر ۲۰۱۷ .

۴۶ - سفر به کشور هالند غرض شرکت در برنامه (judicial Seminar and ceremony for opening and international criminal court) .

۴۷ - سفر به کشور اتریش غرض شرکت در (کنفرانس بین المللی قضائی) در ماه اپریل سال ۲۰۱۸ .

۴۸ - سفر ۱ به کشور چایان غرض شرکت در (هفدهمین کنفرانس قاضی القضاات های آسیا پسفیک) از تاریخ ۱۸ الى ۲۱ سپتمبر ۲۰۱۷ .

۴۹ - سفر به کشور ایتالیـا غرض شرکت در برنامه (Justice trining transitional program) بتاريخ ۲۴ سپتمبر ۲۰۱۷ .

۵۰ - شرکت به (دومین نشست قضائی آسیا پسفیک) بتاريخ ۱۶ الى ۱۹ اکتوبر ۲۰۱۷ .

- ۵۱ - سفر رسمی به کشور المان غرض شرکت در برنامه Afghanistan then second meeting in ۲۰۱۷ of drafting committee of admenstration procedure
- ۵۲ - سفر به کشور اندونیزیا غرض شرکت در (برنامه آموزشی مبارزه علیه جرایم پول شوئی) از تاریخ ۲۱ الی ۲۸ جولای ۲۰۱۷.
- ۵۳ - شرکت در (چهارمین نشست قانون اصول محاکمات اداری) بتاريخ ۶ الی ۱۱ دسمبر ۲۰۱۷ در کشور هند.
- ۵۴ - اشتراک در ورکشاپ (مبارزه علیه جرایم پول شوئی) از تاریخ ۱۷ الی ۲۵ نوامبر ۲۰۱۷ منعقد در کشور اندونیزیا .
- ۵۵ - شرکت در برنامه (جرایم تروریستی و قاچاق انسان) از تاریخ ۲۶ نوامبر الی ۱ دسمبر ۲۰۱۷ در کشور ترکیه
- ۵۶ - سفر به کشور چین غرض شرکت در برنامه (تطهیر پول) از تاریخ ۱۱ الی ۱۲ جنوری ۲۰۱۸.
- ۵۷ - سفر به کشور تاجکستان غرض اشتراک در (کمیته تسوید قانون اداری) از تاریخ ۱۵ الی ۱۸ اکتوبر ۲۰۱۷.
- ۵۸ - سفر به کشور مالیزیا پیرامون موضوع (مبارزه با فساد اداری) از تاریخ ۲۶ الی ۳۰ مارچ ۲۰۱۸.
- ۵۹ - سفر به کشور سنگاپور غرض اشتراک در برنامه آموزشی از تاریخ ۱۰ الی ۱۴ جولای ۲۰۱۷.

- ۶۰ - سفر به کشور چین غرض شرکت درنامه (ابتکار عمل، RgB) ازتاریخ ۸ الی ۳۰ اکتوبر ۲۰۱۷
- ۶۱ - سفر به کشور چین غرض شرکت دربرنامه (تقویب همکاری های قضائی میان چین و افغانستان) ازتاریخ ۱۷ الی ۲۷ جنوری ۲۰۱۸.
- ۶۲ - سفر به کشورچین از تاریخ ۲۳الی۲۷ می ۲۰۱۸ به منظور اشتراک در سیزدهمین کنفرانس قضات کشورهای ناظر سازمان همکاری های شانگهای .
- ۶۳ - شرکت دربرنامه آموزشی بتاریخ ۱ الی ۱۵ می ۲۰۱۸ درشهر تبلیس کشور جورجیا .
- ۶۴ - اشتراک دربرنامه تحت عنوان رهبری ومدیریت بتاریخ ۲۷ اپریل الی ۴ می ۲۰۱۸ درشهر الماتای کشور قزاقستان
- ۶۵ - سفر به کشورهندوستان بتاریخ ۲۲ الی ۲۳ اپریل ۲۰۱۸.
- ۶۶ - سفر به کشور مالیزیا به هدف اشتراک دربرنامه تحت عنوان مبارز با فساد اداری .
- درین برنامه های سفری که به منظور اشتراک در سیمینار ها ، کنفرانس های بین المللی ، ورکشاپهای قضایی ، پروگرام های آموزشی تخصصی، تبادل تجارب ، بازدید های مشاهداتی و دیدار از سیستم های حقوقی ، قضایی و مسایل قانونگزاری کشور های مختلف دنیا بوده درمجموع به تعداد (۱۸۰) تن از منسوبین قضایی و اداری ستره محکمه اشتراک

بعمل آورده اند که در کنفرانسهای مهم منطقوی و بین المللی فضیلت‌ماب قاضی القضاات و در سایر مسایل برخی از اعضای محترم شورای عالی ستره محکمه ، مستشاران قضایی ، روسای محاکم استیناف ، روسای ادارات مرکزی ، روسای محاکم ابتدائیه و قضاات محاکم و کارمندان اداری مرکز و ولایات اشتراک بعمل آورده و به نتایج مطلوبی دست یافته اند .

قسمت پنجم : عقد تفاهم نامه ها

ستره محکمه به منظور رسیده گی درست به اولویت هایی که در پیش رو دارد ، تلاش ورزیده تا درحالات مشخص تفاهم نامه های ملی و بین المللی را درجهت ایجاد فرصت های بیشتر همکاری درحمایت ازنظام قضایی با جوانب ذیدخل عقد نماید که این تفاهم نامه ها باآنکه درچهارچوب مکلفیت های دوجانبه تنظیم گردیده اند ، مفیدیت و موثریت لازم در مسیر حفظ منافع و تطبیق برنامه های قوه قضائیه داشته است که اینک روی تفاهم نامه هایی که درجریان چهار سال گذشته عقد گردیده ، مرور کوتاهی مینماییم :

۱ - تفاهم نامه میان ستره محکمه جمهوری اسلامی افغانستان و

ستره محکمه جمهوری مردم چین

روی تبادلات و همکاری های قضایی .

این تفاهم نامه در جریان سفرهئیات ستره محکمه در کنفرانس منطقوی قضایی کشورهای جنوب آسیا منعقدہ کشور چین در ۱۸ جوزاء سال ۱۳۹۶ میان فضیلتماہ قانونپوه سید یوسف حلیم رئیس ستره محکمه و آقای ژو کیانگ قاضی القضاات و رئیس ستره محکمه جمهوری مردم چین در شهر نینانگ ان کشور به امضاء رسید کہ متن آن بدون تلخیص به نشر میرسد :

((ستره محکمه جمهوری اسلامی افغانستان و محکمه عالی (ستره محکمه) جمهوری مردم چین (کہ منبعد درین تفاهم نامه به نام طرفین یا هردو جانب یاد میگردند) بادر نظر داشت اینکه همکاری های دوجانبه این دو کشور در بخش قضایی به توسط رابطہ دوستانه و پیشرفت مداوم هردو سیستم قضایی کمک و همکاری خواہند کرد و از انجائیکہ هردو جانب خواهان ایجاد و توسعه همکاری ها میان سیستم هایی قضایی هردو کشور میباشند ، رویاین تفاهم نامه کہ شامل مواد اتی میباشد ، توافق نموده اند:

ماده اول : قضاات هردو جانب در هر سطح میتوانند در حیطہ صلاحیت قضایی و در چوکات روابط دوستانه میان طرفین یا طرف مقابل به طور دوامدار جهت ترویج مبادلات و همکاری میان طرفین ، دیدار نمایند . هردو جانب میکانیزم بازدید متقابل را برای قضاات محاکم عالی هردو کشور ایجاد خواهند نمود .

ماده دوم: هردو جانب همکاری های عملی را مشخص و تقویت خواهند نمود که درپهلوی سایر چیزها شامل اصلاحات قضایی، شفافیت قضایی، اطلاعاتی کردن محکمه، اداره محکمه، آموزش قضات و تحقیق روی کمک و همکاری قضایی دو جانبه میباشد.

هردو جانب قضات خود را تشویق خواهند نمود تا در برنامه های آموزشی، سیمینارها و برنامه های کارآموزی شرکت نموده و یادر نهاد های (کالج) قضات، در حضور مقامات قضایی و یاسایر نهاد های جانب مقابل ارائه سخنرانی نموده و یا از محاکم مربوطه شان دیدار نمایند.

ماده سوم: هردو جانب موافقت مینمایند تا تصامیم مهم محکمه را باهمدیگر تبادل کرده و جهت تحقیق و کنار آمدن باموضوعات قضایی جهانی، باهمدیگر همکاری نمایند.

ماده چهارم: هردو جانب بر اساس کنوانسیون های بین المللی که مشترکاً به آن ملحق میباشد، و معاهداتی که بین افغانستان و چین نهایی شده است، به طور مداوم همکاری های قضایی را مستحکم مینمایند، ضمناً هردو جانب طی یک پروسه آسان در قسمت به رسمیت شناختن و تنفیذ احکامی که توسط محاکم این دو کشور بر اساس قوانین ملی شان صادر شده است، باهمدیگر همکاری مینمایند.

ماده پنجم: هردو جانب از هماهنگی و همکاری میان محاکم هردو کشور، در چهارچوب کاری چندین جانبه، حمایت مینمایند، و برای

اینکه به اساس قانون در حاکمیت بین المللی سهولت ایجاد نمایند ، ارتباطات و هماهنگی را در مباحث و مذاکرات قضایی در سطح منطقوی و بین المللی افزایش میدهند و با سایر کشور های جهان کار میکنند تا چالشهای قضایی معمول را حل نمایند .

ماده ششم : هرجانبی که به منظور اجرای این تفاهم از کشور مقابل دیدار مینماید، باید هزینه ترانسپورت بین المللی را پردازد ، هزینه های ناشی از اقامت این نماینده گان در هریک ازدو کشور باید به صورت واضح در مذاکرات میان هردو جانب و بر اساس اصل عمل متقابل مشخص گردد.

ماده هفتم : ریاست روابط خارجی ستره محکمه جمهوری اسلامی افغانستان و ریاست همکاری بین المللی محکمه عالی (ستره محکمه) جمهوری مردم چین ، نهاد های رابط در بخش تبادل و همکاری مشترک قضایی میان این دو کشور خواهند بود ، فورم ، محتویات ، موضوعات ، برنامه ، منابع مالی و توزیع آن و اشتراک کننده گان میادلات و همکاری مشترک قضایی باید توسط نهاد های رابط هردو کشور از قبل مشخص گردند .

ماده هشتم: این تفاهم نامه هیچگونه الزام قانونی یا تعهد قانونی را ایجاد نمی کند .

این تفاهم نامه بعد از تاریخ امضاء قابل اجرا می باشد ، هریک از طرفین میتوانند این تفاهم نامه را با اعلان کتبی فسخ نمایند ، این تفاهم نامه باید ششماه بعد از دریافت اعلان کتبی فوق الذکر فسخ گردد .

این تفاهم نامه در شهر نینگ کشور چین به تاریخ ۱۸ جوزای ۱۳۹۶ هجری شمسی مطابق به ۸ جون ۲۰۱۷ میلادی در دوزبان انگلیسی و چینیایی ترتیب گردید که هردو دارای عین موثریت و اعتبار میباشند.

بر مبنای همین تفاهم نامه طی سالهای ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ یکن از قضات به منظور اشتراک در برنامه تطهیر پول دعوت شده ، گروپ های پنج نفر و سه نفری از امرین بخشهای اداری به منظور اشتراک در برنامه های (ابتکار عمل) و (تقویت و همکاری های قضایی میان چین و افغانستان) به ان کشور سفر کرده و همچنان پنج تن از قضات افغان در سیمینار ۲۰۱۸ چین برای قضات کشورهای آسیایی دعوت و اشتراک بعمل آورده اند . به همین ترتیب با توجه به علاقمندی سفیر کشور چین در کابل پیشنهاد همکاری های مادی و تخنیکی در ساحات مشخص به ان سفارت تسلیم داده شده که با تطبیق ان همکاری ها در سطح بهتری قرار خواهند گرفت.

۲ - تفاهم نامه اعانه دولت ایالات متحده امریکا به ستره محکمه

ج. ۱.۱ :

این تفاهم نامه در اواسط سال ۲۰۱۷ میان سفارت ایالات متحده امریکا در کابل و امریت عمومی اداری قوه قضائیه به امضاء رسید . بر اساس این تفاهم نامه سفارت امریکا بادر نظر داشت مواد موافقتنامه دوجانبه در مورد تقویت و حمایت از برنامه های پولیس ، عدالت جنایی و مبارزه علیه مواد مخدر که به تاریخ ۹ مارچ ۲۰۰۶ توسط دولت ایالات متحده و دولت جمهوری اسلامی افغانستان به امضاء رسیده بود و به تاریخ ۱۸ دسامبر ۲۰۰۸ در آن تعدیل صورت گرفت ، ۱۳۰ قلم تجهیزات تکنالوژی معلوماتی ، فرنیچر ، وسایل ارتباطات ، لوازم دفتر و سایر وسایل الکترونیکی را که ارزش آن به یکصد و ده هزاردالر امریکایی میرسید ، به جانب ستره محکمه تسلیم داد و در ساحاتی که در تفاهم نامه وضاحت دارد مورد استفاده قرار گرفته اند .

۳ - یادداشت تفاهم ستره محکمه جمهوری اسلامی افغانستان و واحد حاکمیت قانون هیئت معاونت ملل متحد در افغانستان (یوناما) . این تفاهم نامه به تاریخ ۲۴ اپریل سال ۲۰۱۶ میان واحد حاکمیت قانون یوناما و امریت عمومی اداری قوه قضائیه به امضاء رسیده و اهداف و مقاصد آن چنین بیان شده است :

(هدف کلی این یادداشت تفاهم ایجاد یک سیستم همکاری دوجانبه میان دو سازمان است که بر اساس آن یوناما تعهدات خویش برای ارائه حمایت تخنیکی و کمک به ستره محکمه را انجام میدهد تا ستره محکمه

به نوبه خود بتواند جهت حل اختلافات و بهبود دسترسی به عدالت خدمات بهتری را به مردم ارائه دهد.)
همچنان طرفین درین سند توافق کرده اند که :
ستره محکمه :

- یک فرد رابط را که به صورت آسان قابل دسترس باشد تعیین خواهد کرد .

- به کارمندان دفاتر ساحوی / ولایتی خویش هدایت خواهد داد که به طور فعال در نشست های هماهنگی قضایی ولایتی اشتراک نمایند .
- در نیازسنجی ها ، اطلاعات تشکیلاتی و احصائیوی را ارائه خواهد کرد.

واحد حاکمیت قانون :

- حمایت تخنیکی و کمک به ستره محکمه ارائه خواهد کرد ، به شمول سند شورا های انکشافی که در سابق به نام برنامه اولویت ملی شماره ۵ یاد می شد . ستراتیژی مبارزه علیه فساد اداری ، اسناد مختلف استراتژیک و برنامه ریزی و تطبیق آن ، دستورالعمل ها معیاری ، کمک در مسایل مسئولیت پذیری داخلی و محرمانه بودن موکد چنین اسناد را تضمین خواهد کرد .

- مشارکت ستره محکمه در نشست های مورد تمویل کننده گان را که به ریاست مشترک این واحد تدویر میگردد ، تسهیل خواهد کرد .

- از طریق دفاتر سا حوی خویش کمک لا زم برای برگزاری نشست های هماهنگی قضایی ولایتی به رهبری یکی از روسای محاکم ولایتی راکه تمام نهاد های قضایی را جهت بحث درمورد ارائه خدمات عدلی و قضایی در سطح ساحوی / ولایتی گرد هم میاورد به صورت مداوم ارائه خواهد داد .

- در صورت تقاضا ازسوی ستره محکمه مشوره های کار شناسی تخنیکی را ارائه خواهند کرد .

بر اساس این یادداشت تفاهم روابط و هماهنگی بیشتر با بخش حاکمیت قانون یوناما ایجاد گردیده و این سازمان در زمینه انتقال قضات به ولایاتی که پرواز های دولتی فعال نیستند و برعکس ان از طریق هوایی همکاری نموده و اخیراً در برگزاری یک سیمینار عالی در رابطه به کود جزاء در مرکز و تدویر سیمینار های مشابه در زونهای کشور به منظور آگاهی قضات از کود جزا و دریافت مشکلات عملی این کود سهم فعال داشته است .

۴ - تفاهم نامه میان ستره محکمه و سازمان بین المللی انکشاف حقوق (IDLO) :

این تفاهم نامه به تاریخ ۹ حمل ۱۳۹۵ میان ستره محکمه و سازمان آیدلو به امضاء رسیده است . هدف این تفاهم نامه ایجاد چهارچوب همکاری میان ستره محکمه و آیدلو جهت نایل شدن به اهداف مشترک

عمده تا تسریع رشد مسلکی قضات در افغانستان و کمک به ستره محکمه جهت توسعه و تدویر فعالیت های ارتقای ظرفیت مسلکی توام با کاهش اتکاء به حمایت کننده گان بین المللی میباشد .

درین سند آیدلو توافق نموده است تا :

- نصاب برنامه ستاژ قضایی و آموزش داخل خدمت در زمینه قوانین مدنی و تجارتی را ۱۱ رزیابی نماید .
- ظرفیت های کارمندان ریاست تعلیمات قضایی را در عرصه تهیه و توسعه نصاب آموزشی ارزیابی نماید .
- حمایت مالی را برای ۱۶ آموزگار ریاست تعلیمات قضایی و یاد دیگر قضات را بر اساس معیار انتخاب و گزینش آیدلو و ستره محکمه برای تکمیل دروس ماستری در رشته حقوق در دانشگاه های مقیم کابل که وسط آیدلو انتخاب گردیده اند ، فراهم نماید .
- مساعدت مالی به ۳۱۶ محصل سمستر دوم دوره سی ام ستاژ قضایی را در روز هایی که در درسها اشتراک مینمایند ، فراهم نماید .
- همچنان ستره محکمه موظف به این همکاری ها شده است :
- با آیدلو در اجرای ارزیابی ها همکاری نماید .
- یک فهرست ۲۰ نفره از کارمندان ستره محکمه منجمله (آموزگاران ریاست تعلیمات قضایی) را برای شرکت در برنامه ماستری حقوق ، مطابق معیارهای گزینش آیدلو و ستره محکمه تهیه نماید .

- با آیدلو در عرصه ارائه معلومات همکاری کند تا این سازمان بتواند شانزده نفر نا مزد ماستری حقوق را بر اساس فهرست بیست نفره تهیه شده از جانب ستره محکمه انتخاب نماید .
  - دسترسی به معلومات شخصی ضروری محصیلن دوره ستاژ را به منظور اجرای پروسیجر های مالی و اداری به آیدلو فراهم نماید .
  - نصاب آموزشی و تقسیم اوقات برنامه ستاژ را تهیه و تنظیم نماید.
- طبق این تفاهم نامه که تا سال ۲۰۱۷ اعتبار داشته سازمان مذکور زمینه تحصیل یکعده از قضات را در برنامه های ماستری فراهم کرده و نیز همکاری های پلان شده با ریاست تعلیمات قضایی داشته که در ساحات پلانی تعهدات شانرا ایفا کرده اند .
- ۵ - موافقتنامه همکاری میان ستره محکمه و وزارت مالیه در رابطه به ایجاد

و تطبیق سیستم ERP (اسان خدمت) :

طبق فیصله جلسه شماره ۳۸ مورخ ۱۱/۱۱/۱۳۹۴ کابینه جمهوری اسلامی افغانستان و هدایت جلالتماب رئیس جمهوری اسلامی افغانستان برنامه اسان خدمت (One-stop shop) جهت نوسازی ، ساده سازی و سرعت بخشیدن پروسه های عرضه خدمات عامه ، درچوکات وزارت مالیه آغاز به کارنموده است که طرح برنامه اسان خدمت درجلسه شماره

۱۱ مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۲۹ شورای عالی اقتصادی به تصویب رسید . وزارت مالیه کشور به تاریخ ۲۲ سرطان سال ۱۳۹۵ تفاهم نامه همکاری راغرض تطبیق این طرح با دولت اذربائیجان که برنامه متدکرة را موفقانه در کشور خویش تطبیق نموده و درین راستا از تجارب کافی برخوردار میباشد ، امضاء نمود .

چون ساده سازی پروسه های کاری و الکترونیکی سازی خدمات عامه یکی از اهداف عمده برنامه اسان خدمت میباشد ، همین دلیل اداره اسان خدمت در حل مشکل سیستم های تکنالوژی معلوماتی ستره محکمه همکاری مینماید ، بنابر این ستره محکمه جمهوری اسلامی افغانستان و اداره اسان خدمت وزارت مالیه به تاریخ ۳۱ سرطان ۱۳۹۶ موافقتنامه ای را به امضاء رسانیدند که دران هدف همکاری ایجاد و تطبیق سیستم AsanERP ، ارتقای ظرفیت کارمندان اداری و عملیاتی ستره محکمه مطابق سیستم ایجاد شده و مدیریت تنظیم امورکاری مطابق به سیستم ایجاد شده بیان شده و مسئولیت های اداره آسان خدمت به طور ذیل مشخص شده است :

- ۱- مطالعه ، تحلیل و ارزیابی غرض تشخیص نیازمندی های ایجاد سیستم اداری و عملیاتی ستره محکمه .
- ۲- ترتیب طرح برای الکترونیکی سازی سیستم عملیاتی و اداری ستره محکمه .

- ۳- برآورد نیازمندی ها غرض خرید تجهیزات ، سخت افزارها و نرم افزار های وابسته به سیستم .
- ۴- ایجاد سیستم واحد که پاسخگوی تمام نیازمندی های اداری و عملیاتی ستره محکمه باشد .
- ۵- ایجاد ساختارهای نرم افزاری و سخت افزاری برای ستره محکمه.
- ۶- تربیه مسلکی و تخنیکی تیم های فنی ستره محکمه با سیستم های ایجاد شده و آماده ساختن تیم فنی ستره محکمه برای استفاده و مدیریت سیستم جدید .
- ۷- ارتقا ظرفیت کارمندان اداری و عملیاتی ستره محکمه .
- ۸- نیازسنجی کارمندان تخنیکی و پیشنهاد استخدام آنها از طریق NTA.
- ۹- ارزیابی سیستم جدید غرض تشخیص ، تصحیح و رفع مشکلات.
- ۱۰- در صورت ضرورت ارایه حمایه تخنیکی به ستره محکمه .
- ۱۱- اداره آسان خدمت مکلفیت دارد تا طرح تخنیکی ضم این موافقت نامه را تطبیق نماید و در مقابل آن مسئول میباشد .
- ۱۲- اداره آسان خدمت در ختم دوره دو ساله راپور موفقانه ختم کار (End of Assignment Report) را با تفصیل داده شده از مراحل این موافقت نامه به ستره محکمه تسلیم میدهد .

۱۳ - اداره آسان خدمت تعهد میسپارد که از آغازالی انتها تمام اسناد ، مدارک ، معلومات ، رازو رمز ستره محکمه را محفوظ و مصئون نگهدارد و در صورت عدم نگهداری و مصئونیت مطابق قوانین نافذده کشور پاسخگو خواهد بود .

همچنان مسئولیت ستره محکمه طبق این موافقتنامه اجرای موارد ذیل است :

۱- ستره محکمه بعد از انفاذ این موافقتنامه با متخصصین اداره آسان خدمت همکاری همه جانبه مینماید تا مراحل تطبیق این موافقتنامه بشکل درست آن عمل گردد .

۲- ستره محکمه کارمندان خود را که با وسایل تکنالوژی معلوماتی بلدیت دارند به اداره آسان خدمت غرض آموزش سیستم های جدید معرفی مینماید .

۳- ستره محکمه کارمندان تخنیکی را طبق پیشنهاد متخصصین آسان خدمت از طریق NTA استخدام مینماید .

۴- ستره محکمه به اسرع وقت سخت افزار و لیسنسهای لازم را که از طرف متخصصین آسان خدمت غرض تطبیق سیستم پیشنهاد میگردد ، خریداری مینماید .

۵- ستره محکمه وقتاً فوقتاً در صورت بروز و ملاحظه مشکلات در رابطه به نوع و مشخصات مشکل به اداره آسان خدمت گزارش میدهد تا مشکل توسط کارمندان فنی اداره آسان خدمت مرفوع گردد. این موافقتنامه درده ماده به امضا رسیده و مدت اعتبار آن دوسال پیش بینی گردیده است .

براساس این تفاهم نامه ستره محکمه نخست تمامی تجهیزات مورد ضرورت این دفتر شامل کمپیوتر ، پرینتر و لوازم کاری را فراهم نموده و یکعه از کارمندان را با ایجاد یک دفتر جداگانه به کار گماشت که در مشوره با مشاور بخش اسان خدمت وزارت محترم مخابرات و ظایف مربوطه را دنبال مینمایند ، این پروژه نخست سیستم مدیریت منابع بشری یا HRMIS را تحت کار قراردادده و الی اخیر سال ۱۳۹۷ دوسیه های سوانح مجموعاً ۶۳۶۲ قاضی ، کارمندان اداری و خدماتی مرکز وولایات و نیز ارزیابی اجراءات ۳۸۸ تن از کارمندانی را که از طریق اصلاحات اداری تقرر حاصل نموده اند شامل سیستم نموده و فعلاً چگونگی صحت ثبت انها در دیتابیس تحت بررسی و نظارت قرارداد و ثبت راپور های عمومی

HRMIS وواگذاری تیم تخنیکی به این سیستم از جمله وظایف بعدی این بخش است .

۶ - تفاهم نامه همکاری های مشترک هفت جانبه جهت بهبود و تعمیم فعالیت های کلینیک های حقوقی :

این تفاهم نامه در ماه حمل ۱۳۹۷ میان ستاره محکمه ، لوی خارنوالی ، وزارت عدلیه ، وزارت امور داخله ، وزارت تحصیلات عالی ، انجمن مستقل وکلای مدافع و ایشیا فوندیشن یا بنیاد آسیا در سیزده ماده به امضاء رسیده و مدت اعتبار آن پنج سال پیش بینی شده است .

پس از یک مقدمه ، اهداف تفاهم نامه چنین تعریف شده است :

تقویت نقش کلینیک های حقوقی در امر ارتقای دانش و مهارت های عملی محصلان حقوق و شرعیات پوهنتن های کشور ، تعیین ، تعریف و تشخیص جایگاه هریک از طرف های تفاهم نامه در قبال فعالیت های مربوط به کلینیک های حقوقی ، ایجاد بستر مناسب آموزش عملی و تخصصی برای محصلان با همکاری های عملی طرف های تفاهم نامه ، آموزش مهارت های عملی برای محصلان با در نظر داشت ماهیت و نوعیت آموزش متناسب به نقش و جایگاه یک و یا بیشتر طرف های تفاهم نامه و رفع به موقع موانع و چالشها در جهت نهادینه سازی کلینیک های حقوقی در سیستم آموزش پوهنتونها .

در ماده پنجم این تفاهم نامه د رخصوص ستاره محکمه چنین آمده است :

به تاسی از حکم ماده ۱۱۷ قانون اساسی کشور ستاره محکمه به مثابه عالیترین نهاد در راس قوه قضائیه قرار دارد و سایر محاکم در تشکیل آن

مطابق احکام قوانین فعالیت مینمایند . ستره محکمه برای تطبیق حاکمیت قانون و تامین عدالت نقش عمده و به سزایی دارد . این نهاد برای نیل به اهداف ستراتیژیک خویش تلاشها و فعالیت های ثمر بخشی را انجام داده است با توجه به تخصصی و کاربردی بودن فعالیت های این نهاد جلیله ، ستره محکمه نیروی انسانی خویش را از میان فارغان رشته های شرعیات و حقوق تامین مینماید درحالیکه تقریباً تمامی مضامین ارائه شده دراین دو پوهنخی تیوریک بوده و اشخاص فوق از لحاظ کارکرد عملی با مشکلات مواجه میباشند ، کلینیک های حقوقی یکی از کوتاه ترین و موثر ترین راه ها برای بلند بردن مهارت های عملی این نیرو ها بوده و میتواند برای رسیدن به اهداف عالیه ان نهاد ازاین جهت کم کننده باشد.

چهارچوب همکاری :

۱- حفظ و افزایش دفاتر (کانتینر) درداخل تعمیر محاکم مرکز وولایات تاحدی که مانع فعالیت های روزمره محاکم نگردد ، به منظور ایجاد زمینه کار های عملی برای محصلان حقوق و شرعیات درکلینیک های حقوقی .

- ۲- تامین همکاری نهاد های قضایی در زمینه اجازة دادن به محصلان کلینیک های حقوقی به محاکم جهت اشتراک در جلسات قضایی مطابق احکام قانون و کانفرانس ها و آموزش طی مراحل اداری دوسیه ها .
  - ۳- اعزام قضات مجرب در محدوده امکانات در کلینیک های حقوقی جهت تدریس و مباحثات علمی مسلکی با محصلان و استادان عند المطالبه .
  - ۴- معرفی اشخاص بی بضاعت و نیازمند به کلینیک های حقوقی جهت اخذ مشوره حقوقی .
- درین تفاهم نامه چهارچوب همکاری های همه جوانب ذیدخل مشخص گردیده است .
- طبق ان ستره محکمه در زمینه همکاری لازم را مبذول داشته و محاکم استیناف ولایات در زمینه گذاشتن دفاتر کانتینری این بنیاد در احاطه محاکم همکاری نموده و زمینه را برای فعالیت انها به مقاصد فوق عملاً فراهم کرده و بارعایت پالیسی قوه قضائیه همکاری های لازم را مبذول داشته است .
- ۷- تفاهم درمورد تعیین جایگاه اداری و حقوقی سیستم مدیریت قضایای جزایی ، مدنی و تجارتی :

از انجائیکه سیستم مدیریت قضایا من حیث یک برنامه موثر به منظور ایجاد شفافیت ، پاسخگویی ، هماهنگی میان ادارات عدلی و قضایی و دسترسی آنی به معلومات قضایای جزایی ، مدنی و تجارتی میان ارگانهای عدلی و قضایی به رسمیت شناخته شده ، یک برنامه مفید برای تحکیم حاکمیت قانون و مبارزه با جرایم تشبیت گردیده و من حیث یک منبع موثق آماری به مقاصد تحلیل و ارزیابی قضایا در مراحل مختلف عدلی و قضایی مورد استفاده قرار میگیرد .

بناء ما مسئولین ادارات عدلی و قضایی به منظور مدیریت و نظارت بهتر سیستم و همچنان جهت تضمین ثبات آن در آینده روی موارد زیر ابراز توافق نمودیم :

۱- ستره محکمه جمهوری اسلامی افغانستان موافقه دارد تا سیستم مدیریت قضایا را بعد از تسلیمی آن به دولت افغانستان در حالی که عاری از چالشها و مشکلات فنی ، تخنیکی بوده و پاسخگو باشد ، مدیریت نماید . البته جزئیات این موضوع در زمان انتقال طی پروتوکول جداگانه میان طرفین تنظیم خواهد شد .

۲- مطابق به حکم مقام عالی ریاست جمهوری ، مقرر طرز استفاده مشترک از سیستم توسط دفتر حمایت سکتور عدلی در هماهنگی بانهاد های عدلی و قضایی طرح و بر مبنای آن طرز العملهای داخلی در هر ارگان به منظور حمایت ، تقویت و ارتقای ظرفیت سیستم وضع گردد .

۳- تمامی ادارات ذیدخل درین سیستم موافقه دارند تا همکاری شانرا در راستای ثبت و راجستر قضایا در مراحل کشف ، تحقیق و محاکمه همچنان با کمال مسئولیت پذیری مبذول بدارند تا این پروژه با همکاری و هماهنگی مشترک من حیث یک پروژه افغانی به گونه ثمر بخش به ارائه خدمات متوقعه پردازد .

۴- ادارات ذیدخل درین سیستم به منظور مدیریت موثر در زمینه ، تشکیل و بودجه لازم را در ادارات مربوط مدنظر میگیرند تا فعالیت سیستم در چهارچوب تشکیلات دولتی انتظام بهتریابد.

نوت : مقام عالی ریاست ج .ا.ا درین مورد با صدور حکم ، کمیته تشکیل و بودیجه را که در اداره امور فعالیت مینماید ، هدایت لازم اعطا خواهند فرمود .

۵- با همین روحیه دفتر حمایت سکتور عدلی میتواند در چهارچوب پلان پنج ساله انتقال صلاحیت که طبق آن تمامی صلاحیت های سیستم چون تمویل ، تجهیز و حفظ و مراقبت به طور مکمل از جانب دفتر حمایت سکتور عدلی افغانستان تدریجاً به جانب ستره محکمه و ارگانهای عدلی و قضایی انتقال مینماید ، کارهای مقدماتی را آغاز نماید .

۶- کمیته مشترک تحلیل و ارزیابی قضایای جزایی به اشتراک نماینده گان مسلکی و با صلاحیت ادارات ذیدخل شامل تفاهم نامه ایجاد گردد .

نوت : طرز العمل فعالیت این کمیته تهیه ، تدوین و تصویب گردد .
این تفاهم نامه به تاریخ ۶ دلو ۱۳۹۵ در مقر ستره محکمه میان رئیس عمومی انجمن مستقل وکلای مدافع ، رئیس اداره عالی مبارزه با فساد اداری ، وزیر دفاع ملی ، وزیر امور داخله ، وزیر عدلیه ، رئیس عمومی امنیت ملی ، لوی خارنوال و قاضی القضاات به امضاء رسیده است .
از طریق سیستم مدیریت قضایا الی ختم سال ۲۰۱۷ اضافه از پنجمصد هزار قضیه جزایی ، مدنی و تجارتی ثبت گردیده و رهبری سیستم در نظر دارند تا فاز جدید را رویدست گرفته و فعالیت سیستم را هرچی بیشتر نهادینه و پاسخگو سازند ، ستره محکمه به منظور دریافت چالشها و آسیب شناسی سیستم در اواخر سال ۱۳۹۷ یک کمیته داخلی را توظیف نموده تا طبق طرز العمل کار شانرا آغاز و نتایج ارزیابی های شانرا به ستره محکمه و کمیته نظارتی سیستم ارائه بدارند تا مورد توجه قرار گیرد .
ستره محکمه بانکه جایگاه آینده سیستم خواهد بود ولی به مسئولین مربوط صریحاً گفته است که یک سیستم غیر پاسخگو و دارای مشکلات را تسلیم نخواهد گرفت .

۸- تفاهم نامه همکاری مشترک میان اداره عالی ستره محکمه و

وزارت معارف ج ۱.۱.

وزارت معارف/ معینیت سواد آموزی مکلف است که به منظور تطبیق ماده ۴۲ قانون اساسی و بند ۴ ماده ۳۷ قانون معارف و با در نظر داشت فیصله مورخ ۱۳۹۳/۱۲/۱۲ کمیته ملی سواد که تحت ریاست قانون پوه محترم سروردانش معاون دوم ریاست جمهوری اسلامی افغانستان و رئیس کمیته ملی سواد دایر گردیده بود ، چنین فیصله بعمل آمد : (ماده سوم : وزارت ها و اداراتی که با تطبیق برنامه های سواد آموزی ارتباط کاری دارند ، ضمن هماهنگی با وزارت معارف ، تطبیق برنامه سواد آموزی را در پالیسی و استراتژی وزارت مربوطه درج و وزارت معارف موظف است تا ضمن بررسی و تنظیم میکانیزم هماهنگی با ادارات زیربط، چگونگی اجرای برنامه سواد آموزی و محتویات آنرا در جلسه بعدی کمیته گزارش دهد)

به همین منظور ضرورت است تا امکانات و ظرفیت های موجود را هماهنگ نموده و طی یک تفاهم نامه گنجانیده و به امضا برساند .

هدف :

تشریک مساعی به منظور کاهش بی سوادی در سطح کشور.

وظایف مشترک :

- ✓ ایجاد کمیته کاری از همکاران هردو اداره به منظور تطبیق مؤثر برنامه .
  - ✓ تدویر جلسات نظر به ضرورت غرض تقویت هماهنگی و حل مشکلات احتمالی .
  - ✓ تدویر محافل برای فارغان کورس های سواد آموزی .
  - ✓ استفاده مشترک از امکانات و ظرفیت های هردو اداره به منظور تدویر کورس ها .
  - ✓ نظارت مشترک اعضای کمیته کاری از تطبیق برنامه .
  - ✓ توزیف معلمین داوطلب ویا قراردادی به منظور پیشبرد تدریس کورس ها .
  - ✓ شریک ساختن گزارشات از پیشرفت موادات تفاهم نامه به هردو جانب .
  - ✓ شریک ساختن گزارشات به هردو جانب .
- الف مکلفیت های اداره عالی ستره محکمه :
- ماده دهم : اداره عالی ستره محکمه تمامی افراد بی سواد و کم سواد ادارات مرکزی وولایتی خویش را شناسایی و آنها را به اساس حکم ماده ۳۷ بند ۴ فصل دهم قانون معارف توسط معلمان داوطلب ویا قراردادی ازطریق خویش تحت آموزش سواد قرارداده ولست شان را درمرکز به معینیت سواد آموزی و درولایات بریاست های معارف ارسال مینماید .

ماده بیستم: اداره عالی ستره محکمه در کمیته های هماهنگی مرتبط به فعالیت های سواد آموزی، نماینده گان سطوح مختلف سواد آموزی را شامل می سازد.

ماده سی ام: اداره عالی ستره محکمه، کاپی تفاهم نامه هایی که در راستای سواد آموزی با موسسات غیردولتی منعقد می نماید به دسترس معینیت سواد آموزی قرار می دهد.

ماده چهارم: اداره الی ستره محکمه از تطبیق برنامه های سواد آموزی ادارات مربوط را به سطح مرکز و ولایات مشترک نظارت می نماید.

ماده پنجم: اداره عالی ستره محکمه تمام لست فارغان کورس های سواد آموزی را غرض شمولیت به مکاتب سواد حیاتی جهت ادامه تعلیمات در مرکز به معینیت سواد آموزی و در ولایات به ریاست های معارف ارسال می نماید.

ماده ششم: آگاهی دهی پیرامون اهمیت سواد در پهلوی برنامه های آگاهی مربوطه در حد امکانات دست داشته.

ماده هفتم: شریک سازی گزارشات پیشرفت کورس های سواد آموزی به معینیت سواد آموزی.

این توافقنامه دارای (۱۷) ماده بوده که پس از تاریخ امضای جانبین برای مدت پنج سال مدار اعتبار بوده و در صورت ضرورت قابل تمدید می باشد.

مکلفیت های معینیت سواد آموزی وزارت معارف نیز درین تفاهم نامه تشریح گردیده و به تاریخ ۱۳۹۶/۸/۱۷ میان وزارت معارف و امریت عمومی اداری قوه قضائیه به امضاء رسیده است .

در قبال این تعهدات بخش ارتقای ظرفیت ریاست عمومی منابع بشری اقدامات سازنده را رویدست گرفته و با تشخیص و ارزیابی وضعیت کارکنان بیسواد و کمسواد ، برنامه های سواد آموزی را در سطح مرکز و محاکم استیناف ولایات ایجاد نموده و برگزاری منظم آنها را هدایت داده است .

۹ - تفاهم نامه منعقد شده میان بنیاد آسیا و ستره محکمه ج.ا.ا

در پس منظر این تفاهم نامه چنین آمده است :

بنیاد آسیا یک سازمان غیر انتفاعی انکشافی بین المللی است که متعهد به ایجاد فضای صلح امیز، عادلانه و باز در منطقه آسیا پاسفیک میباشد ، دفتر بنیاد آسیا در افغانستان پروژه هایی را تطبیق میکند کهاموری مانند حکومتداری خوب ، حاکمیت قانون ، معارف ، توانمندی سازی زنان و همکاریهای منطقه ای را بهبود بخشیده و تلاش میکند تادرک بهتری را از نیازمندی های مردم افغانستان فراهم سازد .

بنیاد آسیا در نظر دارد تادرچوکات تطبیق پروژه (مساعدت حقوقی از طریق تعلیمات حقوقی LALE یکسری کورسهای تعلیمات حقوقی تکمیلی عملی SPLE رادر شش پوهنتون دولتی (البیرونی ، بلخ ،

هرات ، کابل ، کندهار و ننگرهار) راه اندازی نماید . برعلاوه پروژه مساعدت حقوقی از طریق تعلیمات حقوقی با تعداد چهار سازمان همکار در قسمت راه اندازی آزمایشی کلینیک هی مشورتی حقوقی در پوهنتون های بلخ ، کابل ، کندهار و ننگرهار مشترکاً کار خواهند کرد . در کلینیک های حقوقی مذکور محصلین با متهمین بی بضاعت افغان که نیاز به خدمات و مشورت های حقوقی داشته باشند همکاری خواهند کرد . کورسها و کلینیک های حقوقی مورد نظر با یک پروگرام کارآموزی مساعدت حقوقی تکمیل میگردد ، پروگرام کارآموزی مذکور به یکصد تن از فارغان جدید فاکولته های حقوق و شرعیات فرصت میدهد تا برای مدت یکسال با سازمانهای فراهم کننده مساعدت حقوقی کار نمایند ، هدف پروگرام کارآموزی مساعدت حقوقی ، افزایش تجارب عملی فارغان جدید فاکولته های حقوق و شرعیات واماده ساختن آنان برای کار در سیستم عدلی و قضایی و درغین زمان افزایش ظرفیت مساعدت حقوقی افغانستان میباشد .

طبق این تفاهم نامه ستره محکمه توافق کرده است تا :

- یک نوع روابط کاری هماهنگ شده و مبتنی بر همکاری های متقابل را با بنیاد آسیا ایجاد و حفظ نماید .

- یکتن را به حیث فرد ارتباطی جهت هماهنگ سازی فعالیت های مربوط به پروژه مساعدت حقوقی از طریق تعلیمات حقوقی و همچنین تامین روابط با بنیاد آسیا ، توظیف نماید .
- در کنفرانسهای مشورتی مربوط به پروژه راجع به پروگرام کار اموزی مساعدت حقوقی ، کلینیک های حقوقی و سایر موضوعات مرتبط از طریق تسهیل صحبت ها و تعاملات ثمر بخش ، سازنده و آگاهی بخش با پوهنتون های همکار بنیاد آسیا اشتراک نماید .
- جهت غنای بیشتر برنامه در صورت ضرورت استفاده از قضات با تجربه برای تدریس در پروژه مساعدت حقوقی از طریق تعلیمات حقوقی همکاری لازم مینماید .
- تنظیم محل برای ایجاد کلینیک حقوقی در داخل محوطه محاکم فامیلی تاجایی که امکان داشته باشد ، جهت ارائه مساعدتهای حقوقی .
- تهیه هدایت کتبی (متحد المال) جهت همکاری هرچی بیشتر قضات محاکم در مراکز ولایات کابل ، هرات ، بلخ ، ننگرهار ، کندهار و پروان .
- اجازه حفظ و افزایش دفاتر (کانتینر) در داخل تعمیر محاکم در مرکز و ولایات تاجایی که امکان داشته باشد و مانع فعالیت های محاکم نگردد ، جهت فراهم نمودن زمینه برای کارهای عملی برای محصلین حقوق و شرعیات در کلینیکهای حقوقی .

- همکاری نهاد های قضایی در اجازه دادن محصلین جهت دخول در تعمیر محاکم ، اشتراک در جلسات قضایی ، کنفرانسها ، آموزش طی مراحل اداری دوسیه و غیره .

- اجازه دادن به قضات و همچنین تشویق آنان در ارائه لکچر من حیث استاد مهمان در کورسهای آموزشی تحریر حقوقی و کورسهای آموزشی کلنیکی .

این تفاهم نامه به تاریخ ۱۳۹۵/۱۲/۱۵ منعقد شده و الی ختم پروژه مدار اعتبار است . و ستره محکمه طبق مفردات تفاهم نامه عمل کرده و بستر های لازم همکاری را در چهارچوب پالیسی قوه قضائیه با ایا بنیاد مبدول داشته است .

۱۰- یادداشت تفاهم همکاری فی مابین برنامه حمایت سکتور عدلی افغانستان Jssp و ستره محکمه در مورد فعالیت های ارتقای ظرفیت اداری :

طبق این یادداشت تفاهم که به تاریخ ۱۳۹۷/۱۰/۳۰ میان سرپرست امریت عمومی اداری قوه قضائیه و رئیس عمومی دفتر حمایت سکتور عدلی افغانستان به امضاء رسیده ، هدف اساسی فراهم سازی حمایت های آموزشی و مشوره دهی جهت وسعت بخشیدن برنامه های همکاری متداوم خارجی واحد بین المللی مبارزه با مواد مخدر و تنفیذ قانون در افغانستان است ، که ساحات همکاری را پلانگذاری و پالیسی

سازی ، بودجه سازی ، تدارکات ، مدیریت منابع بشری ، آموزش و ارتقای ظرفیت و سیستم سازی تشکیل میدهد و جانب دفتر حمایت سکتور عدلی افغانستان متعهد گردیده که در موارد مسجله فوق از حمایت های لازم تخنیکی دریغ نمی نماید

این تفاهم نامه ساحات همکاری دفتر حمایت سکتور عدلی را با ریاست های عمومی منابع بشری ، پالیسی و پلان و مالی و اداری را مشخص ساخته و در هماهنگی و همکاری متقابل عملاً در جریان است .

قسمت ششم : ملاقاتهای خارجی :

ستره محکمه به هدف توسعه مناسبات قوه قضائیه با جامعه جهانی و جلب کمک های مادی ، تخنیکی و تجهیزاتی کشور ها در جهت ارتقای ظرفیت و بهبود نظام قضایی ، ملاقاتهای منظمی را با سفرا و مسئولین پروژه هایی که به نحوی با نظام عدلی و قضایی افغانستان همکاری دارند ، انجام داده است . فضیلت ماب رئیس ستره محکمه چی در حاشیه بعضی از کنفرانسهای بین المللی و چی با انجام ملاقاتهای کاری با ارائه تصویری از وضعیت نظام قضایی کشور ، اقدامات اصلاحی و ریفورمی و نیازمندیهای نظام قضایی را توضیح داده و نقش کمک های جامعه جهانی را در تحقق برنامه های پلانی بویژه پلان تطبیقی برنامه عمل قوه قضائیه مهم دانسته است که این ملاقات ها در بسا موارد منجر به عقد تفاهم نامه های همکاری های دوجانبه میان قوه های قضائیه و نیز امضاء

تفاهم نامه ها بخاطر ارائه کمک های تجهیزاتی ، ارتقای ظرفیت و تقویت برنامه های آموزشی قضات و فراهم اوری تسهیلات جهت دعوت قضات به خارج از کشور به سیمینار ها و یا برنامه های مشاهداتی و آگاهی دهی متقابل ، گردیده است .

اینک کرونولوژی ملاقات های فضیلت‌ماب قاضی القضاات و رئیس ستره محکمه که طی چهار سال گذشته انجام یافته به گونه تاریخوار از نظر میگذرد :

- ۱- ملاقات با داکتر فابین لوونبرگ رئیس بخش حاکمیت قانون پولیس اتحادیه اروپا به تاریخ ۱۰ اسد ۱۳۹۴
- ۲- ملاقات با فلیپ لینچ اتشه قضایی سفارت امریکا در کابل به تاریخ ۱۲ اسد ۱۳۹۴
- ۳- ملاقات با مایکل هارتمن رئیس بخش یوناما در افغانستان به تاریخ ۱۳ اسد ۱۳۹۴
- ۴- ملاقات با خانم جنیت راین رئیسه عمومی سازمان بین المللی انکشاف حقوق به تاریخ ۱۹ اسد ۱۳۹۴
- ۵- ملاقات با مارک بودن معاون نماینده خاص سرمنشی سازمان ملل متحد به تاریخ ۱۶ ر ۱۳۹۴
- ۶- ملاقات با مایکل هارتمن رئیس بخش یوناما در افغانستان به تاریخ ۲۷ اسد ۱۳۹۴

- ۷- ملاقات با شاه محمود میاخیل رئیس انستیتیوت صلح ایالات متحده امریکا به تاریخ اول سنبله ۱۳۹۴
- ۸- ملاقات با راندری ادنسیان رئیس بخش ساحوی مبارزه با جرم و مواد مخدر سازمان ملل متحد افغانستان به تاریخ ۸ سنبله ۱۳۹۴
- ۹- ملاقات با هیئات رهبری سیستم مدیریت قضایا به شمول مشاورین خارجی ان بخش به تاریخ ۹ سنبله ۱۳۹۴
- ۱۰- ریاست جلسه پروژه اصلاح سکتور عدلی و قضایی مربوط به بانک جهانی به تاریخ ۸ سنبله ۱۳۹۴
- ۱۱- ملاقات با داک لاسکی رئیس پروگرام انکشافی ملل متحد به تاریخ ۱۶ سنبله ۱۳۹۴
- ۱۲- ملاقات با جنیفر رئیس عمومی بنیاد حقوقی افغانستان به تاریخ ۱۳ میزان ۱۳۹۴
- ۱۳- ملاقات با ملیسه تولس رئیس پالیسی دفتر سازمان ملل متحد به تاریخ ۱۴ میزان ۱۳۹۴
- ۱۴- ملاقات با نیکولس هیسم نماینده خاص سرمنشی سازمان ملل متحد در افغانستان به تاریخ ۹۲ میزان ۱۳۹۴
- ۱۵- ملاقات با اتشه قضایی سفارت امریکا در کابل به تاریخ ۶ عقرب ۱۳۹۴

- ۱۶ - ملاقات با خانم جنیت راین رئیس‌ه عمومی سازمان بین‌المللی
انکشاف حقوق به تاریخ ۱۱ عقرب ۱۳۹۴
- ۱۷ - ملاقات با هربرت سمت رئیس عمومی اداره انکشافی ایالات
متحده امریکا در کابل به تاریخ اول قوس ۱۳۹۴
- ۱۸ - ملاقات با مارتین لائک معاون سفارت انگلستان مقیم کابل به
تاریخ ۲۳ قوس ۱۳۹۴
- ۱۹ - ملاقات با اتشه قضایی سفارت امریکا در کابل به تاریخ ۱۸ قوس
۱۳۹۴
- ۲۰ - ملاقات با مایکل هارتمن رئیس بخش حاکمیت قانون یوناما به
تاریخ ۲۴ قوس ۱۳۹۴
- ۲۱ - ملاقات با اتشه قضایی سفارت امریکا به تاریخ ۲۱ جدی ۱۳۹۴
- ۲۲ - ملاقات با استیفن هوبر شارژدافیرو خانم لینگاهوموکوا مشاور
سیاسی دفتر نماینده گی خاص اتحادیه اروپا در افغانستان به تاریخ ۲۳
جدی ۱۳۹۴
- ۲۳ - ملاقات با مارکوزپوتزل سفیرکبیر جمهوری المان مقیم کابل به
تاریخ ۲۱ دلو ۱۳۹۴
- ۲۴ - ملاقات با مایکل هارتمن رئیس بخش حاکمیت قانون یوناما
در کابل به تاریخ ۲۱ دلو ۱۳۹۴

- ۲۵ - ملاقات با تربیل کاک رئیس بخش حاکمیت قانون قوماندانی عمومی حمایت قاطع در افغانستان به تاریخ ۲۷ دلو
- ۲۶ - ملاقات با شوکت حسن رئیس و اعضای داخلی و بین المللی کمیته مشترک نظارت و ارزیابی فعالیت های مبارزه علیه فساد اداری به تاریخ ۵ حوت ۱۳۹۴
- ۲۷ - ملاقات با خانم لیلا زروقی نماینده سرمنشی سازمان ملل متحد در امور اطفال و درگیری های مسلحانه به تاریخ ۲۸ دلو
- ۲۸ - ملاقات با خانم جنیت راین رئیس سازمان بین المللی انکشاف حقوق به تاریخ ۸ حمل ۱۳۹۵
- ۲۹ - ملاقات با خانم جنیفر رئیسه عمومی بنیاد بین المللی حقوقی افغانستان به تاریخ ۱۶ حمل ۱۳۹۵
- ۳۰ - ملاقات با کرسٹوفر بیکر مشاور ارشدو کارول کیوین اتشه قضایی ان سفارت به تاریخ ۱۸ حمل ۱۳۹۵
- ۳۱ - ملاقات با خانم مونیکا زاناریلی رئیسه کمیته بین المللی صلیب سرخ به تاریخ ۱۳ ثور ۱۳۹۵
- ۳۲ - ملاقات با تربیل کوک کلونل رئیس بخش حاکمیت قانون آیساف به تاریخ ۲۲ ثور ۱۳۹۵
- ۳۳ - ملاقات با فرانسواریشیر سفیر کشور فرانسه مقیم کابل به تاریخ ۱۲ سرطان ۱۳۹۵

- ۳۴ - ملاقات با ویلیوم سپنس رئیس انستیتوت بین المللی حقوق بشر و
قانون به تاریخ ۲۹ سرطان ۱۳۹۵
- ۳۵ - ملاقات با مایکل هارتمن رئیس بخش حاکمیت قانون یوناما به
تاریخ ۴ اسد ۱۳۹۵
- ۳۶ - ملاقات با جیمز ایچ ای رئیس پروژه عدالت به تاریخ ۴ اسد
۱۳۹۵
- ۳۷ - ملاقات با فرانس میخایل میلین سفیر اتحادیه اروپا در افغانستان به
تاریخ ۶ اسد ۱۳۹۵
- ۳۸ - ملاقات با شرف الدین امام سفیر تاجیکستان مقیم کابل به تاریخ
۱۰ اسد ۱۳۹۵
- ۳۹ - ملاقات با اتشه قضایی سفارت امریکا در کابل به تاریخ ۱۰ سنبله
۱۳۹۵
- ۴۰ - ملاقات با دوگلاس کی رئیس عمومی برنامه های انکشافی
UNDP به تاریخ ۱۴ میزان ۱۳۹۵
- ۴۱ - ملاقات با کینت نیفلد سفیر کانادا در افغانستان به تاریخ ۲۶
عقرب ۱۳۹۵
- ۴۲ - ملاقات با جنیت راین رئیسه سازمان بین المللی انکشاف حقوق
به تاریخ ۲۴ قوس ۱۳۹۵

- ۴۳ - ملاقات با هوگ لیورنس چارجدفیر سفیر ایا لات متحده امریکا به تاریخ اول جدی ۱۳۹۵
- ۴۴ - ملاقات با مایکل هارتمن رئیس بخش حاکمیت قانون یوناما به تاریخ ۸ جدی ۱۳۹۵
- ۴۵ - ملاقات با مسفر عبدالرحمن الغاصب سفیر کشور شاهی عربستان سعودی به تاریخ دوم دلو ۱۳۹۵
- ۴۶ - ملاقات با رئیس کمیته مشترک ارزیابی مبارزه با فساد اداری به تاریخ ۹ دلو ۱۳۹۵
- ۴۷ - ملاقات با فورفیلدچایلد اتشه قضایی سفارت امریکا به تاریخ ۱۸ دلو ۱۳۹۵
- ۴۸ - ملاقات با دوگلاس کی رئیس ۱ داره انکشافی سازمان ملل متحد به تاریخ ۹ حوت ۱۳۹۵
- ۴۹ - ملاقات با مسئولین دفتر USAID و پروژه عدالت به تاریخ ۲۵ حوت ۱۳۹۵
- ۵۰ - ملاقات با هوگولورنز سفیر ایا لات متحده امریکا درکابل به تاریخ ۸ حمل ۱۳۹۶
- ۵۱ - ملاقات با مایکل هارتمن رئیس بخش حاکمیت قانون یوناما درکابل به تاریخ ۲۹ حمل ۱۳۹۶

- ۵۲ - ملاقات با رئیس بخش اینل سفارت امریکا در کابل به تاریخ ۱۶ اسد ۱۳۹۶
- ۵۳ - ملاقات با کناردهل رئیس بخش حاکمیت قانون یوناما به تاریخ ۳۰ اسد ۱۳۹۶
- ۵۴ - ملاقات با خانم استیفنی میخایل رئیس بخش حاکمیت قانون UNDP به تاریخ ۵ میزان ۱۳۹۶
- ۵۵ - ملاقات با اتشه قضایی سفارت امریکا به تاریخ دوم عقرب ۱۳۹۶
- ۵۶ - ملاقات با پییرمایاودون سفیر اتحادیه اروپا در کابل و معاونش به تاریخ ۱۳ قوس ۱۳۹۶
- ۵۷ - ملاقات با جان بس سفیر ایالات متحده امریکا در کابل به تاریخ ۹ جدی ۱۳۹۶
- ۵۸ - ملاقات با کرسٹوفر کاستنتینی اتشه قضایی سفارت امریکا به تاریخ ۲۵ جدی ۱۳۹۶
- ۵۹ - ملاقات با خانم هولیز هولزر مشاور مبارزه علیه فساد و هماهنگی گننده کمک های اداره انکشافی ایالات متحده امریکا در کابل به تاریخ ۲۵ دلو ۱۳۹۶
- ۶۰ - ملاقات با ایریک پتزیک رئیس پروژه عدالت به تاریخ ۲۲ حوت ۱۳۹۶

- ۶۱ - ملاقات با روماننا شوایگر رئیس بخش حاکمیت قانون یوناما به تاریخ ۲۱ حوت ۱۳۹۶
- ۶۲ - ملاقات با اروم حسن مشاور ارشد حقوقی با نک انکشاف آسیایی به تاریخ ۲۱ حوت ۱۳۹۶
- ۶۳ - ملاقات با جیمز کراو رئیس خارنوالی ایا لات متحده امریکا به تاریخ ۴ ثور ۱۳۹۷
- ۶۴ - ملاقات با جیوجنسونگ سفیر کبیر مردم چین مقیم کابل به تاریخ ۲۵ ثور ۱۳۹۷
- ۶۵ - ملاقات با جیمز گراهام پتزیک رئیس پروژه عدالت به تاریخ ۲۱ جوزا ۱۳۹۷
- ۶۶ - ملاقات با جیمز مشاور ارشد پروژه عدالت به تاریخ ۶ سرطان ۱۳۹۷
- ۶۷ - ملاقات با لارنس رابرتسون ارزیابی کننده فساد اداری اداره انکشافی ایا لات متحده امریکا به تاریخ ۸ میزان ۱۳۹۷
- ۶۸ - ملاقات با میاودن سفیر اتحادیه اروپا در کابل به تاریخ نهم میزان ۱۳۹۷
- ۶۹ - ملاقات با سکاٹ سمیت رئیس خدمات سیاسی و خانم روماننا شوایگر رئیس بخش حاکمیت قانون یوناما به تاریخ ۱۶ میزان ۱۳۹۷

- ۷۰ - ملاقات با خانم ایرم احسن مشاور ارشد حقوقی بانک انکشاف آسیایی به تاریخ ۲۵ قوس ۱۳۹۷
- ۷۱ - ملاقات با خانم رومانا شوایگر رئیس بخش حاکمیت قانون یوناما به تاریخ ۲۸ قوس ۱۳۹۷
- ۷۲ - ملاقات با جایز لیور معاون سرپرست سفار انگلستان مقیم کابل به تاریخ ۱۲ جدی ۱۳۹۷
- ۷۳ - ملاقات با آقای وینی کمار سفیر کبیر جمهوری هند مقیم کابل به تاریخ ۲۴ جدی ۱۳۹۷
- ۷۴ - ملاقات با خانم جنیفر سمت رئیس عمومی بنیاد بین المللی حقوقی افغانستان به تاریخ ۲۵ جدی
- ۷۵ - ملاقات با خانم داکترسوزین ژلبرت رئیس عمومی پروژه زنان در حکومت (پروموت) به تاریخ اول دلو ۱۳۹۷
- قسمت هفتم : اقدامات در ساحه زیربنایی**
- هـ : توجه به زیربنا ها :**

داشتن زیر بنا های معیاری و استندرد موجب افزایش حیثیت و پرستیژ نظام قضایی کشور میشود ، ستره محکمه امید وارااست تا کار تعمیر مرکزی ستره محکمه واقع دارالامان راکه مراحل ترتیب نقشه و سکیج آن سالها قبل طی گردیده ، عملاً آغاز گردد ، بر علاوه در قسمت اعمار و بازسازی تعمیرات محاکم کشور

نیز متناسب به امکانات بذل توجه نموده است . بر علاوه همین اکنون برخی از محاکم استیناف و نیز تعداد بیشماری از محاکم ابتدائیه و لسوالی ها فاقد تعمیرات کاری اند که از تعمیرات کرایه و یاهم مشترک با سایر نهاد ها استفاده مینمایند که باید کمک کننده گان درین راستا توجه نموده و به این مشکل رسیده گی جدی صورت گیرد ، ستره محکمه تلاش نموده است تا فعالیت پروژه سکتور عدلی و قضایی که از جانب بانک جهانی تمویل میگردد و ازدو سال بدینطرف متوقف گردیده است دوباره اغاز گردد بر علاوه پروپوزل لازم در زمینه به بخش LOTFA دفتر UNDP فرستاده شده تا کمک دونران مربوط را در بخش همکاری با پروژه های زیربنایی قوه قضائیه که از جمله اولویت های برنامه عمل قوه قضائیه میباشد ، جلب گردد .

به همه حال فعالیت های ستره محکمه در راستای نو سازی و بازسازی محاکم طی چهار سال گذشته ذیلاً گزارش میگردد :

الف : در بخش اعمار تعمیرات مورد نیاز محاکم :

- تهیه و ساخت کونکس در محوطه ریاست تعلیمات قضایی به منظور استفاده امریت های وثایق که همین حالا در کونکس های مورد نظر امریت های وثایق حوزه های اول ، دوم و چهارم شهر کابل فعالیت دارند .

- اعمار یک مخزن عصری مرکزی در محوطه ریاست تعلیمات قضایی که عجالتاً ازین ساختمان برای فعالیت محاکم ابتدائیه الف و ب تجارتی شهر کابل استفاده بعمل میاید .
- اعمار تعمیرات برای محاکم ابتدائیه ولسوالی های بگرامی و قره باغ ولایت کابل و همچنان اعمار دیوار احاطه محکمه ابتدائیه ولسوالی ده سبز .
- اعمار چهار باب گارد تاور و ترمیم دیوار افغانی ترکانی سمت جنوب جنگلگ و اعمار دوباب برج ترصد و پاک کاری ساحه تعلیمات قضایی .
- اعمار تعمیر محکمه ابتدائیه ولسوالی دهدادی و اعمار دیوار احاطه تعمیر رهائشی قضات در شهرک حیرتان ولایت بلخ.
- اعمار دوباب گارد تاور و اعمار دیوار احاطه محکمه استیناف ولایت میدان وردگ .
- اعمار محکمه ابتدائیه شهری ولایت سمنگان .
- اعمار محکمه ابتدائیه شهری ولایت کندهار .
- اعمار محکمه ابتدائیه شهری ولایت پروان
- اعمار تعمیر محکمه ابتدائیه شهری ولایت پنجشیر
- اعمار محکمه ابتدائیه شهری ولایت جوزجان
- اعمار محکمه ابتدائیه شهری ولایت سرپل

- اعمار محکمه ابتدائیه خوشی ولایت لوگر
- اعمار دیوار احاطه محکمه استیناف ولایت بادغیس
- ب : در بخش ترمیمات محاکم :
  - ترمیم تعمیر و دیوار احاطه امریت وثایق حوزه سوم شهر و ترمیم تعمیر محکمه ابتدائیه ولسوالی سروبی ولایت کابل .
  - ترمیم تعمیر محکمه استیناف و تعمیرات محاکم ابتدائیه ولسوالی های جبل السراج و سیاه گرد ولایت پروان .
  - ترمیم تعمیر محکمه استیناف ولایت کاپیسا و کانکریت ریزی پیاده رو های ان محکمه .
  - ترمیم تعمیر محکمه ابتدائیه ولسوالی پریان ولایت پنجشیر .
  - ترمیم تعمیر محکمه استیناف ولایت لوگر .
  - ترمیم تعمیر محکمه استیناف و لایت لوگر .
  - ترمیم تعمیر محکمه استیناف و محکمه ابتدائیه ولسوالی ارگون ولایت پکتیکا .
  - ترمیم دو باب تعمیر رهائشی قضات در مرکز ولایت خوست .
  - ترمیم تعمیر محکمه ابتدائیه ولسوالی خمکنی و ترمیم یک بار تعمیر رهائشی محکمه استیناف ولایت پکتیا .

- ترمیم یک باب تعمیر رهایشی قضات در محکمه استیناف میدان وردگ .
- ترمیم دو باب تعمیر رهایشی در محکمه استیناف غزنی .
- ترمیم دو باب تعمیر رهایشی محکمه استیناف ولایت غور.
- ترمیم محکمه استیناف و تعمیر محکمه ابتدائیه ولسوالی پنجاب ولایت بامیان .
- ترمیم تعمیر رهایشی محکمه استیناف ولایت زابل .
- ترمیم دوباب تعمیر رهایشی قضات محکمه استیناف ولایت کندهار .
- ترمیم یک بار تعمیر رهایشی محکمه استیناف ولایت هلمند .
- ترمیم تعمیر محکمه استیناف و دو بار تعمیر رهایشی محکمه استیناف و محکمه شهری ولایت ارزگان .
- ترمیم تعمیر محکمه استیناف و دوباب تعمیر رهایشی محکمه استیناف و محکمه ابتدائیه شهری ولایت نیمروز .
- ترمیم دوباب تعمیر رهایشی قضات در محکمه استیناف ولایت فراه .
- ترمیم تعمیر محکمه استیناف و محاکم ابتدائیه ولسوالی های پشتون زرغون ، انجیل و غوریان ولایت هرات .

- ترمیم دواباب تعمیر رهایشی محکمه استیناف ولایت بادغیس .
- ترمیم مخزن محکمه استیناف و تعمیر رهایشی بغلان جدید.
- ترمیم تعمیرات محکمه استیناف و محاکم ابتدائیه ولسوالی های امام صاحب و خان اباد ولایت کندز .
- ترمیم یک بار تعمیرکاری و یک بار تعمیر رهایشی ، یک باب تحویلخانه و مخزن محکمه استیناف ولایت تخار.
- ترمیم دواباب تعمیر رهایشی محکمه ابتدائیه شهری و محکمه استیناف و محکمه ابتدائیه ولسوالی جرم ولایت بدخشان.
- ترمیم یک باب تعمیر محکمه ابتدائیه شهری و یک باب تعمیر رهایشی محکمه استیناف ولایت سمنگان .
- ترمیم تعمیر محکمه استیناف ، ترمیم یک باب تعمیر رهایشی و ترمیمات تعمیر های محاکم ابتدائیه ولسوالی های خلم و نهر شاهی ولایت بلخ .
- ترمیم تعمیر محکمه استیناف و دوبار تعمیرات رهایشی محکمه استیناف ولایت جوزجان .
- ترمیم تعمیر محکمه استیناف و محکمه ابتدائیه ولسوالی اندخوی ولایت فاریاب .

- ترمیم تعمیر محکمه ابتدائیه ولسوالی سانچارک ولایت سرپل .
  - ترمیم مخزن و تعمیر محکمه ابتدائیه شهری ولایت لغمان.
  - ترمیم دواب تعمیرات رهائشی و ترمیم محاکم ابتدائیه ولسوالی های سرخرو د ، کامه و خوگیانی ولایت ننگرهار .
  - ترمیم تعمیر محکمه استیناف و محکمه ابتدائیه ولسوالی حوکی ولایت کنر ها .
- سایر نیازمندیهای تعمیراتی و ترمیماتی محاکم مرکز و ولایات کشور شامل برنامه عمل قوه قضائیه بوده که انشاء الله با فراهم اوری امکانات بودیجوی درمورد آنها اقدامات مقتضی صورت خواهد گرفت .

فصل پنجم

نتیجه گیری و اهداف بعدی

قسمت اول : ارزیابی اجراات انجام شده :

با توجه به آنچه که من حیث اجراات و فعالیتها و دستاوردهای ستره محکمه طی چهار سال اخیر با تفکیک موضوعات مختلف گزارش داده شد ، میتوان نتیجه گیری ذیل را که نمایانگر دستاوردهای ستره محکمه میباشد بعمل آورد :

- برنامه عمل قوه قضائیه در مطابقت به برنامه اصلاحات عدلی و قضایی تهیه و حتی الوسع مطابق به امکانات تطبیق گردیده و از چگونگی تطبیق شاخصهای آن ، هر ششماه به شورای محترم عالی حاکمیت قانون و مبارزه با فساد اداری گزارش ارائه گردیده است .
- بارعایت احکام قانون ، اشتغال قضات به غیر از وظایف قضایی چون امامت ، وکالت ، تدریس در پوهنتونها و موسسات تحصیلات عالی و امثال ان ممنوع گردیده .
- بر مقرر طرز سلوک قضایی که اساس تعامل قاضی با اصحاب دعاوی را تشکیل میدهد ، تاکید جدی بعمل آمده است .
- اصل مکافات و مجازات رعایت گردید ، شورای عالی در برابر متخبطیان رسالت قضایی بر مبنای گزارشهای تفتیشی و نظریات تدقیقی

بالای (۱۴۸) تن از قضات مویدات لازم تادیبی را تجویز و تطبیق نموده است .

- اصل مرکزیت در اداره تامین شده و روسای محاکم استیناف منحیث ممثلین قوه قضائیه با تفویض صلاحیت های خاص اداری مسئول و جوابگو پنداشته شده اند .

- با تمامی نهاد های همکار عدلی و امنیتی در مرکز و ولایات روابط خوب ایجاد گردیده .

- جلسات هماهنگی ادارات عدلی و قضایی در سطح ولایات تحت ریاست روسای محاکم استیناف فعالیت داشته و همچنان کمیته عالی هماهنگی ادارات عدلی و قضایی در مرکز تحت ریاست قاضی القضاات و رئیس ستره محکمه و به عضویت لوی خارنوال ، وزیر عدلیه ، وزیر امور داخله ، رئیس عمومی امنیت ملی ، رئیس حقوق ستر درستیز ، رئیس انجمن مستقل و کلای مدافع و رئیس اداره تقنینی و قضایی ریاست عمومی اداره امور ریاست ج.ا.ا ایجاد و فعال گردیده است .

- بر قانونیت جلسات قضایی محاکم و رعایت اصول محاکمه عادلانه تاکید صورت گرفته .

- توجه خاص شورای عالی ستره محکمه غرض حمایت از حقوق عامه (بیت المال) مبذول گردیده و به محاکم تحتانی هدايات لازم داده شده .

- کار اصلاحات بخشهای اداری ستاره محکمه به پیشبرده شده ، یک بخش اصلاحات مطابق به حکم مقام عالی به همکاری کمیسیون در بخشهای اداری با اخذ امتحان رقابتی تطبیق و ۲۶۶ تن از طریق رقابت جذب گردیدند ، در اقدام دوم ۲۴۰ بست کمبود به منظور جذب از طریق رقابت آزاد به اختیار کمیسیون محترم اصلاحات اداری قرار داده شد و در اقدام ثالث بر مبنای تفاهم نامه اخیر میان ستاره محکمه و کمیسیون اصلاحات اداری ، ۱۶۰ بست ریاست های مالی و اداری و منابع بشری ستاره محکمه به منظور جذب از طریق رقابت به اعلان گذاشته شده و پروسه ان در همکاری با کمیسیون جریان دارد .
- ساختار قوه قضائیه طبق نیازمندیهای عینی مورد بازنگری قرار گرفته ، موارد تورم تشکیلاتی و نیز ادارات مشابه از میان برداشته شده و به منظور رسیده گی به موقع قضایا دیوانهای ستاره محکمه از پنج دیوان به هشت دیوان ارتقا داده شده که دیوان رسیده گی به جرایم خشونت علیه زن و تخلفات اطفال از جمله ان است . همینطور دیوانهای محاکم استیناف به ۱۳ دیوان تزئید یافته و ادارات ثبت اسناد و وثایق درهر ولایت و محاکم رسیده گی به خشونت علیه زن در ۲۴ محکمه استیناف و نیز محاکم ابتدائیه و استیناف جرایم مالیاتی ، غصب املاک دولتی ، جرایم سنگین فساد اداری ، جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی

د رتوقیفگاه بگرام و امریت جندر به هدف رعایت تعادل و توازن جنسیت در مرکز ستره محکمه ایجاد و فعال گردیده اند .

- قانونیت اجراءات محاکم نه تنها از طریق دیوانهای ستره محکمه حین رسیده گی های فرجامی بررسی و ارزیابی گردیده ، بلکه مفتشین قضایی طی سه سال گذشته با انجام ۱۰۵ بار تفتیش عادی و اضافه از چهارصد بار تفتیش اقتضایی ، اجراءات قضایی محاکم مرکز و ولایات را مورد بررسی و تفیش قرار داده و نتایج انرا به شورای عالی ستره محکمه ارائه داشته اند .

- سیستم مدیریت قضایا بخاطر اهداف مطلوب و وظیفوی اش مورد حمایت جدی قرار گرفته و به اساس آن ساختار تشکیلاتی سیستم مدیریت قضایا بازنگری و بخاطر انکشاف سیستم در ولایات در هر ولایات دو کمپیوتر اپریتور در تشکیل مدیریت سیستم قضایا ایزاد شده است . روند ثبت قضایا از جانب هیت نظارتی سیستم و نیز مفتشین قضایی منظمآ نظارت می شود و تاکنون حدود پنجصد هزار قضیه مدنی و جزایی ثبت سیستم گردیده است . و درین عرصه میان نهادهای ذیدخل در سیستم هماهنگی خوب کاری ایجاد گردیده است .

- به رعایت ضوابط حاضری ترکیز صورت گرفته و اجرای ان در سطح کشور تحت کنترول در آمده است .

- استخدام و تعیین بستی سیصد تن از ستاژیران دوره سی ام ستاژ قضایی با شفافیت کامل صورت گرفته .
- تقرر و تبدل (۱۹۶۳) تن از قضات جهت آوردن اصلاحات در سیستم قضایی کشور طور تدریجی تکمیل گردیده است .
- تقرر و تبدل (۳۶۱۰) تن از محررین ، کارمندان اداری و اجیران و اجرای تقاعد (۲۵۰) تن از منسوبین قضایی و اداری طبق احکام قانون انجام یافته .
- هفت تن از قضات که خلاف ماده ۸۱ قانون تشکیل و صلاحیت قوه قضائیه منسلک به سلک قضا گردیده بودند ، با حصول فرمان مقام عالی ریاست جمهوری سلب انسلک گردیده اند .
- عزل (۱۰) تن قاضی به اتهام اخذ رشوه صورت گرفته و تابع مراحل محاکماتی شده .
- مطالعه و طرح اصلاح دیتابیس منابع بشری و ایجاد سیستم دیتابیس به منظور شناسایی منسوبین قضایی و اداری انجام یافته است .
- اشتراک (۱۱۹) تن از منسوبین قوه قضائیه شامل اعضای ستره محکمه ، روسا و قضات در ۳۹ پروگرام سفری مشمول برنامه های مشاهداتی ، آموزشی ، تخصصی و اشتراک در کنفرانسهای بین المللی که در زمینه تقویت بینش قضات و آگاهی آنان از سیستمهای حقوقی و قانونگذاری کشور های خارجی ارزش و اهمیت به سزایی داشته است .

از آنجاییکه فساد اداری آسیب های زیانباری را بر بدنه نظام سیاسی و اداری افغانستان وارد کرده است ، ستره محکمه به اتکا به تعهداتی که در قبال مبارزه با فساد اداری چپ در برنامه عمل و چپ در برابر ستراتیژی ملی مبارزه با فساد اداری داشته ، اقدامات ذیل را به عمل آورده است :

- از اینکه پیچیده گی پروسیجر ها از عوامل فساد اداری محسوب میشوند ، ستره محکمه بر تعمیم مصوبات کنفرانس ملی قضایی که حاوی ساده سازی اجراءات قضایی است ، تاکید نموده و به هدف ایجاد سهولت برای وارثین نفقه خور شهدای اردوی ملی ، طی مراحل اسناد آنها را فقط با تصدیق ارگانهای نظامی که شهید مرتبط به آنهاست اجرا مینماید .

- عواید محاکم تحت کنترل قرار گرفته و با تلاش لازم آویز های جعلی تحویلی عواید حاوی چند صد ملیون افغانی مربوط سالهای قبل که اصلاً تحویل بانک نگردیده بودند ، کشف گردید و ستره محکمه طرز العمل جامعی را وضع و به محاکم کشور تعمیم کرد تا عواید محاکم به گونه منظم به حساب ستره محکمه تحویل بانک گردند .

- چون رسیده گی به موقع به دوسیه ها در مواعید معینه و رعایت حقوق اطراف قضایا با رعایت احکام قانون اجراءات جزایی ، قانون اصول محاکمات مدنی و قانون اصول محاکمات تجارتی ، باعث کاهش فساد

اداری میشود ، ستره محکمه به این نکته مهم متوجه گردیده وبا صدور رهنمود های مشخص از طریق شورای عالی قضا ، قضات را مکلف به مراعات احکام قانون و پروسیجر های قانونی نمود.

- بخاطر رسیده گی به خواستها و مطالبات قانونی اصحاب دعاوی ملاقات آنها با قاضی القضاات و رئیس ستره محکمه هفته دوبار تنظیم گردیده و نیز کمیسیون های سمع شکایات در تمامی محاکم استیناف ولایات ایجاد گردید که هفته وار به شکایات اصحاب عرض و دعاوی رسیده گی مینمایند . همچنان به گروپهایی از مفتشین قضایی هدایت داده شده تا حین سفر به ولایات به شکایات اصحاب دعاوی نیز رسیده گی نمایند .

- ساحه فعالیت کمیشنکاران و انانی که بدون داشتن وکالت بخاطر طی مراحل دورانی قباله های مردم به محاکم مراجعه مینمودند و اکثراً فسادزا بودند تنگتر گردیده و درین راستا از حدود یکصد تن از رهنماهای معاملات تعهد گرفته شده تا از مداخله درپروسه امور اصحاب عرض خود داری نمایند .

- ازعمال و نفوذ زورمندان درامور محاکم جلو گیری صورت گرفته که نمونه مثال ان مداخله والی قبلی ننگرها ر ووالی ولایت کندهار است که موضوع به اگاهی جلالتماب رئیس جمهوری رسانیده شده و با واکنش سخت جناب شان مواجه گردیده است .

- به هدف ۱ ایجاد شفافیت و حسابداری فورم ثبت دارایی بالای (۱۵۵۰) قاضی خانه پری و به اداره ثبت دارایی های اداره امور ریاست جمهوری ارسال شده است و تجدید این فورمه ها سالیانه صورت خواهد گرفت .
- شفافیت در اجراءات مالی و اداری ستره محکمه به میان آمده و استفاده معقول و درست از بودجه عادی و انکشافی ستره محکمه معمول گردیده و از هرگونه مصارف بیجا و خلاف قانون و مقررات مالی و حسابی جلوگیری صورت گرفته است .
- ستره محکمه مبارزه با فساد اداری را در چهارچوب برنامه عمل و نیز استراتژی مبارزه با فساد اداری جا داده و طبق آن عمل نموده و مینماید .
- فعالیت اداره مراقبت قضایی طبق استاندارد های جدید عیار گردیده و از طریق فعالیت های کشفی ، اوپراتیفی و اگنتوری تمامی محاکم را تحت پوشش داشته و در جلوگیری از مظاهر فساد اداری و نیز ممانعت از ورود کمیشنکاران و رهنما های معاملات در محاکم نقش مهمی ایفا نموده چنانچه به اثرکار و فعالیت این اداره از ۵۵۵ ر ۱۳۹۴ الی اول قوس سالجاری به تعداد (۳۳۵) تن به اتهام فساد اداری دستگیر گردیده که در میان آنها (۱۱) قاضی ، (۵۰) کارمند اداری و محرر ، (۴) خازنوال ، (۱۹) وکیل مدافع و (۲۵۱) تن از کمیشنکاران و

افراد غیر منسوب به قوه قضائیه جا دارند که دوسیه های شان به مراجع عدلی کشور تعقیب گردیده است .

- همچنان محاکم ابتدائیه و استیناف رسیده گی به جرایم سنگین فساداداری از آوان ایجاد تا اکنون به (۹۰) دوسیه که شاملین انرا (۲۶۸) نفر تشکیل میدهند و مرتبط به رده های بالایی نظام اند ، رسیده گی به عمل آورده و درمورد انها فیصله های لازم قضایی صادر کرده که به اثر ان به استثنای ۸ برائت و ۱۳ جرمه نقدی ، متباقی متهمین به حبسهای از یکسال الی بیست سال محکوم به مجازات گردیده اند .
- در بخش بازنگری بر قوانین ، مقررات و لوایح مورد استفاده ستره محکمه کار های زیادی صورت گرفته و این نیازمندیها از طریق ریاست عمومی تدقیق و مطالعات ، سیمینار عالی قضایی ۱۳۹۵ و با ایجاد یک کمیته تخصصی مورد بررسی و بازنگری قرار گرفته است
- جلسات علنی قضایی به هدف آگاهی عامه ، رعایت حقوق اطراف قضایا ، تبیین صلابت قاضی در اصدار فیصله های قضایی و مراعات اصول محاکمه عادلانه در حدود احکام قانون دایر گردیده و اشتراک هیچ علاقمندی درین جلسات منع نگردیده است .
- بنخاطر ایجاد شفافیت بهتر ، گزارش فعالیت محاکم در سایت ستره محکمه گذاشته شده و برای همه قابل دسترسی میباشد .

- فعالیت های قوه قضائیه در زمینه رسیدگی به قضایای فساد اداری و مواد مخدر در مجله بولتن قوه قضائیه به زبان انگلیسی نشر و به مراجع ملی و بین المللی ارسال گردیده .
- گزارشهای فعالیت محاکم در رسیدگی به قضایای تجاوز جنسی و خشونت علیه زن به منظور آگاهی عامه منتشر گردیده است .
- فعال نمودن سیستم ویدیو کنفرانس که فعلاً در مرکز فعال گردیده و در شش ولایت شامل زون های کشور در جریان است .
- جلسات هماهنگی ادارات عدلی و قضایی در مرکز تحت ریاست قاضی القضاات و رئیس ستره محکمه و در ولایات تحت ریاست روسای محاکم استیناف منظمأ دایر گردیده و تمامی مشکلات و چالشهای کاری از جانب اعضا که مشمول مسئولین نهاد های عدلی ، امنیتی و سایر ادارات اند ، مطرح و راه حل ها جستجو شده است .
- طی چهار سال گذشته برنامه های معارف قضایی در رادیو تلویزیون ملی ثبت و نشر گردیده
- برنامه معارف قضایی در رادیو نیز فعال گردیده و اضافه از یکصد برنامه از طریق رادیو به نشر رسیده و به همین ترتیب در ولایات نیز برنامه ها معارف قضایی توسط مسئولین محاکم در رادیو تلویزیون های ولایتی ثبت و به نشر رسیده است . درین برنامه ها مسایل مختلفه حقوقی و قضایی ، پروسیجر های رسیده گی به قضایا و سایر مسایل مهم قضایی

و قانونی به هدف آگاهی مردم و ارتقای ذهنیت شان نسبت به درک از موضوعات قضایی و قانونی به نشر سپرده شده اند .

- انتشارات قضایی شامل مجله قضا، جریده میزان ، بولتن خبری یا خاصه خپرونه به زبان انگلیسی و سایر نشریات قضایی به منظور استفاده محاکم و قضات منظمأ به نشر رسیده است

- به تجویز ستره محکمه کنفرانسهای مطبوعاتی ازجانب سخنگوی ستره محکمه پیرامون توضیحات روی مسایل حاد و مورد علاقمندی جامعه دایر و به سوالات رسانه ها پرداخته شده است .

- نماینده گان ستره محکمه همچنان بنابر ضرورت در گردهمایی های ادارت که به نحوی به قوه قضائیه ارتباط داشته ، اشتراک نموده و بیانیه هایی درمورد فعالیت ها و کارکرد های قوه قضائیه ایراد نموده اند .

بناء میتوان گفت که ستره محکمه طی چهار سال گذشته با وجود مشکلات و چالشهای فرا راه و عدم دسترسی به امکانات لازم مادی و تخنیکی بازهم به اهداف متوقعه تاجایی نایل گردیده که یک پیشرفت وانکشاف مثبت در روند اجراءات قضایی و بهبود امور درعرصه ارائه خدمات قضایی میتواند به حساب آید .

قسمت دوم : چالشهای فرا راه قوه قضائیه

تحلیل فعالیتها و دستاوردهای ستره محکمه طی چهار سال گذشته نشان میدهد که پیشرفت های بدست آمده با وجود چالشها و مشکلات فرا راه بوده و ستره محکمه با مبارزه جدی با این مشکلات توانسته است تا به پیش برود ، ولی متأسفانه موارد ذیل سد راه فعالیت های قوه قضائیه قرار گرفته که مانع پیشرفت های همه جانبه پلانی و غیر پلانی گردیده است :

۱- عدم فعالیت عملی پروژه سکتور عدلی و قضایی که قبلاً از جانب بانک جهانی تمویل میگردد ولی اکنون مواجه به رکود گردیده و ده ها پروژه دارای اولویت ادارات عدلی و قضایی منجمله قوه قضائیه بدون حمایت مالی باقیمانده است .

۲- توقف عملیه تجهیز مخازن وثایق و اسناد شرعی و کمپیوترایز آن ، قبلاً در دهه هشتاد هجری شمسی به همکاری پروژه (EMG) فهرست بندی حدود پنجصد هزار وثیقه شرعی در مخزن ولایت کابل صورت گرفته بود ولی با تفاهم نامه ای که در سال ۱۳۹۰ میان ستره محکمه و پروژه حرکت صورت گرفت ، آن پروژه کار تنظیم دفاتر مخازن ، فهرستبندی کنده های وثایق ، آموزش کارمندان و کارکنان مخازن به منظور آشنایی با فعالیت های متذکره ، ترمیم دفاتر مخازن از لحاظ فیزیکی و تسهیل روند اجرای مثنای وثایق رادرو لایات کابل ، هرات ، بلخ ،

ننگرهار ، کندز ، پروان ، غزنی ، لوگر ، بغلان ، پکتیا و پنجشیر را آغاز کرده و حدود هشتصد هزار وثیقه شامل (قباله قطعی ، قباله دولتی ، قباله محصولی ، قباله جایزی ، ترکه خط ، تقسیم خط ، فیصله خط ، ابرا خط ، تملیک خط ، وکالت خط ، اقرار خط و رضا خط) را به ثبت رسانیدند ولی با ختم این قرارداد ، تجهیز مخازن سایر ولایات و کمپیوترایز وثایق آنها باقیمانده است و تاحال کدام دهنری بنخاطر انجام این کار تعهدی نسپردده است .

۳- محدودیت سقف تشکیلاتی قوماندانی عمومی قطعات محافظت قضات ، که نمیتواند پاسخگوری تامین امنیت محاکم و قضات باشد ، باید سقف تشکیلاتی ان عجالاً از یکهزار به یکهزار و پنجد تن ارتقا یابد .

۴- مشکل مربوط به توزیع سلاح کمری به قضات تاکنون حل نشده باید حد اقل طبق تشکیل ۲۷۰۰ میل سلاح کمری از جانب ارگانهای امنیتی به اختیار ستره محکمه به منظور توزیع به قضات به اختیار قوماندانی عمومی قطعات محافظت قضات قراردادده شود .

۵- بنابر تهدیدات امنیتی ایجاب مینماید تا تمامی روسای محاکم استیناف ولایات دارای یکعراده واسطه زرهی باشند که به شمول ضرورت هایی که ازین ناحیه در مرکز وجود دارد، عجالاً به پنجاه عراده واسطه زرهی نیاز است .

- ۶- عدم موجودیت بودجه لازم در بخش انکشافی و مشکل تهیه و تدارک زمین مربوط به اعمار برخی از محاکم استیناف ، اعمار محاکم ابتدائیه شهری ، اعمار محاکم ابتدائیه در ولسوالی های فاقد زمین ، و اعمار شهرک های قضات در مرکز و ولایات از مسایلی اند که با جزئیات شامل پلان تطبیقی برنامه عمل قوه قضائیه بوده ولی با وجود تقاضا های مکرر رسمی از جانب وزارت محترم شهرسازی و اراضی زمین به اختیار ستره محکمه قرارداد داده نشده و شاخصهای پلان تطبیقی برنامه عمل قوه قضائیه در همین بخش لا اجراء باقیمانده است .
- ۷- نبود امکانات برای انتقالات زمینی قضات در اکثر ولایات و بیشترین ولسوالی ها که متأسفانه امکانات انتقالات هوایی نیز محدود است و دسترسی مردم به عدالت را به مشکل مواجه ساخته است .
- ۸- نبود شرح قوانین مدنی و جزایی در کشور که قضات در جریان رسیده گی به قضایا با مشکلات گوناگون رو برو اند و این پروژه با دعوت متخصصین مصری ایجاب هزینه هنگفت را مینماید .
- ۹- چالشهای فرا راه تطبیق فیصله های قطعی و نهایی محاکم از جانب سرکشان و زورگویان که تطبیق عدالت در کشور را با مشکلات مواجه ساخته اند .
- ۱۰- موضوع محاکم منع خشونت علیه زن در ولایات که باید روسا ، قضات و منسوبین اداری آنها زن باشند ولی قضات زن بدلائل مشکلات

امنیتی و عدم موجودیت بلاکهای رهائشی در ولایات حاضر نیستند به ولایات ایفای وظیفه نمایند .

۱۱ - توجه به معاش محررین و منسوبین اداری ستره محکمه من حیث اعوان قضاء تا یک تناسب معقول و منطقی میان معاشات منسوبین قضایی و اداری ایجاد گردد .

۱۲ - عدم تفویض واقعی صلاحیت به ستره محکمه بخاطر تطبیق بودجه قوه قضائیه که در قانون اساسی از صلاحیت ستره محکمه دانسته شده است .

۱۳ - مشکل اجرای امتیاز کادر قضایی قضات از سال ۱۳۸۹ به اینطرف ، درحالیکه طبق حکم قانون ، امتیاز کادر جزء معاش است . اینها و ده ها موارد خورد و کوچک دیگر مانع رسیدن به اهداف اساسی ستره محکمه گردیده ولی باانهم ستره محکمه مصمم است تا با سعی و تلاش خستگی ناپذیر همه موانع را از سر راهش بدور نموده و اهداف و رسالت خطیر قضایی اش را صد فیصد درعمل تطبیق نماید .

قسمت سوم : اهداف و برنامه های بعدی

با توجه به دستاوردها و درپهلوی ان چالشهای فرا راه قوه قضائیه که مانع رسیدن به اهداف اساسی گردیده ، ستره محکمه تصمیم دارد تا

تمامی تلاشهایش را به کار بسته وبا ادامه و اجرای وظایف موجود ، توجهش را به انجام برنامه های ذیل نیز معطوف نماید :

۱ - حل مشکلات مادی برنامه عمل قوه قضائیه بویژه در عرصه مسایل زیربنایی قوه قضائیه که از جمله اساسی ترین مسایل است زیرا فراهم اوری زمین های مورد نیاز بخاطر اعمار محاکم از سطح ولسوالی الی مرکز و نیزاعمار شهرک های رهایشی قضات موجب افزایش پرستیژ و اعتبار قوه قضائیه میشود.

۲ - ترویج دایمی اصل علنی بودن جلسات قضایی من حیث فرهنگ پسندیده قضایی که بر اساس آن باید جلسات علنی در سطح محاکم ابتدائیه مطلق و در سطح محاکم استیناف ایجابی باشد تا مردم درین جلسات اشتراک کرده ، چگونگی رعایت قوانین در راستای تامین حقوق متهم و متضرر را از نزدیک مشاهده نموده ، قابلیت و توانایی های خارنوالان و وکلای مدافع را درامر اقامه و دفع دعوی و صلابت قاضی رادر رسیده گی و فیصله قضیه ببینند که این خود به مفهوم قضاوت شفاف بوده و اعتماد مردم را جلب مینماید .

۳ - قضاوت سالم و شفاف میتواند اعتماد جامعه را درتأمین اصل حاکمیت قانون استوار سازد که بالاثر دروضعیت اقتصادی کشور تاثیر جدی داشته و درجلب سرمایه گزاری ها اعم از داخلی و خارجی قوه معاونه بزرگی به حساب میاید که ارباب سرمایه بااطمینان باینکه فعالیت

سرمایوی شان صدمه ندیده و حقی رادر روشنی تطبیق قانون و حاکمیت قانون از دست نمیدهند و در محاکم از حقوق شان دفاع خواهد شد ، به سرمایه گزاری های وسیع رجوع خواهند کرد . به این امر مهم همچنان ترکیز صورت میگیرد .

۴ - آگاهی قضات از مراد و مفاهیم کود قوانین جزاء و مدنی در امر قضاوت نهایت مهم و باارزش است ، بناء ایجاد پروژه شرح و تفسیر قوانین یاد شده بر طبق پروتوکول منعقد با وزارت عدلیه کشور مصر به همکاری متخصصین ان کشور ویا با استفاده از هر امکان دیگری پیگیری خواهد گردید تا این نیاز مرفوع گردد .

۵ - ارتقای سطح فعالیت ریاست های تفتیش و تدقیق تا نظریات قانونی شان در بازتاب نواقص و خلا های کاری محاکم واضح و روشن باشد ؛ بدون شک ارزیابی دقیق ، همه جانبه و قانونی این بخش میتواند در تامین اصل مکافات و مجازات منسوبین قضایی و اداری نقش مهمی داشته باشد.

۱ - بلند بردن نقش اداره مراقبت قضایی ستره محکمه در مسیر مبارزه با فساد اداری ، تا این اداره بتواند وظایف قانونی اش را بدون مداخله و استشاره هیچ مقامی انجام دهد و شفافیت در صفوف قضایی تضمین شود .

۷- اسناد و مصوبات کنفرانس قضایی سال ۱۳۹۰ در زمینه ساده سازی اجراءات قضایی درعمل پیاده شود تا سهولت ها برای مراجعین و اصحاب دعاوی به میان آ مده و پروسیجر های طویل ، مغلق و پیچیده که زمینه ساز فساد اداری اند ، از میان برداشته شود .

۸- مرکز معلومات قضایی که بالابراتوار های قضایی ، کتابخانه و واحد ترجمه زبانهای خارجی مجهز باشد ، بنیان گذاشته شود تا از طریق آن به تمامی دوسیه ها در محاکم مرکز و ولایات دسترسی حاصل و مراحل رسیده گی دوسیه ها وقتاً فوقتاً زیر نظارت قرار گیرد و ازجانبی در راستای آگاهی عامه و نیز برای اصحاب دعوی این فرصت ایجاد گردد تا آنان بادرستی به این مرکز از چگونگی مراحل رسیده گی به دوسیه های شان آگاهی حاصل نموده و از سرگردانی و مراجعات به محاکم جلوگیری شود.

۹- ادامه کار کمپیوترایز مخازن اسناد شرعی با سرعت تمام در تمامی محاکم کشور تا وثایق که از جمله هستی های پر ارزش مردم است ، از جعل ، تزویر و تحریف در امان باشد . تلاش صورت میگیرد تا دوندگی به این هدف جستجو شود.

۱۰- تمام محاکم کشور با تکنالوژی جدید منجمله شبکه انترنت و سهولت ویدیو کنفرانس تجهیز گردیده و نیز در جهت تامین فعالیت دوباره محاکم ولسوالی های نا امن متناسب به وضعیت امنیتی ان

و لیسوالی ها ، توجه جدی شود تا گستره عدالت درهمه اطراف و اکناف کشور پهن گردد .

۱۱- در زمینه تامین امنیت قضات و محاکم اقدامات جدی رویدست گرفته شده ، سطح فعالیت و کار آبی قطعه محافظت قضات ارتقا داده شود .

۱۲- از کار و فعالیت محاکم نظارت جدی صورت گرفته ، جلسات گزارشگیری از روسای استیناف که قبلاً بنیاد گذاشته شده ، بلاوقفه ادامه یابد .

۱۳- به آموزش داخل خدمت قضات توجه بیشتر صورت گیرد و با ایجاد اکادمی ملی قضایی بستر مناسبی در زمینه ایجاد گردد تا قضات چپ در داخل و چپ در خارج از کشور در رشته های اختصاصی آموزش ببینند و مطابق رشته و مسلک به ایفای رسالت قضایی پردازند .

۱۴- کمیسیون های سمع شکایات که در سطح محاکم استیناف قبلاً ایجاد گردیده ، به گونه دوامدار شکایات اصحاب دعاوی نسبت به اجراءات محاکم و قضات رامورد بررسی قرار داده و به قناعت اصحاب دعاوی پردازند و حل شکایتی را که در محدوده صلاحیت شان ندانند از مقام ستره محکمه استهداء نمایند .

۱۵- از انجاییکه در پروسه رسیده گی به دوسیه های حقوقی و جزایی ارگانهای عدلی و قضایی مشترکاً طبق قوانین نافذه و ظایف مربوط را

دنبال مینمایند ، بناءً به منظور اینکه بتوان از جریان بررسی و رسیدگی قضایا در تمامی مرا حل کشف ، تحقیق و محاکمه آگاهی حاصل نمود ، باید پروژه مدیریت سیستم قضایا که همین اکنون به همکاری دفتر (Jssp) ادامه دارد ، به گونه سریع عمل نموده و تمامی قضایا را شامل بانک معلوماتی سازد تا با استفاده از آن دسترسی به تمامی قضایا حاصل گردیده و هر نهاد با مراجعه به آن علت التوا و تاخیر در بررسی و یارسیده گی قضایا را بداند و نسبت به حل مشکل اقدام جدی نماید . ستره محکمه محاکم را جداً بخاطر اجرای این روند هدایت داده و چگونگی اجرای آنرا توسط مفتشین نظارت خواهد کرد .

۱۶ - با توجه به اینکه ارگانهای عدلی و قضایی به مثابه زنجیر بهم پیوسته اند ، ایجاب مینماید تا به منظور تفاهم و حل مشکلات کاری این نهاد ها ، جلسات هماهنگی ادارات مذکور طبق طرز العمل نافذ منظمأ دایر و در حل مسایل به تفاهماتی دست یابند تا جلو کاغذپرانی و بیروکراسی گرفته شود .

۱۷ - با توجه به اینکه عدالت از مشخصه های مهم رسالت قضایی است ، یکبار دیگر نهاد های کشفی و تحقیقی حین بررسی قضایای جزایی کوشش نمایند تا اعتراف متهمین را حتی المقدور در محکمه ذیصلاح درج وثیقه شرعی نمایند تا اتهامات بعدی ناشی از جبر و اکراه در اخذ اعترافات ، منتفی باشد .

۱۸- حل مسئله ترانسپورتیشن قوه قضائیه تا محاکم از سطح ولسوالی ها تا ولایت مطابق تشکیل از واسطه نقلیه که باعث حفظ حیثیت انها میشود ، بهره مند شوند .

حل مسایل کلیدی فوق و همچنان ده ها مسئله دیگر و تطبیق کامل برنامه عمل قوه قضائیه در پنج سالیکه مد نظر گرفته شده است ، بهبود امور اداری و قضایی ستره محکمه را در قبال دارد و نظام قضایی کشور رادرسطح بهتری قرارمیدهد ازجمله اولویت های ستره محکمه در آینده است که انشاء الله با تلاش صادقانه ومسئولانه مسئولین و توفیق الله متعال (ج) بر آورده خواهند شد .

ومن الله التوفیق

جمهوری اسلامی افغانستان
ستره محکمه

قضائیه قوه

نگاهی به

فعالیت ها و دستاورد های قوه قضائیه
جمهوری اسلامی افغانستان

در سالهای ۱۳۹۴-۱۳۹۷

از انتشارات قضاء ارگان نشراتی قوه قضائیه

This document was created with Win2PDF available at <http://www.win2pdf.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.
This page will not be added after purchasing Win2PDF.